

A2

KULTURNÍ ČTRNÁCTIDENÍK
15. 4. 2009 ROČNÍK V
ADVOJKA.CZ
CENA 39 Kč

8

TÉMA: SVĚTOVÁ LITERATURA V ČESKÝCH NAKLADATELSTVÍCH

s Dagmar Steinovou
o legendárním Odeonu

filmová adaptace
komiksu Watchmen

subkultura: zamrzlé
freetekno

Ilustrace Dora Durtková
a Martin Kubát, 2009
ISSN 1803-6635

předplaťte si A2 a získáte navíc zajímavé bonusy

- knihu z nakladatelství Mladá fronta nebo Akropolis
- vouchery na kulturu, které vám umožní volný vstup

divadla

Divadlo Komedie, Praha
Alfred ve Dvoře, Praha

galerie

Galerie Rudolfinum, Praha
Moravská galerie v Brně

hudba

Opera Národního divadla v Praze

s předplaceným **Tarifem Extra**
získáte navíc legendární zápisník
Moleskine v hodnotě 249 Kč
zdarma!

noví předplatitelé A2
mají nyní přístup do elektronického
archivu ZDARMA!
více na: www.advojka.cz/navod

obsah téma: světová literatura v českých nakladatelstvích

- 8** Když svazky pěkně lícuji. Pár poznámek k edicím světové prózy / Pavel Kořínek
- 9** Kniha je užitečný archaismus. Rozhovor s majiteli nakladatelství Fra / Karel Kouba
- 10** Pravidelná dávka literárních emocí. Jak si vedou české edice současné světové literatury / anketa
- 24** Čtu raději originály. Rozhovor s překladatelkou a redaktorkou Dagmar Steinovou / Ondřej Kavalír
- báseň**
- 3** Ein zwei drei / Jean Cocteau
- galerie**
- 4** Chrudoš Valoušek / připravili Dora Dutková a Martin Kubát
- literatura**
- 6** Nepoznaná, vzdálená blízkost. Návrat domů Anny Enquistové / Kateřina Horváthová
- 6** Paříž: známá i nová mexická jména / depeše Andrey Alon
- 7** Nezapomenout žít! Povídky Torgnyho Lindgrena / Helena Stiessová
- 7** Vedra. Chtěla bych odjet. Nad nevšedním číslem revue Pandora / literární zápisník Jana Štolby
- film**
- 12** V koloběhu Strážců a Watchmenů. O adaptacích a současné kinematografii / Jiří Flígl
- 13** „Celuloidový svět celý shoří.“ Výbor z publicistiky Andreje Stankoviče / Karel Kolařík
- 13** Kultura pro blbce / filmový zápisník Michala Procházky
- fotografie**
- 14** Okolapky. Josef Sudek, Dagmar Hochová a Karel Cudlín v Torstu / Josef Moucha
- divadlo**
- 15** Španělské drama v sonátové formě / Milan Černý
- 15** Tyto „časy“ i „časy“ mimo ně podle Legátové / Lenka Jungmannová
- hudba**
- 17** Čí vinylová budoucnost? Mladý autor pohovořil s většinovým posluchačem / Petr Ferenc
- 17** Poslouchejte pomalu! / hudební zápisník Karla Veselého
- esej**
- 18** Výprodej politiky. Zn.: Spěchá. Bankrot demokracie nabízí ideje s výhodnou slevou / Ondřej Slačálek
- poezie**
- 26** RPG (Role playing game) / Ondřej Buddeus
- média**
- 33** Smutný den na veřejnoprávní vlně. Pád vlády v Rádiu Česko / Petr Šafařík
- společnost**
- 34** Hitler v korespondenci. Soubor pozdravných a děkovných dopisů vůdci / Tomáš Vučka
- 34** Od imaginárních národů k virtuální realitě. Kniha Benedicta Andersona Představy společenství / Lukáš Borovička
- 35** Bezpečnostní dilemata světa. Odzbrojení, nebo jen další závody ve zbrojení? / Lukáš Kantor
- 35** Lekce Obama / veřejné osvětlení Petra Fischera
- 36** Ježíš je normální... Nebo snad ne? Křik zanedbané spirituality / Anežka Misauerová
- subkultura**
- 37** Tančíme v kruhu. Nulový vývoj na české freetekno scéně / Lukáš Rychetský
- odpor**
- 38** Inventura před volbami. Co slíbila a nesplnila minulá vláda / Filip Pospíšil
- recenze čísla**
- 39** Uvnitř a vně (vykřičené) Čtvrti. Rezignované osudy japonských kurtizán / Zdenka Švarcová
- rubriky**
- 3** editorial / Libuše Bělunková
- 3** došlo
- 19** tipy – A2 doporučuje zhlédnout či vyposlechnout
- 28** knihy
- 29** odjinud – o literárním dění v českých časopisech / František Knopp
- 29** soutěž
- 30** DVD a CD
- 31** artefakty
- 33** par avion – z arabského tisku vybral Zdeněk Beránek
- 38** napětí – stalo se, stane se v občanské společnosti
- 40** eskalátor – poznámky k uplynulému

tarify předplatného

A2

KAŽDÝ TARIF OBSAHUJE ČÍSLA A2 DO SCHRÁNKY
A PŘÍSTUP DO ELEKTRONICKÉHO ARCHIVU.

STUDENTI SLEVA 10%!

6 čísel	13 čísel	26 čísel	39 čísel
TARIF NA ZKOUŠKU 199 Kč (ušetříte 35 Kč): KÓD ZK student 179 Kč (ušetříte 55 Kč): KÓD ZKS	TARIF ZÁKLADNÍ 429 Kč (ušetříte 78 Kč): KÓD ZA student 386 Kč (ušetříte 121 Kč): KÓD ZAS	TARIF STANDARD 799 Kč (ušetříte 215 Kč): KÓD ST student 719 Kč (ušetříte 295 Kč): KÓD STS	TARIF EXTRA 1199 Kč (ušetříte 322 Kč): KÓD EX student 1079 Kč (ušetříte 442 Kč): KÓD EXS

zápisník Moleskine v hodnotě 249 Kč!

vouchery na kulturu

bonus kniha

TARIF INTERNET
Přístup do A2 elektronického archivu na internetu na 1 rok 490 Kč: KÓD IN
Nutno zaslat e-mailovou adresu.

TARIFY SPONZORSKÉ
26 čísel
stříbrné – 2600 Kč: KÓD SPS
zlaté – 6500 Kč: KÓD SPZ
platinové – 10 400 Kč: KÓD SPP

adresa předplatitele

titul jméno příjmení

ulice

PSČ město

telefon e-mail

adresa pro zaslání jiná než fakturační, např. obdarovaného

KÓD
ZVOLENÉHO
TARIFU:

platbu provedu

- složenkou A, z obdržení údajů lze platit i převodem
- fakturou, uveďte IČ DIČ
- prostřednictvím SIPO, uveďte spojovací číslo

kupon zašlete na adresu:
SEND, Předplatné, P.O. Box 141, 140 21 Praha 4
Kopii potvrzení o studiu nutno zaslat na adresu společnosti SEND.

**INFORMACE O DALŠÍCH
MOŽNOSTECH OBJEDNÁVKY
PŘEDPLATNÉHO:
SMS, INTERNET A DALŠÍ
VIZ S. 40.**

editorial

Dámy a pánové!

„Bohužel celý archiv Odeonu s lektorskými průvodkami někde zmizel a je to škoda, protože by to byla docela zajímavá literárněhistorická příručka,“ poznamenala v hlavním rozhovoru čísla překladatelka a redaktorka starého dobrého Odeonu Dagmar Steinová, a je to jediný její povzdech ve strohém, energickém srovnávání podmínek nakladatelů světové literatury u nás v letech šedesátých a dnes. Téma čísla, kde mimo jiné zjistíte, jak uvažují vedoucí pracovníci překladových edic současných nakladatelství, připravil Karel Kouba. Další náš redaktor Lukáš Rychetský se postavil, rozhlédl kolem sebe a v rubrice subkultura podrobil strašlivé kritice českou i evropskou freetekno scénu. „Mnoho ‚travellers sites‘ v Evropě dnes připomíná spíše domovy duchodců, kteří v opojení vzpomínají na slávu minulosti,“ píše. Podobné znepokojení (jen v nižší tónině a rozvážnějším tempu) najdete v textu

Petra Ference o projektu Gramodeska. Na něm se ukazuje, jak lze uvážlivou a soustavnou péčí o mládež infikovat umělecký provoz epigony. Poslechu ohlasové tvorby se lze samozřejmě bránit, Karel Veselý ve svém zápisníku upozorňuje na dobrovolnou hudební střídmost. Hnutí za pomalé poslouchání nabízí nové, sympatické dogma – tentokrát posluchačů. Dále: Filip Pospíšil v Odporu chytá zloděje. Vypočítává témata neziskových organizací, která si teď před volbami znovu vezmou do úst politici, a připomíná, co všechno beztak vyšlo nazmar. Krom jiného tradiční

předvolební heslo všech politických stran „Jedno procento na kulturu“. K tomu přikládáme k A2 jako studijní materiál pro naše předplatitele CD s novým dokumentem Martina Langer 35 % pod nulou. Režisér v sedmnáctiminutovém filmu sleduje představitele kulturních časopisů v den demonstrace (25. 3. 2009) proti chybám („botám“) ministerstva kultury a také vysvětlení Václava Jehličky, co znamená jméno Emanuel a ve kterých zemích se slaví. Je to vystříženo z jeho projevu na Fóru pro kreativní Evropu. Když jsem sledovala uhýbavý hovor pana ministra s kameramanem Janem Vávrou, vzpomněla jsem si na plastiku německého výtvarníka Martina Kippenbergera (1953–1981), která je teď vystavená v newyorském Muzeu moderního umění (MoMA). Socha se jmenuje „Martine, jsi špatný chlap. Postav se do kouta a styď se.“ Je to plastová figurína muže pozdního středního věku, obrácená do rohu galerie. Krátké hnědé tesilky, umolovaná károvaná košile, polobotky se špičkami v podivném úhlu, hlava průhledná, v ní zamrzlé špačky levných cigaret. Kaje se, až to pěkně není. Kippenberger vytvořil Martinů několik – v reakci na zatracující konzervativní kritiku svého díla a své osoby. Sošky se styděly, a on dál maloval, instaloval a tesal. Ideální. Možná bychom my měli vyrobít českého kulturního Martina, který by fungoval jako hromosvod zlobného mlčení našich politiků. Takřka každý novinář nebo člen kulturní organizace, s nímž jsem v poslední době mluvila, řekl jen tak mimochodem, že on také ministru kultury či premiérovi či poslancům psal nebo že posílal dotazy, telefonoval, ale odpovědi se nedočkal. A když, tak za dlouho a pěkně zamřené. Ale, dámy a pánové, nic není ztraceno. Vyrobíme Martina a začneme novou etapu živého jednání politiků s neziskovou scénou. První skok v roce české kulturní krize učinila mohutná iniciativa Za Česko kulturní, k níž se A2 hrdě hlásí. Pokud chcete být informováni, vizte stránky www.zaceskokulturni.cz. V každém případě: Hrdé čtení!

Libuše Bělunková

Jean Cocteau

(1889–1963)

EIN ZWEI DREI

Podívejte se na starého Goetha: poskakuje jako kozel na Vesuvu; nese si řeckou knihu, herbář a sítku na motýle. Roztlouká větší kousky Vesuvu a trhá si kapsy jejich tíží. Neboť konec Eckermannových prázdnin se blíží,

Heinrich Heine miloval Paříž, ten krásný Žid, co umřel na milování.

Nietzsche skupoval, co se dá na nádraží v Sils Maria, knížky Gypovy a Bourgetovy.

Zarathustra je starý švýcarský průvodce cizinců, ale jeho diamant všecko rozškrábe.

Popálené křeslo od lamp ve Výmaru. Goethova sestra otvírá. Jeho však nelze už vidět, konec je. Kdo příliš pátrá a příliš mluví, krutému trestu neujde.

Z francouzštiny přeložil Jindřich Hořejší.

došlo

Ad Nepřízpusobiví a neschopní (A2 č. 7/2009)

V článku Nepřízpusobiví a neschopní se autor dopustil jednoho zjednodušujícího tvrzení, které, myslím, může vyvolat nedorozumění, a proto vyžaduje komentář. Mluvím o pasáži, že Člověk v tísní dlouhodobě prosazuje převod problému diskriminace Romů na problém „kultury chudoby“ a tím zpochybňuje legitimitu Romů, kteří reprezentují své etnikum v různých institucích. Pravda je, že naše organizace dlouhodobě poukazuje na sociální rozměr problémů, kterým čelí mnozí Romové v této zemi. K popisu některých jevů v sociálně vyloučených lokalitách jsme navrhovali využít i konceptu „kultury chudoby“ Oskara Lewise, o jehož vhodnosti se vedou celosvětové polemiky. Nikdy jsme však nepopírali faktickou diskriminaci Romů v mnoha oblastech života, která je klíčovou příčinou většiny potíží, jež dnes řešíme. Současně jsme pro maximální zapojení všech občanů do řešení záležitostí, které se jich týkají, a Romy z toho samozřejmě nevyjímáme. Ne náhodou klade evropská komise velký důraz na participaci sociálně vyloučených, chudých a jinak znevýhodněných na procesech změny, protože když je kdokoli jen pasivním objektem nějakých politik, ty zhusta selhávají. Naší prioritou je podpora autentické participací konkrétních občanů na lokálním rozhodování, protože tak se vyhneme sporům o legitimitu reprezentace.

Může se zdát, že jsem příliš citlivý a polemizuji o marginálních, leč upřímně se domní-

vám, že neúspěch různých strategií a postupů byl v minulosti do značné míry podmíněn právě nepřesnými formulacemi a následným nepochopením. Je namístě dávat si opravdu pozor, abychom si vzájemně rozuměli.

Karel A. Novák, ředitel programů sociální integrace, Člověk v tísní, o.p.s.

Památník národního písemnictví (PNP)

Jsem velmi potěšen snahou Společnosti přátel PNP napomoci řešení některých aktuálních problémů této významné kulturní instituce. K vašemu návrhu na vypsání výběrového řízení na místo ředitele PNP však musím sdělit, že ředitelem PNP jsem ke dni 1. 4. 2009 jmenoval Mgr. Zdeňka Freislebena. Dovolte, abych vyjádřil přesvědčení, že naléhavé úkoly Památníku národního písemnictví se podaří postupně dořešit a Společnost přátel PNP bude toto úsilí nadále podporovat.

Václav Jehlička, adresováno Společnosti přátel PNP

Drážďanská cena lyriky 2010

Drážďanská cena lyriky je vyhlašována každý druhý rok a v září 2010 bude udělena po osmé. Byla založena na podporu současné básnické tvorby a je dotována částkou 5000 EUR. Vypisuje ji primátor zemského hlavního města Drážďan. Uchazeči z německy mluvících zemí a z ČR mohou být navrženi nakladatelstvími, redakcemi literárních časopisů, autorskými svazy či literárními sdruženími. Vítány jsou i přihlášky jednotlivců! Přihlášky do soutěže se přijímají do 30. září 2009.

Uchazeči zašlou minimálně 6 a nanejvýš 10 básní v pěti vyhotovených psaných na stroji

nebo na počítači a svoji stručnou bio-bibliografii s aktuální adresou. Nesmějí uvést své jméno: zvolí si heslo, kterým všechny své texty označí.

Tříčlenná česká porota 1. kola vybere z českých návrhů až 5 autorů. Stejný počet autorů vyberou ze všech německojazyčných uchazečů tři němečtí porotci, a to do 1. 2. 2010. Nominovaní autoři postoupí do finále soutěže, které se uskuteční v rámci festivalu lyriky BARDINALE 2010 v Drážďanech. Zde budou před hlavní porotou a publikem prezentovat své příspěvky do soutěže.

Veškeré zaslané texty všech nominovaných uchazečů budou renomovanými literárními překladateli přeloženy do druhého jazyka, aby je hlavní porota (česko-německá) měla k dispozici.

Obě poroty (1. a 2. kola soutěže) vybírají bez ohledu na osobu autora/autorky, tj. jména uchazečů se jim neoznamují.

Přihlášky do soutěže o Drážďanskou cenu lyriky je třeba podat klasickou poštou (ne doporučeně!) do 30. 9. 2009 na adresu: Dresdner Literaturbüro e. V., Antonstrasse 1, 01097 Dresden, tel./fax: +49 351 804 50 87.

BESEDY S ELIJAHU RIPSEM,
LOTYŠSKÝM
JANEM PALACHEM

RÍGA, 13. DUBNA 1969:
PROTEST ILJI RÍPSE
PROTÍ OKUPACÍ
ČESKOSLOVENSKA

POHNUTÁ HISTORIE
LOTYŠSKÝCH ŽIDŮ
- BESEDA S ELIJAHU
RÍPSEM

21. dubna, 18 hodin na FFUK na Palachově náměstí, moderuje Libor Dvořák

22. dubna, 18 hodin ve Vzdělávacím a kulturním centru Židovského muzea v Praze v Maiselově 15, Praha 1, 3. patro moderuje Petr Brod

pořádá Ústav pro studium totalitních režimů ve spolupráci s Židovským muzeem v Praze

Ústav pro studium totalitních režimů

**Naděje
umírá
poslední.**

Chruďošův MIX

Chruďošův MIX je (ač dětsky hravý, barevný a přímočarý) knihou pro dospělé. Jeho autor – **Chruďoš Valoušek** (1960) – nechce vychovávat mládež ani kárat zlobivce. Hledá nadsázku, vtip, obrazový humor. Baví sebe, své blízké a své příznivce.

Formálně odkazuje MIX až kamsi k avantgardě, ale nakonec je to především Chruďošův styl. Nezaměnitelný a dlouhou dobu pečlivě cizelovaný. Z urputně obráběné plochy linolea vystupují výrazné tváře a grimasy, ostré úhly rukou a zad, hranaté tvary pozadí. I vlasy povlávající ve větru se pod Valouškovým rydlem mění v ornament tesaný do žuly. Ovšem tesaný s něhou a jemností.

Autor vystudoval na pražské VŠUP obor malba v architektuře, avšak během posledních let věnuje svou sílu a volný čas především grafice a ilustraci. Chruďošův MIX je už druhou knihou, kterou mu vydalo nakladatelství Baobab. Za ilustrace k té první – O zlaté mrkvi – získal v soutěži Nejkrásnější české knihy roku 2003 první místo.

Dora Dutková, Martin Kubát

Nepoznaná, vzdálená blízkost

Návrat domů Anny Enquistové

Charles William Jefferys: Kapitán James Cook, přelom 19. a 20. století.

depeše

Paříž: známá i nová mexická jména

V březnu se Paříž proměnila v oázu mexické literatury, které byl zasvěcen 29. ročník knižního veletrhu. Zájem o mexickou tvorbu není ve Francii nový. Pro mnohé Mexičany je Francie branou do světa; francouzština je často jazykem prvního překladu. Mexickou literaturu představilo 36 autorů, kteří potvrdili, že nová generace se už necítí povinná psát národní literaturu a hledá jiné cesty.

Největšímu zájmu se těšil Carlos Fuentes, který v románu Nejprůzračnější kraj (1958) vůbec poprvé učinil tématem textu mexické hlavní město, jehož literární uchopení je pro spisovatele dodnes výzvou. Nejprekládanějším současným mexickým autorem ve Francii je Paco Ignacio Taibo II, pořadatel festivalu detektivní literatury v asturském Gijónu, podle něhož detektivní žánr nejlépe tlumočí mexickou realitu. Investigativní žurnalistiku a literaturu v sobě snoubí odvážné dílo Sergia Gonzáleze Rodrígueze Kostí v poušti (2002), ve kterém se autor snaží objasnit případ stovek zavražděných žen v pohraničním Ciudad Juárez. Možnost vyhnout se sklíčující mexické současnosti nabízí historický román. Álvaro Uribe se ve Spise o atentátu (2007) vrací k pokusu o atentát na Porfiria Díaze. Ostrov hlupáků (2007) Any Garcíe Berguy připomíná rok 1914, kdy mexická vláda zapoměla na ostrově Clipperton vojenskou posádku. Jorge Volpi a Ignacio Padilla z „generace Crack“, která do literatury vstoupila v devadesátých letech s manifestem, se svými díly programově distancují od národních témat. Naopak v severomexické poušti se odehrávají romány Daniela Sady a Davida Toscany. Prózy Guadalupe Nettelové vycházejí z nevšedních obsesí a decentně uvádějí čtenáře do rozpaků. Její kniha Okvětní lístky a jiné obtěžující povídky (2008) začíná citací Maria Bellatina, kultovního autora s nezaměnitelným rukopisem, který na sebe upozornil Salonem krásy (1999). O rodičích z Ukrajiny, přátelství otce s Riverou a Chagallem, židovské komunitě v Mexiku, tj. o rodinné autobiografii Genealogie (1981), hovořila Margo Glantzová.

Román převládá, ale prostor byl dán i poezii a indigenní tvorbě. Paříž nabídla reprezentativní vzorek současné mexické literatury, pro niž byl veletrh jedinečnou příležitostí představit se Evropě. Počet mexických děl ve francouzštině je úctyhodný. Jen u příležitosti veletrhu bylo francouzsky vydáno 24 děl.

Andrea Alon

Holandská spisovatelka se ve svém příběhu zabývá zásadními otázkami vztahu mezi dvěma lidmi. V čem vůbec spočívá citová blízkost? A lze toho druhého úplně pochopit?

KATEŘINA HORVÁTHOVÁ

Román Anny Enquistové (nar. 1945) *Návrat domů* vypráví příběh manželky slavného mořeplavce Jamese Cooka, která čeká na jeho návrat z druhé cesty kolem světa. V první části nás zprvu uchvátí harmonická idyla manželství, které je natolik ukotveno důvěrou a vzájemným pochopením, že může fungovat navzdory fyzické vzdálenosti. Vystává před námi obraz vyrovnané, silné ženy, stojící pevně na zemi, která se snaží v „meziprostoru, mezi manželovou nepřítomností a jeho návratem“ připravit dům, zahradu i sebe samu na Jamesův příjezd.

Musím!

Elizabeth chce být ženou „pro svého manžela“, která „se chce radovat pro něho i s ním“, a pevně doufá, že nyní konečně zůstane manžel doma s rodinou. Pod zdánlivě klidnou hladinou toku každodenních příprav jako by však „čas od času vystřelovaly varovné šípy obav“. Autorka velmi citlivě zachycuje vpády zneklidňujících pochybností, myšlenek a vytěsněných vzpomínek i zakázaných přání, které se hrdinka snaží vždy rychle zaplašit a které se ozývají čím dál častěji zejména po Jamesově návratu domů. Elizabeth budí již od začátku dojem, jako by plnila nějakou roli a chtěla dostát veškerým očekáváním, zvláště ze strany manžela.

V úsporných sondách do jejího nitra čtenáře stále více zneklidňuje frekvence jakéhosi imperativu, vyjadřovaného mimo jiné nadužíváním slovesa musím: „Spoléhá se na to, že zvládám každodenní starosti, musím být strážcem jeho domovského přístavu, musím dětem každý den vykreslit obraz jejich otce, aby se nelekly, až vkročí do domu. Musím zavařit angrešt, musím se postarat, aby na zahradě nepřišlo nic nazmar.“ Ve druhé části se hrdinčina potřeba mít vše pod kontrolou stupňuje a je stále více cítit, že se Elizabeth před manželem musí v mnohém sebezapírat a není zcela sama sebou. Zároveň celý oddíl prolínají náznaky odcizení, které se vkrádá do jejich manželství i do celého domu a které vyvrcholí zjištěním, že James opět podlehne volání moře a odjede na svou poslední, tragicky končící plavbu. Již po jeho odjezdu v hrdince odumře něco, co neoživí ani nový potomek.

Důvěrnost na dálku

Třetí část knihy má výrazně existenciální ladění. Elizabeth se hrouť její neochvějný, pragmatický přístup k životu; začíná se odcizovat realitě a čelit pocitům absurdity, které vrcholí zejména poté, co se dozví, že James byl na cestě zavražděn domorodci. Po jeho smrti se zabývá stále více otázkou, co měla skutečná osobnost jejího manžela společného s obrazem, který si léta nosila v sobě a který se nyní rozdrolil na kusy. Nemožnost plně pochopit druhého člověka se stává v románu stále aktuálnější, stejně jako otázka citové blízkosti v mezilidských vztazích, která mnohdy nemá nic společného s fyzickou přítomností druhé osoby a frekvencí společně zažitých chvil. V křehké a propletené pavučině vztahů kolem hlavní hrdinky jako by se spíše ukazovalo, že geografická vzdálenost dává někdy protagonistům větší možnost důvěrnosti než těsné, každodenní soužití. Jako by si Elizabeth byla s manželem nejbližší, když byl na moři

a dělily je tisíce mil, a v dobách, kdy vedle sebe žili, se k němu snažila spíše různými způsoby přiblížit.

Její spřízněným partnerem byl dále rodinný přítel Hugh Palliser, s kterým zažila několik okamžiků skutečného souznění, přestože zůstala jejich implicitní blízkost nenaplněna a ve skutečnosti se vidali velmi sporadicky. Důvod, proč se vždy minuli v touze vztah naplnit a přiblížit se jeden druhému, zůstane nejasný jak čtenáři, tak i hrdinům samotným, stejně jako příčina toho, proč se Elizabeth nemohla citově sblížit se svým nejmladším synem, přestože se o to snažila ze všech sil, a s mrtvou dcerou Lilly žila v těsném kontaktu i po její smrti a nechávala ji vedle sebe růst a dospívat ve svých představách. Složitosti a nejasnosti přibližování a vzdalování v mezilidských vztazích autorka zachycuje úsporným, náznakovým stylem a vyhýbá se jakékoli psychologizaci. Přesto však dokáže mistrně popsat nepatrné, téměř neviditelné detaily zrcadlící klíčové události ve vnitřním světě hrdinů.

Smrt, smíření a klid

K nejsilnějším momentům četby patří fáze, kdy se Elizabeth dostane do jakési letargie poté, co přijde o další dítě, introvertního Nathana. Jestliže po smrti manžela cítila v první chvíli jakousi trapnou úlevu a vztek, tato ztráta ji naprosto odtrhne od reality. Pokud až do této chvíle měla potřebu za všech okolností fungovat a stále si kladla nové a nové úkoly, nyní spadla do propasti, okolo které již delší dobu kroužila, a zcela se nechala pohltit bolestí. Autorka zde bravurně popisuje fázi tzv. odtrouchnění ztráty, bez které nelze smrt blízkého plně překonat, propad do hluboké deprese na hranici života, do níž se z pochopitelných důvodů nechce nikomu z nás.

Klíčovým impulsem pro získání nové síly do života je pro hrdinku zejména setkání s Nathanovým blízkým přítelem varhaníkem, který zkroušené ženě osvětlí, co všechno znamenala pro jejího syna hudba: „Kdo žije s hudbou, žije dobrý život. I když je krátký. Nat nebyl nikdy sám, nikdy ztracený. Vždycky měl v hlavě hudbu. I ve chvíli smrti. Nebyl opuštěný. Byl naplněný tím nejhezčím, co znal, stal se součástí toho jediného, co může nabídnout vysvobození.“ Nathan je tedy dalším hrdinou, s kterým se Elizabeth duševně protne po jeho smrti. Ke konci románu hrdinka objevuje nový rozměr, a přestože není věřící, začne vnímat okamžik jako součást něčeho, co přesahuje každodenní realitu a pomalu se otevírá životu. Třebaže je v závěru stařenou opuštěnou všemi blízkými, vyznačuje z ní smíření, síla a klid.

Autorka je hungaristka.

Anna Enquistová: Návrat domů. Přeložila Petra Schürová. Mladá fronta, Praha 2008, 312 stran.

Nezapomenout žít!

Povídky Torgnyho Lindgrena

Samuel Burvall bydlel sedm let zamčený na půdě, aby k němu nepronikla pustošivá moc slova souchotě. Stroj věčnosti vynalezl Julius Lundmark ze Svaipalidenu a nedalo mu to ani moc práce. Ryby tety Lydie věčně plují po plátnu malby v galerii Waldemarsudde, i když potají. A Torgny Lindgren vypráví své příběhy.

HELENA STIESSOVÁ

Výbor z povídkové tvorby švédského spisovatele Torgnyho Lindgrena (nar. 1938) přináší dalších patnáct kamenů do mozaiky autorovy tvorby přeložené do češtiny. Patnáct povídek, některé vybroušené, jiné okřesané pěkně fortelně nahrubo, a ty další ohlazené rukama trpělivýma jako voda. Výbor obsahuje díla ze tří Lindgrenových povídkových souborů vyšlých mezi lety 1983 a 1999 (respektive 2003, jedna z povídek je z pozdějšího výboru). Čeští čtenáři byli doposud lépe seznámeni s Lindgrenovou tvorbou románovou, která u nás slaví úspěch už přes dvacet let. Jediné dvě povídky si zatím našly místo v knize spolu s novelou *Cesty hada na skále* (česky 1988).

Život na ostří nože

Lindgrenovy povídky – stejně jako jeho romány – vynikají motivickou i jazykovou výjimečností. Autorovým rodným krajem je Västerbotten a původní prostý svéráz této severně orientované části Švédska spolu s jeho dialektem se velmi často odráží ve specifické Lindgrenově poetice. Jeho tvorba proplétá folklorní složku s biblickými motivy, postavy jeho děl bývají prosté, nicméně v intenzivním spojení s Biblií a výkladem

víry. Tuto stylizovanou realitu pak Lindgren obohacuje o iluzivní, nadpřirozené prvky a dává vzniknout nevšední odnoži magického realismu.

Čtyři první povídky jsou ze souboru *Mérbina krása* (1983). Obrací se do minulosti a citlivě usměrněným proudem jazyka lidového vyprávěče oblévají čtenáře lidskou moudrostí smísenou s prostotou sedláka po večerech listujícího Bibli. Slova v tomto světě mají velkou moc, protože takovou jim lidé přisoudili. Tím, co je vyřčeno, lze zahnat zlého ducha jako v povídce o krásných kravkách hrbatého Gabriela Israelssona, ale je stejně tak možné vyřčením vyhnat život z člověka, jehož vůle bojuje s nemocným tělem. Když někdo žije na ostří nože, může ho odříznout pouhých pár slov, tak to doslovně stojí v jednom vyprávění, a my se můžeme sami sebe ptát, kolik je vlastně těch, jejichž život na ostří nože v tomto smyslu nestojí.

Biblické motivy a alegorická zhuštěnost žánru legendy charakterizují povídky původem ze souboru nazvaného právě *Legendy* (1986), kde ustupuje do pozadí severošvédská krajina a příroda, nicméně poetika neuvěřitelných a vlastně nadpřirozených lidských skutků vybudovaných ze zcela přirozených pohnutek zůstává a ještě se rozvíjí. Tak mohou srůst v jednoho dva hráči pokeru, kteří jsou jeden druhému výhrou ve hře, tak může spatřit světlo světa stroj věčnosti, který nakonec lapí svého vlastního vynálezce. Přidáme-li k tomu poustevnického Samuela Burvalla, skrývajícího se na půdě před silou slova souchotě, ozřejmí se jeden z důležitých vzkazů platících člověku v jakékoliv době. Pomni onen nepochopitelný okamžik, v němž se podaří zapomenout na něco důležitého: žít. Co se uděje poté, nemůže nikdy být dobré.

Uhrančivý přednes

Třetí oddíl povídek (ze souboru *V Pestrolistové vodě*, 1999) nabízí nejen typický komentář

duše člověka skrze venkovské motivy a slova Bible. Najednou je více slyšet hlas autora, ubývá stylizace, povolují břehy, které vlastně pevně svíraly předchozí povídky v jejich docela prudkých řečištích a vyprávění se rozvolňuje, zklidňuje a přibližuje se čtenáři, jako kdyby mu je Torgny Lindgren svým uhrančivým přednesem vyprávěl osobně. Tečkou za jakýmsi osobním prolnutím autora se svými slovy je vlastnoruční vytištěný podpis pod poslední povídkou ve formě dopisu.

Jak již padlo úvodem, povídky jednoho z nejuznávanějších a u nás nejznámějších švédských spisovatelů v českém překladu

prozatím chyběly. Za sestavením a překladem tohoto souboru stojí mladá překladatelka Anežka Kuzmičová. Převod nesmírně náročného Lindgrenova jazyka dopadl v jejím neochabujícím podání dobře. Místy poněkud křečovitě pasáže (zneužívání vazby „jako kdyby“ místo „jako by“, zbytečně kostrbatý slovosled) hovoří o upřímné snaze dostat zvláštnostem originálu a lze je přijmout jako součást svérázného autorského rukopisu.

Autorka je bohemistka a skandinavistka.

Torgny Lindgren: Souchotě a jiná slova. Přeložila Anežka Kuzmičová. Vakát, Brno 2009, 184 stran.

Leonora Carringtonová: Hostinec U blýskavého koně (Autoportrét), 1936

literární zápisník

Vedra. Chtěla bych odjet

Nad nevšedním číslem revue Pandora

JAN ŠTOLBA

Jakmile vyslovíme Tao, už to není to Tao. Jakmile začneme psát o všednosti, všednost ustupuje do stran. Už to není ta všednost. Dá se sice naznačit, evokovat, postihnout v příznačných rysech, ale zároveň je během procesu obětována zážitku, který je už nevšední. Vskutku všední poezie (neplést s „poezií všedního dne“) by musela být klišovitá, plná omlětých obrátů a metafor, očekávatelných témat a emocí. Předvídatelné snahy o nevšednost a ozvláštňení.

Zato když se autor obrátí k všednosti čelem, přistižená hned vycení zuby. Viz texty shromážděné na téma „všednost“ v posledním čísle 16–17 ústecké revue *Pandora*. Všednost tu má své kosmické, sedě rozsochaté baroko v básních Petra Krále. „Dnes náhlý objev/ sebrat mezi smetím na koberci/ drobek staniolu a položit ho na kraj nábytku/ aby tu zajiskřil z prachu.“ Když se všednosti prozměnu zmocňuje zlinský poet Jaroslav Kovanda, tentokrát v roli prozaika, okamžitě mu všednost uhýbá do legendy.

Jeho záhadný strážník, jenž se nečekaně zjevívá v hospodě, aby v pákovém souboji dvakrát porazil místního siláka Juru Vičíka a vzápětí se zas propadl do země, je příchozím z obrácené strany všednosti. Je bájnou připomínkou paralelního světa zázraku a výjimečného, jenž se může do všedního dne kdykoli proláknout. Byť se tak stává vzácně a jen na chvíli. Až všední prach sedne, kouzlo je pryč a my se jen zpětně domýšlíme, jak podivnou spikleneckou hru tu všednost s nevšedností sehrály.

V delší próze Jana Zábrany, otištěné zde poprvé, má všednost uhrančivě vyšisované existenciální odstíny. „Byl jsem ztracený a nepozorovaný. Ze Smíchova za zády bylo slyšet vlaky...“ Zábranova próza fascinuje už jako procházka Prahou padesátých let. Ta doba jako by vskutku měla s všedností magický pakt. Konspirace všedního s nevšedním nabírá nečekaných obrátek, dějinných, politických. Setrvalou alternativou všedního života je krkolomný útek za kopečky, dotekem ráje za hranici všednosti „obyčejný“ montgomerák z Darexu. V rukopise próza nemá žádný název, titul *Princ karneval* jí přiřkli až redaktoři. Leč i pečlivou editorskou poznámku Jana Šulce lze číst jako miniaturní ódu na všednost: „Próza byla napsána psacím strojem na 45 listech papíru formátu A4, z nichž prvních třicet osm je na rubové straně opatřeno potiskem s hlavičkou SMALTESIA, výroba smaltovaných štítů, společnost s r. o., Praha VII, Veletržní 37, stanice: Praha, Bubny...“ Ano, číslovky a vůbec všelijaká důkladně nepatříčná znamení na *rubu* věci neklamně prozrazují, že se blížíme všednosti na dohled.

Zvláštní vlohu proniknout k vládním záhybům a nevyjasněným, o to naléhavějším pocitům vespod všednosti projevily básničky Marie a Irena Šťastné. A Jitka Srbová: „Sladká hnílobo jablek/ chci o životě vědět vše!“ Nejvýmluvněji se však tématu dotýká text Poláka Maria Szczygiela *Reality-show*, mystifikace (?) o Janině Turkové, která si od jisté doby začala vést podrobné zápisy. „Nepřetržitě, den po dni, od roku 1943 do roku 2000 zaznamenala: Kolikrát zvedala telefon a kdo jí volal (38 196krát); kolikrát někomu telefonovala ona (6257krát); kde a koho viděla náhodou a řekla ‚Dobrý den!...‘ Přísně taxativně obhlížená všednost rázem vyjeví své propastně experimentální rysy. Banální každodennost jako neskutečné dílo, monumentálně nevyzpytatelný „work in progress“. Popíše-li se prostým výčtem, co bylo toho a toho dne před lety k obědu, a je-li tento výčet zdůrazněn co záhadný počátek i cíl o sobě, vzniká klinicky ryzí „báseň“. A protne-li se klinická všednost s klinicky vykostěnými dějinami, vzejde z toho klinicky čistá absurdita. „Když umíral Stalin, byla Janina Turková na filmu *Fanfán Tulipán*. Vstoupila do kina *Wanda* ještě za Stalinova života a vyšla po jeho smrti.“ Lze jít dál: existuje jedno určité Fanfánovo gesto, velnuté do tyranova posledního vydechnutí...

Ale všednost a dějiny se v Janiných zápiscích stýkají ještě na další platformě, jíž je – lhostejnost. Všednost a dějinnost se vzájemně využívají v záhadné hře na intimností prodchnutou cizotou. Zatímco v nejtisnivější hitlerovské době chybí Janině pro záznam krvavé krakovské exekuce kolonka, žena neopomeně zapsat, že dva dny předtím byla v kině na *Waltzu lásky*. Návrat milovaného manžela

z koncentračního tábora je záúčtován pod položkou „Neohlášené návštěvy“. Má tak být mimoděk, cudně a málem slitovně zakryta nemá obľudnost žití? Monstrozita všednosti, neschopné rozhodnout se mezi tragikou a banalitou, jako si děčko nezaváže tkaničku? Či chce žena splynout s všedností ještě na jiné rovině, důležité skryté za nakynutou fasádou čísel a výčtů, totiž na rovině askeze, ztišení, smíření tvarů s tichou beztvarostí všeho?

Szczygiel našel lakonicky přesný úhel pohledu, v němž se všednost křiklavě vyhocuje, pestře nesmyslně zakusuje do vlastního ocasu. Ale zpoza dravčí všednosti vyvstává i cosi subtilnějšího – hebká nivelizace. Janina „dárkem označovala stejně tak porcelánový servis pro 12 osob jako polní kvítek od vnučky“. Zápisy vyjeví křehkou, odvrácenou stranu všech hodnot, které jsou si v zákulisí tajemně, přitom přirozeně rovné. Hodnoty splývají s tichou „bezcenností“ věcí a času, s tichem nepatřícím už všednosti, ale všednosti. A text jde ještě dál. Zbystříme, už když čteme, že Janina počala své dlouhé dostavníčko s všedností poté, co jí Gestapo zatkl muže. Nakonec po její smrti dcera objeví neodeslané pohlednice bez adres, jen s krátkými poznámkami. „Vedra. Toužím po něčem, co je těžko uchopit a vyslovit. Chtěla bych odjet do dále s někým takovým, jako jsem já.“ Všední Tao toho, čím tak či onak projdeme snad všichni. Všednost osamění, vršících se let, slepých obzorů, naší nenápadné neukotvenosti i nevykořenitelnosti.

Autor je básník, literární kritik a hudebník.

Pandora 16–17. Vydává Sdružení Nad Labem 2009, 240 stran.

Když svazky pěkně lícuji

Pár poznámek k edicím světové prózy

Překládová literatura tvoří nezanedbatelnou část produkce našich nakladatelství a podle některých hlasů určuje literární život mnohem podstatněji než literatura česká. Jak je na tom vydavatelská strategie po roce 1989, proč je reflexe současné světové literatury na tak nízké úrovni a které země jsou nakladateli opomíjeny?

PAVEL KOŘÍNEK

Text o vydavatelských edicích světové prózy se sluší zahájit radostným předznamenáním – na nedostatek kvalitní překládové literatury na českých knihkupeckých pultech si rozhodně nelze stěžovat. Rok 2008 byl podle Českého statistického úřadu opět rekordní, v České republice vyšlo 18 520 knižních titulů, podíl beletrie se pak v přehledu zpracovaném podle dat Národní knihovny ČR uvádí okolo 22 %.

Z těch relevantních více než 4000 knih jistě podstatnou část odkrojí literatura domácí, velký díl připadne i na újeji chápané čtení „žánrové“. Přesto je však zřejmé – a i jen letmý pohled do libovolné veřejné knihovny či regálů nejbližšího knihkupectví to okamžitě

trvání. Edice ztratila své výsadní postavení na trhu, tradice byla přerušena a pozapomenuta a novým titulům se v přešlých nabízených knih nedařilo dostatečně zaujmout.

Z předrevolučních edičních řad moderní světové literatury do dnešních dnů nevytrvala snad jediná, u Světové knihovny nakladatelství Odeon a u Moderní světové prózy z Mladé fronty snad lze uvažovat alespoň o určité ideové návaznosti, přihlášení se k tradici. Místo toho se přirozeně objevilo množství nových edičních řad a pokusů, mnoho jich samozřejmě záhy skončilo (např. předsmrtný pokus o edici Světová knihovna vydavatelství Český spisovatel), jiné existují dodnes.

How Late It Was, How Late Skota Jamese Kelmana.

Obdobné trendy lze – jakkoli zřetelně slaběji – pozorovat i u literatur dalších: čeští vydavatelé i čtenáři se naučili ocenění sledovat a vyznamenání Goncourtovou cenou, Pulitzerem, ale třeba i polskou Nike často poslouží jako vítaná pomůcka při výběru titulu ze záplavy nabízené knižním trhem.

Euroatlantická nadvláda

Co do jazykové skladby dominuje samozřejmě edicím současné světové prózy – ostatně jako původu do češtiny překládaných textů obecně – angličtina. Několik edičních řad se specializuje přímo a jen na texty z tohoto jazykového prostředí (edice AAA nakladatelství Argo, řady Albion a Na cestě od Volvox Globatoru), v dalších edicích představují původem anglicky psané knihy nejvýraznější zastoupenou skupinu (např. v odeonské Světové knihovně se podíl překladů z angličtiny přibližuje k 50 procentům).

Relativně četné jsou v soudobých edicích i překlady z francouzštiny, španělštiny či severovýchodních jazyků, v posledních letech lze v edičních řadách i mimo ně pozorovat zvyšující se vydavatelský zájem o moderní literaturu německojazyčnou i o texty původem střední Evropy (např. edice Neewit nakladatelství Kniha Zlín) a jihoevropské. Největším evropským dluhem tak nadále zůstává prakticky nulové zastoupení překladů ze současné moderní prózy ruské, běloruské, ukrajinské atd.

Obdobně neveselá je i situace s překlady z literatur asijských. Snad s výjimkou Japonska, bohatě živěného dlouhodobým, aktuálně však ještě zvýšeným zájmem o tuto kulturní oblast i celosvětovým úspěchem Haruki Murakamiho, lze překlady z asijských literatur – zvláště po utlumení činnosti vydavatelství Brody – spočítat na prstech nemnoha rukou. Moderní literatura čínská, korejská či indická se v nabídce prakticky neobjevuje, obdobně jako literatury arabského světa či Afriky. Celkově je dominance literatur euroatlantického prostoru jasně zřetelná, uvádění moderních děl pocházejících z oblastí hraničních či z míst vně tohoto regionu je nejčastěji závislé na nadšeneckých projektech jednotlivců a malých vydavatelů.

Vodítka pro čtenáře

Orientace v nových titulech překládové prózy může být pro čtenáře dosti obtížná. Tiskoviny jako Knižní novinky, vydávané Svazem českých knihkupců a nakladatelů, posloužit coby funkční a přínosný orientační zdroj při výběru fakticky nemožnou, protože se reálně omezují jen na přetiskování vydavatelských anotací a především četné inzerce.

Denní tisk se literatuře, natožpak té překládové, věnuje spíše akcidentálně než systematicky, situace ve společenských časopisech je jen o málo příznivější. Samostatný časopis, který by svědomitě a kriticky reagoval na aktuální literární dění po vzoru slavné Světové literatury, v českém prostředí chybí – akademický Svět literatury je pro běžného čtenáře příliš odborný, časopis Plav s podtitulem Měsíčník pro světovou literaturu zase možná až příliš jednostranně cílí na publikum z řad překladatelů. Cennou práci odvádí internetový server www.iliteratura.cz, jako pouze elektronický zdroj ale skutečně širokého přijetí dosáhnout zatím asi ani nemůže.

V takové situaci mohou kvalitně připravované edice a publikační řady nabídnout a snad i nabízejí určitou záruku, garanci nejen kvality představovaného literárního textu, ale – jak platí v šťastné většině případů – i kvalitní překladatelské a redakční práce.

Autor je bohemista.

Cy Twombly: První část Návratu z Parnasu, 1961

potvrzuje – že vydavatelské subjekty věnují cí se publikování textů zařaditelných do této těžko uchopitelné kategorie „náročnější literatury“ rok co rok vyprodukují desítky, ba spíš stovky pozoruhodných titulů.

Polistopadová obměna literárních edic

Vydávání světové literatury ve velkoryse koncipovaných edičních řadách má v našem kulturním prostředí dlouholetou tradici, jen málokterý čtenář by neznal například téměř šestisetsvazkovou řadu Světová četba nakladatelství Odeon. Otevření nakladatelského trhu po roce 1989 s sebou přineslo konec zákazů a příliv dříve nedostupné literatury zahraniční (zejména západní) proveniencí, změnilo se ale mimo jiné i tržní chování čtenářů.

Polistopadové osudy zmiňované řady Světová četba mohou posloužit coby užitečný příklad. Snaha pokračovat ve více než čtyřiceti letech (edice vycházela od roku 1948) ozkoušené tradici malých knížek se střelkou byla s přestávkami patrná po celá devadesátá léta. Po prvním konci edice roku 1992 následovaly dva resuscitační pokusy. Poprvé se o oživení řady Odeon pokoušel v letech 1996–97, podruhé pak mezi roky 2000 a 2001. Ani jeden z pokusů ale neměl delšího

Texty mladé a úspěšné

Podíváme-li se na titulovou skladbu výrazných edičních řad soudobé světové literatury detailněji, není obtížné identifikovat základní společné rysy. Nad zpřístupňováním starších, u nás dosud opomíjených titulů častěji vítězí aktuálnost, zaměření na nejčerstvější literární „senzace“ a úspěchy. Důležitým aspektem je minimálně pro některé české vydavatele či vedoucí edičních řad i sporná, leč v praktickém výběru samozřejmě vypomáhající instutce každoročních literárních cen.

To potvrdí i jen rychlé porovnání s tabulkou vítězů prestižní, jakkoli v posledních letech stále častěji a hlasitěji zpochybňované britské Man Booker Prize. Z jednadvaceti vítězů od roku 1990 – v roce 1992 zvítězily současně tituly dva – v českém překladu chybějí (resp. brzy budou chybět), romány vítězů z let 2007 a 2008, *The Gathering* Anne Enrightové a *The White Tiger* Aravinda Adigy, se k vydání právě připravují) pouhé tři knihy. Ve všech třech případech se navíc jedná o tituly odměněné na počátku devadesátých let: stále tak na překlad čeká historický *Sacred Hunger* Barryho Unswortha, *The Ghost Road*, poslední díl trilogie Pat Barkerové, zasazené do období první světové války, a glasgowským dialektem sepsaný román

A2

hledá z řad svých příznivců
dobrovolníky
v oblasti
propagace a distribuce

ohodnocení dle výsledků
spolupráce **kulturními benefity:**
zdarma předplatné
knihy
volné vstupenky...

pro bližší informace kontaktujte:
distribuce@advojka.cz

Knihy je užitečný archaismus

Rozhovor s majiteli nakladatelství Fra

Fra je jedno z mála menších českých nakladatelství, které se systematicky věnuje světové poezii i próze a zároveň klade důraz na grafickou úpravu knihy. Na zkušenosti s provozem moderního knižního podniku se ptáme jeho zakladatelů, autora grafické koncepce Michala Rydvala a šéfredaktora Erika Lukavského.

KAREL KOUBA

Co vás přimělo k založení vlastního nakladatelství?

Erik Lukavský: S Michalem jsme dělali pro jedno pražské nakladatelství a Michal mi nabídl, jestli nechci dělat šéfredaktora v nakladatelství, které právě založil. Ani na chvíli jsem neváhal. V té době jsem totiž taky pomýšlel na své nakladatelství, udělal jsem si i živnosták, ale nemohl jsem se rozhodnout. Takže tohle byla ta správná chvíle. Ukončil jsem, jako už několikrát předtím, studium bohemistiky a šel do toho s Michalem. A důvody byly, myslím, pro oba stejné: dělat knížky co nejlíp a hlavně po svém.

Michal Rydval: Po škole jsem zoslel do různých nakladatelství dopis, jak sleduji jejich produkci a že bych s nimi rád spolupracoval. Ozval se tehdy i Daniel Podhradský, přes kterého jsem se seznámil s dalšími – také s Erikem –, a během pár let se mi podařilo nasbírat s mnoha nakladateli spoustu

povědomí jsme pronikli určitě, ale běžte se podívat do nějakého knihkupectví a zkuste najít alespoň dvě naše knížky...

E. L.: Podle mě Fra lidi zaregistrovali hned po první knížce. Tedy ti, kteří se literaturou nějak zabývají. V té době už moc překladové poezie nevycházelo a my najednou přišli s málo známým básníkem, navíc v Michalově jednoduché úpravě.

Právě vydávání současné světové poezie se jako jedno z mála nakladatelství věnujete. Jak je tato edice úspěšná?

M. R.: Dodnes si hodně lidí myslí, že Fra vydává jen světovou poezii, takže úspěšná se zdá být až moc. Podobně nejméně ohlasů a recenzí vychází právě na ni.

E. L.: Tak, je úspěch a úspěch. Ohledně prodejnosti nic moc... I když poezie se všeobecně málo čte a kupuje všude ve světě, ve Francii se prý prodá průměrně kolem 300 až 500

Které z dosavadních svazků byly nejméně úspěšné? Případně u kterých je pro vás částečný neúspěch zklamáním?

E. L.: Nejméně úspěšné je jednoznačně Pamuk, u něhož se to předpokládalo, pak Barthes a Šukří, od nichž se naopak nečekalo vůbec nic. Zklamáním jsou všechny překladové prózy, co vyšly na konci roku 2007. Ale za to si můžeme sami, protože jsme je vydali najednou a před Vánoce.

Vaše knihy jsou nepřehlédnutelné – vynikají svou nekonvenční typografií a grafickou úpravou. Co pro vás fyzická podoba knihy znamená?

E. L.: Jak už jsem naznačil, to je jedna z věcí, která nás odlišuje. Michal z našich knížek udělal artefakt, který někteří sbírají jen proto, aby měli komplet edici. Dneska se dělá naprosté obskurnosti, každý chce mít „komerční obálku“, takže pak na pultech

Foto Karolína Jirkalová

Michal Rydval (1973) je grafický designér, editor a publicista se zaměřením na grafický design a vizualitu.

Erik Lukavský (1975) překládá z francouzštiny. Z překladů poezie knižně vydal verše francouzské surrealistické básnířky Joyce Mansourové, nazvaný Výkřiky (2003), a je spolupřekladatelem knížky Bytosti schopné zemřít (2008). Z prózy přeložil spolu s Annou Lukavskou například knihy Země a popel Atika Rahímiho (2002), Tichý den v Tangeru Tahara Bena Jellouna (2002), Macecha Claude Pujade-Renaud (2006) nebo Nahý chleba Muhammada Šukrího (2006).

Nakladatelství Fra (Fra je zkratka z latinského frater, bratr) je občanské sdružení, pražská literární kavárna a knihkupectví, e-shop a nakladatelství. Fra vydává od roku 2002 překladovou a původní českou literaturu v edičních řadách Česká poezie, Světová poezie, Česká próza (řídí Jan Šulc), Světová próza, Lidská práva a literatura, Film a divadlo, Texty, Edice 8 (mutace edice Que sais-je?), Vizualní teorie (řídí Karel Císař) a Étoile (dětská ilustrovaná literatura). Redakční kruh nakladatelství tvoří Petr Borkovec, Petr Zavadil, Karel Císař, David Korecký, nakladatelství řídí Erik Lukavský a Michal Rydval. Od roku 2005 působí Fra jako samostatná nakladatelská značka v rámci Agite/Fra, s. r. o., společně s Agite, které se zaměřuje na publikace a produkci akcí současného výtvarného umění.

užitečných i bizarních zkušeností. Na ta léta ale vzpomínám v dobrém; Arbor vitae, Triádu a třeba i Dauphin mám pořád rád a dál jejich směřování sleduji. Ovšem právě zkušenosti s pražskými nakladatelstvími vyústily do založení Fra, korektně řečeno.

Myslíte, že byste dnes byli při zakládání nového nakladatelského podniku v podobné pozici jako před sedmi lety?

E. L.: Nevím, nikdy jsem o tom nepřemýšlel. Ani tehdy jsem nebdal nad tím, jestli je k tomu vhodná doba. Ale situace se určitě změnila, dnes by to asi bylo těžší. I když, na druhé straně, zase bychom dělali věci, co nás baví a jak nás baví, a takových nás pořád není dost, takže bychom se asi prosadili i dneska. Třebaže nejspíš ne tak rychle. Ale fakt nevím, dnes se nedá na českém knižním trhu odhadnout vůbec nic. A co to vlastně je, prosadit se? Že vás čtou tisíce lidí, nebo že uděláte radost hrstce fajnšmekrů?

M. R.: Možná by dnes byl větší problém s distribucí, neradi přibírají nakladatele s jednou knihou, což když začínáte, jste. To mi připomíná, že je v našich podmínkách trochu legrační mluvit o zakládání nakladatelství. Prostě vydáte první knihu, to vyžaduje registraci ISBN, a ejhle, máte nakladatelství. A když vydáte i druhou knihu, jste pašák. O nakladatelství jako práci nebo firmě má smysl uvažovat, až když u toho vydržíte pár let.

Dnes se vaše místo mezi menšími nakladatelstvími zdá být neopomenutelné. Jak dlouho vám trvalo prosazení na trhu? M. R.: Nevím, jestli se nám opravdu již podařilo prosadit se na trhu. Do čtenářského

kusů, u nás taky tak. Takže vlastně s ohledem na počet obyvatel na tom nejsme špatně. Pak je tu ale ještě úspěch u odborné veřejnosti a nadšenců, který jsme si myslím za těch pár let vydobyli. A to je povzbuzující.

Vydáváte i knihy českých autorů, z nichž některé jsou prvotiny. Podle jakého klíče tyto autory vybíráte?

E. L.: Autory do České prózy vybírá Jan Šulc. V České poezii jsme začali nejdříve vydávat Petra Borkovce, který se mi vždycky líbil a byli jsme kamarádi; když skončil Petrov, chtěli jsme Violu Fischerovou, což se nám povedlo. Co se týče debutů, s Jonášem Hájkem přišel Petr Borkovec, s Jakubem Řehákem zase já. A Petr Měrka, třetí debutant, poslal mail tak ujetej, že jsem si ty jeho povídky musel hned přečíst. Všichni tři vyšli z literárních webů, které sleduji. Vydali jsme je prostě proto, že se nám zdáli dobří.

Vydávání knih doplňujete jinými činnostmi na osobní úrovni – provozujete kavárnu s knihkupectvím, pravidelně pořádáte básnická čtení. Pomáhá to při budování čtenářské základny, případně při komunikaci s autory?

M. R.: Těžko říct, především je to neuvěřitelně příjemné. Petr Borkovec s Karolínou Jirkalovou připravují čtení ve Fra skvěle a popovídat si nad ránem u baru třeba s Violou Ježkovou nebo Jakubem Řehákem rozhodně pomáhá.

E. L.: Nejspíš nám to pomáhá. To ghetto lidí, co chodí na čtení, se postupně rozrůstá. A i ti, co si přijdou jen pro Moleskiny, vidí, že děláme knížky.

vidíte přelácané a kýčovité ohavnosti. Ale lidi to fakt kupují. To nechápu. Vždyť kdy si tu vycházely knížky, které byly krásné i na pohled. Na to už se nejspíš zapomnělo. Michal podle mě navázal na tuhle tradici. Takových už nás je bohužel jen pár.

M. R.: Nekonvenční mi naše knížky nepřipadají. Co mě napadá, když je vidím, nebo možná co chci vidět, je standard. Standard à la Penguin, Faber & Farber nebo Gallimard. Možná jsou tak obyčejné, až to upoutá. Jinak kniha jako předmět je užitečný archaismus. Někdy se mi ale zdá zhmotnění textů a reprodukcí do papírové knihy vlastně už zbytečné. S příchodem internetu přišly knihy o monopolu distribuce textů, současně s tím nakladatelé poztráceli étos jejich výhradních šířitelů a stali se z nich vlčáci hlídající si své ovečky a samotný kult knižní kultury. A tyhle beránky grafici všelijak pomádují a slušivě oblékají podle sto let staré módy. Jenom žertuju.

Dá se vydáváním knih uživit?

E. L.: Tím, co děláme my, tedy poezii a kvalitní prózou, jakžtakž. Ale když jsme před třemi lety udělali eseróčko, začali jsme i s kavárnou a s distribucí Moleskinů. Takhle dohromady to jde. Můžeme jít v klidu nakoupit pleny pro naše děti do nočního Teska.

M. R.: Fra vydává výhradně, co a jak chce, především díky Moleskinům, s knihami jsme zhruba na nule. A ještě si neodpustím takovou perličku: před Fra jsem se krátce živil jako grafický designér na volné noze a s Fra se můj příjem dostal asi na desetinu dřívějšího. Když si na to vzpomenu a vidím, jaké žebračky přitom běžně berou v tomto oboru redaktori, je mi zvláštně.

Pravidelná dávka literárních emocí

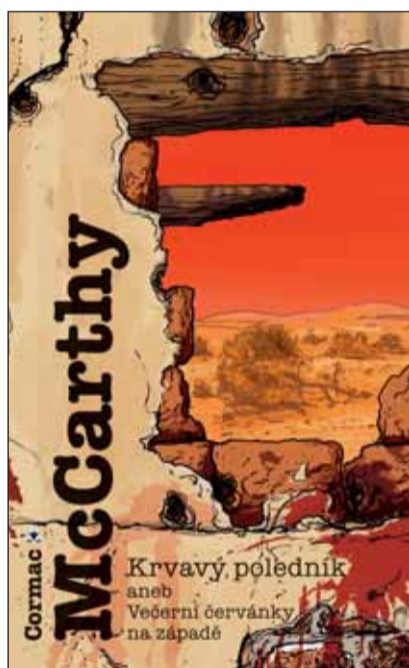
Naše soudobé písemnictví je s čím srovnávat. Nových překladů vychází tolik, že pro dva lidi není jednoduché najít společnou přečtenou knihu k hovoru. I když čtou jak urvaní z řetězu. Při základní orientaci mají mimo kritiky pomáhat edice, v nichž knihy vycházejí. Položili jsme jejich redaktorům šest (dvoj)otázek.

1. Má vaše edice světové literatury výraznou koncepci?
2. Podle čeho rozhodujete při výběru titulů? Uskutečňuje se na navržené texty posudkové řízení či jiná forma interního výběru?
3. Sledujete recenze na jednotlivé svazky? Podepisují se na prodejnosti titulů?
4. Máte zkušenost s tím, že by čtenáři edici důsledně vyhledávali a například kupovali všechny vydané tituly? Odráží se včlenění do zavedené edice na prodejnosti?
5. Které z dosavadních svazků vaší edice byly nejuspěšnější? U kterých je pro vás částečný neúspěch zklamáním?
6. Co chystáte pro rok 2009?

AAA – Edice angloamerických autorů (Argo)

Edici řídí Eva Slámová, autorem grafické podoby řady je Libor Batrla. AAA vychází od roku 1994 a dosud v ní vyšlo 93 svazků, ročně edice uvádí 6–7 nových svazků. Odpovídá Eva Slámová.

1. Edice AAA chce představovat špičkovou současnou prózu od anglicky píšících autorů a autorek, tedy z USA, Velké Británie, Kanady a Austrálie. Tituly mohou být i od velmi mladých začínajících autorů, kteří svým debutem způsobí v zemi svého vzniku jisté pozdvižení, a to co se týče obsahu nebo formy. Tato edice

by měla ukazovat tu nejvyšší latku spisovatelské profese v anglicky psané literatuře.

2. Na výběru titulů se podílejí všichni redaktori přes angličtinu v Argu, kteří samozřejmě uvítají i jakékoli tipy, jež dostávají zvenku, od překladatelů, agentů, přátel atd.

3. Jistěže sledujeme recenze a samozřejmě že kniha, na niž se objeví víc recenzí (i negativních), se lépe prodává.

4. Ano, mám zkušenost, že si lidé kupují knihy, protože vycházejí v edici AAA, a jsou tací, co mají celou řadu. Rozhodně zařazení titulu do AAA něco znamená, a čtenáři to teď už tak vnímají. Aby ne – po patnácti letech. Je to zkrátka už instituce.

5. To je trochu zkreslené, protože prodeje knih vydaných před patnácti lety samozřejmě převyšují ty současné. Ale k nejuspěšnějším titulům patří z těch starších Kerouac – *Na cestě*, Irving – *Modlitba za Owena Meanyho*, všechny romány Toma Robbinsa. Z těch novějších Yann Martel – *Pí a jeho život*, Nicole Kraussová – *Dějiny lásky*, Cormac McCarthy – *Cesta* nebo Marisha Pesslová – *Vybrané okruhy z mechaniky pohrom*. Zklamalo mne, že zapadly tituly jako: Angela Carterová – *Krvavá komnata*, Raymond Carver – *Buď, prosím tě, zticha*, Cormac McCarthy – *Všichni krásní koně*, Ali Smithová – *Hotel svět*.

6. Na letošek chystáme oslavu edice, patnáct let její existence a stý svazek; plánován je rekordní počet svazků: 15. Z těch nejvýraznějších zmíním alespoň C. McCarthy – *Krvavý poledník*, *Dítě Boží*, *Města na platině*, N. Cave – *Smrt Králíka Munroa*, Louise Welshová – *Falešná trefa*, David Cronenberg – *Užírání*, Junot Díaz – *Krátký, leč divuplný život Oskara Wailda*.

Kamikaze (Havran)

Edici vede Magdalena Wagnerová, spolu s Pavlem Štefanem je i autorkou její grafické podoby. Kamikaze vychází od roku 2000, dosud bylo publikováno 30 svazků, průměrně tři ročně. Odpovídá Magdalena Wagnerová.

1. Kamikaze se zaměřuje výhradně na moderní evropskou prózu, tedy od druhé půle 20. století do současnosti – s tím, že v počátcích udělala několik málo výjimek v případě autorů, o kterých lze říct, že současnou moderní evropskou prózu předznamenal. Co se koncepce týče, ráda bych postupně zmapovala tvorbu všech zemí současné Evropy.

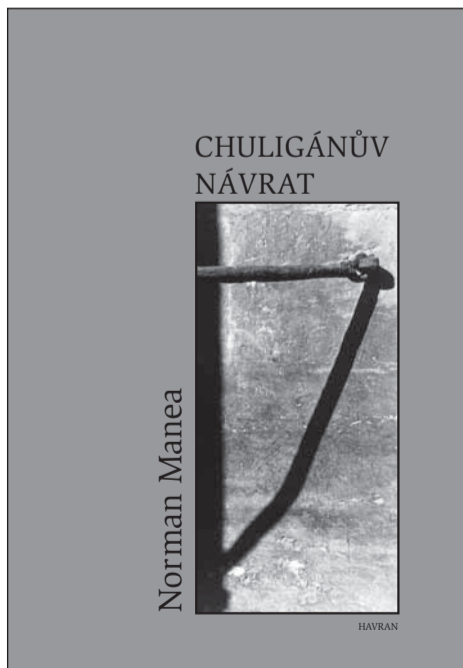
2. Výběr probíhá standardním způsobem, který se pohybuje v klasických mantinelech daných typem a kvalitou textu, autora a překladatele. Rozhodující pro edici Kamikaze není umístění v žebříčcích úspěšnosti titulu v daných zemích ani popularita autora, ale spíše originalita či výjimečnost obsahu, formy anebo obojího.

3. Domnívám se, že v současné době existuje velice málo prostředků nebo způsobů, které mají tu moc skutečně ovlivnit prodejnost knihy. Recenze k tomu mohou částečně dopomoci, ale nikoli zásadně. Naopak kupříkladu umístění v nominacích soutěže Magnesia Litera anebo upoutávka v hlavních televizních zpravodajských relacích tu schopnost mají.

4. Setkala jsem se spíš s tím, že na základě předchozí zkušenosti čtenáři novým titulům dané edice buďto důvěřují, anebo nedůvěřují.

5. Dá-li se dnes v oblasti překladové literatury neznámých či málo známých autorů vůbec mluvit o úspěšnosti, pak to byly tituly: Stefano Benni: *Bar Sport*, Norman Manea: *Chuligánův návrat* a Adam Bodor: *Okrsek Sinistra*. K mému překvapení na tom nejsou nejhůř ani finské tituly. Naopak zklamáním je pro mě mizivý čtenářský zájem o vynikající román anglického spisovatele Normana Lebrechta *Píseň jmen* ve výborném překladu Zdeny Pošvicové, který podle mě patří k tomu nejlepšímu, co v edici dosud vyšlo.

6. V letošním roce by měly vyjít čtyři tituly – *Žena na frontě* od maďarské autorky Alaine Polczové v překladu Anny Valentové, osobitá sonda do duše dítěte polského Wojciecha Kuczoka *Smrad* v překladu Báry Gregorové, laponský opus finské spisovatelky Marie Peury *Na hranici světa* v překladu Vladimíra Piskoře a román velkého švédského autora Torgny Lindgreny *Dorého bible* v překladu Zbyňka Černíka.

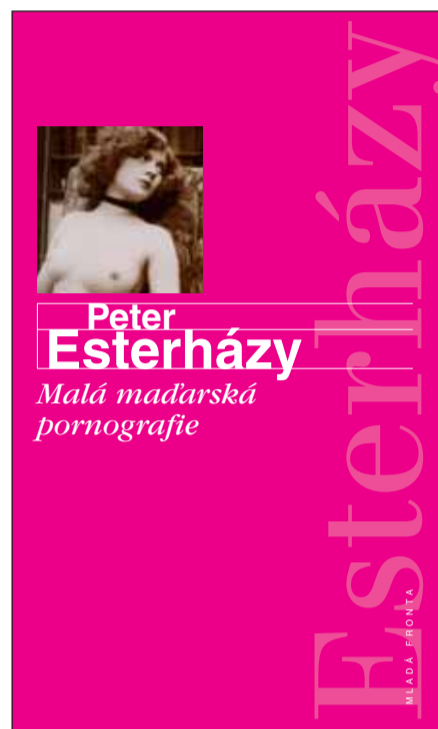

Moderní světová próza (Mladá fronta)

Zakladatelem a vedoucím edice byl do roku 2001 Milan Macháček, později Anežka Charvátová, po ní Robert Kubánek a od roku 2008 je odpovědným redaktorem Tomáš Dimter; s výjimkou let 2005 až 2008, kdy došlo k „rozvolnění“ edic, je grafická úprava dílem Milana Jaroše. Edice vychází od roku 1992,

zatím vyšlo 62 svazků, v průměru 10–12 ročně. Odpovídá Tomáš Dimter.

1. Na trhu existuje několik edičních řad orientovaných na moderní světovou literaturu, každá se v něčem liší. Naši snahou je přinášet

díla, která reflektují nejen kritický, ale i čtenářský ohlas. Není proto úplně nejdůležitější, jakou cenu kniha získala, byť na našem trhu snad ani jiné knihy nevycházejí. Důležitější je pestrost, neomezovat se na nejuspěšnější tituly angloamerické provenience, ale vracet se i k autorům menšinových jazyků. Padesát procent tvoří angloamerická tvorba, zbytek připadá na menší jazyky.

2. Tituly vyhledávají redaktori ve spolupráci s externími spolupracovníky, překladateli, kritiky nebo agenturami. Každý titul má dvě doporučení, jedno od externího spolupracovníka, jedno od interního redaktora. Kniha musí „projit“ několikastupňovým schvalovacím procesem nejen v rámci redakce, ale i celého nakladatelství, kdy se prověřuje nejen kvalita, ale také potenciální ekonomická rentabilita.

3. Recenze sledujeme, jsou vedle počtu prodaných výtisků významným kritériem pro posuzování titulu a jeho nakladatelské historie. U menšinových jazyků je jasné, že prodeje nebudou závratné, ale potěší kladné přijetí čtenáři i kritiky. Pokud ovšem kniha není – a to v jakékoli souvislosti – probírána v televizi, je dopad na prodejnost spíše menší.

4. Po mezidobí, v němž došlo v MF k rozvolnění edic, jsme se vrátili zpět k zavedenému členění titulů do edic. Edice dokáže „utáhnout“ slabší titul nebo upozornit na autora, který by mimo ni zapadl. Návrat k edici je tudíž také návratem k přehlednosti a odráží se to i na prodejnosti.

5. Milan Macháček, který edici Moderní světová próza zakládal a dlouhá léta výborně vedl, měl mnohokrát šťastnou ruku: Rushdie, Solženicyn, McEwan a další. V současnosti pak třeba Jelineková, Enquistová nebo Echenoz. Vysloveně slabý titul nemáme, ale jistým zklamáním je přijetí románu Igora Štiky *Eliašovo křeslo* ve vynikajícím překladu Dušana Karpatského. Próza oceňovaná napříč Evropou a nejlepší chorvatská kniha 2006 u nás mnoho čtenářů nezískala.

6. Hodně si slibujeme od nového románu Jeana Echenoze o Emilu Zátopkovi *Běžet*, objeví se i nejnovější román Davida Lodge v překladu Richarda Podaného, nové knihy Daniela Kehlmana, Juliana Barnesse, Nadine Gordimerové nebo Davida Mitchella.

20. a 22. dubna ve 20:00

Krepsko:

Dronte etc. – Příběhy vyhynutí

23. dubna ve 20:00

Osobní anmnéza - Premiéra

24. dubna ve 20:00

Nanohach: Naměkko Naostro

26. a 27. dubna ve 20:00

Jakub Kopecký: Udolí

28. a 29. dubna ve 20:00

Prachař, Fajt, Nebeský:

Neúplný sen

NED

Neúplný sen
Experimentální prostor Kocp/NoD
Dlouhá 33, Praha 1
pokladna otevřena:
po - ne, 14 - 22.
rezervace vstupenek:
info@kocp.cz www.kocp.cz

Jak si vedou české edice současné světové literatury

Překladová próza (Host)

Ediční řadu řídí Tomáš Reichel. Založena 2007, dosud vyšlo 11 svazků, pro rok 2009 chystá titulů 10. Odpovídá Tomáš Reichel.

1. V našem případě se jedná spíše o volnou řadu či o typologii než o edici, která by podléhala nějakým pevným kritériím, ať už z hlediska původního jazyka či nějakého tématu. Obecně vyhledáváme texty, jejichž literární kvalita nejde proti jejich komunikativnosti, schopnosti oslovit širší publikum.

2. Většinou se zabýváme tituly, které v původních literaturách už nějakým způsobem uspěly, buď získaly nejrůznější ceny, nebo se dobře prodávaly. Předvybrané texty necháváme lektorovat. Při rozhodování se snažíme odhadnout schopnost díla uspět na českém trhu, bereme zřetel na to, aby literární náročnost, „složitost“ textu odpovídala naší cílové skupině, preferujeme knihy, které mají „něco navíc“, nápad, invenci.

3. Recenze sledujeme, prodeji jednotlivého titulu mohou významně pomoci, ale čtenářský zájem o špatnou knihu dlouhodobě neudrží ani sebevětší množství recenzí.

4. Pokud kniha do edice patří, může jí to pomoci.

5. Nejúspěšnější jsou romány Muriel Barberyové *S eleganci ježka* a Olgy Tokarczukové *Běguni*.

6. Podle mého patří k nejzajímavějším titulům, které vyjdou v roce 2009, téměř hororový příběh *Zimní les* irského autora Patricka McCabea, společenský román ruské spisovatelky Viktorie Tokarevové *Pták štěstí*, román americké autorky Lauren Groffové *Příšery templetonské* a kniha švédského spisovatele Torgny Lindgreny *Norlandský akvavit*.

SSP – Současná světová próza (Argo)

Autorem současné grafické podoby (od roku 2004) je Martin Radimecký. Edice existuje od roku 1998, dosud vyšlo 37 svazků, původně 2–3, nyní 4–5 titulů ročně. Odpovídá Eva Slámová.

1. SSP chce představovat kvalitní prózu světové literatury, tj. každé jiné než anglicky psané.

2. O zařazení titulů se starají redaktori Arga; u této edice, která má mít světový záběr, jsou pochopitelně více závislí na dodavatelích tipů zvenku.

3. U těchto titulů je to v podstatě jediná forma, jak je možné na autory, kteří nejsou obecně známí, upozornit.

4. Asi to bude méně výrazné než u AAA, ale fungovat to bude podobně.

5. Mezi nejúspěšnější určitě patří Paulo Coelho, který tuto edici nastartoval, a pak se

dočkal sólové řady, Libuše Moníková, Witold Gombrowicz, Arnon Grunberg a japonští spisovatelé: Kaneharová a Rjú Murakami.

6. Připravujeme čtyři tituly: Maďara Mártona Gerlóczyho, lotyšského autora Paulse Banckovise a Japonce Rjú Murakamiho i Hitomi Kaneharovou.

Světová knihovna (Odeon)

Ediční řadu řídí Jindřich Jůzl. Typ písma navrhl a grafickou úpravu obálek realizoval Jan Šerých (pro svazky 1–24), od svazku 25 Pavel Hrach s použitím výtvarných a fotografických děl různých umělců. Edice vznikla v roce 1999 (první svazky 2000), dosud vyšlo 77 svazků, ročně vychází 10–12 nových. Odpovídá Jindřich Jůzl.

1. Formálně se dá říci, že zde vycházejí novinky světové prózy, přičemž buď jde o autory již zavedené, nebo naopak o pozoruhodné debutanty, a/nebo o ty, kteří získají nějaké klíčové ocenění. Převažují autoři z angloamerické oblasti, ale nechybí německá, francouzská, španělská, italská, japonská literatura. Jsou to tituly, které patří do literatury fiction, ale nebojím se ani vykročení do komerčnější sféry. Mělo by jít o knihy, které má smysl vydat i bez ohledu na obchodní potenciál.

2. Knižně vyjde tak desetina titulů, které si objednáte nebo které vám nabídnou agentury. Část z toho lektorují externí spolupracovníci, někdy existují lektoráty dva. Zahraniční recenze, blogy, komentáře, PR texty samozřejmě také považují za relevantní. Podstatné jsou tipy od lidí zvenku: scoutů, překladatelů, publicistů. Není od věci se dívat na ediční plány zahraničních nakladatelů ze zemí, kde se rovněž hodně překládá. Ne všechny doporučené knihy vycházejí, alespoň ne ve Světové knihovně. Vedle autorů, které vydáváme stabilně, jde i o subjektivní rozhodnutí a určitou dávku štěstí v tom smyslu, že se třeba podaří koupit autora, jehož hvězda teprve stoupá... Finálně většina titulů prochází interní ediční radou nakladatelství.

3. Dostávám monitoring tisku. Rád čtu recenze těch, kteří neopisují ze záložek nebo doslovů a kteří si o dané knize něco doopravdy myslí. Prodejnost na základě recenzí se špatně měří, některé staré tituly se moc nerenzovaly, a přesto se dobře prodávaly. Sloupek ve čtvrtku na straně 17 toho a toho deníku zásadní efekt pravděpodobně nemá. Možná je důležitější jedna emotivní věta na blogu, který přečte x-krát víc lidí. A možná ještě větší efekt má, když si nějaká specifikovaná skupina čtenářů vzájemně řekne, že třeba ten nový Chabon nebo ten tlustý Littell jsou dobré romány.

4. Je to do značné míry možné a osobně tomu věřím. Jde o situaci, kdy jako čtenář nesledujete výlučný okruh autorů, ale důvěřujete knihám v edici natolik, že kupujete všechny nebo téměř všechny. Ano, asi je to do jisté míry sběratelství. Když vyjde nový titul, setkají se nad ním dva typy čtenářů: první tu edici zná a (pravděpodobně) koupí – druhý ji vidí poprvé, koupí knihu a (pravděpodobně) se začne zajímat o předešlé nebo budoucí svazky. Takhle se asi na knihy té edice nabaluje stále větší okruh čtenářů, což se odráží i v prodeji.

5. Mám pocit, že už těžko něco překoná Cunninghamovy *Hodiny*, zajisté podpořené filmem – tam je to někde u 36 tisíc. Přes 20 tisíc čtenářů si koupí každý román Haruki Murakamiho stejně jako třeba *Laskavé bohyně* Jonathana Littella. Hodně zajímavý je McEwan nebo Michael Chabon. Příjemným překvapením byl třeba Jean-Paul Dubois nebo Nic Kelman.

Nechápu relativní neúspěch současné německé literatury. A víc jsem věřil třeba *Americkému problému* Kena Kalfuse nebo *Hrubé marži* Laurenta Quintreaua – tady se podaří zhruba „jen“ 2000 kusů i v situaci, kdy se o knihách hodně píše.

6. Vyjdou novinky od Juliana Barnesy i zbrusu nový Chuck Palahniuk a samozřejmě další Murakami. Poprvé v češtině se objeví jiný japonský autor: Jasutaka Cucui a román *Peklo*. Vydáme ty, kteří si odnesli světové ceny nebo byli v nejužším výběru – *Shledání* Anne Enrightové, *Tajný deník* Sebastiana Barryho. Pak autoři neznámí, o kterých se však v Evropě hodně mluví: Paolo Giordano (*Osamocnost prvočísle*) nebo Tim Davys (*Amberville*). Rádi bychom letos stihli vydat opus magnum Harryho Mulische *Objevování nebe*.

Transatlantika (Garamond)

Edici řídí Anežka Charvátová, grafickou podobou edice připravuje Jiří Troskov. Vychází od roku 2005, dosud vyšlo 11 svazků, plánovaná periodicitu jsou 4 tituly ročně. Odpovídá Anežka Charvátová.

1. Edice Transatlantika vznikla roku 2005 se záměrem vyplnit mezeru ve zdejší knižní produkci, protože v žádném nakladatelství neexistovala řada soustavně mapující španělsky a portugalsky psanou literaturu z obou břehů Atlantiku, tedy z Iberského poloostrova i Latinské Ameriky. Edici jsme zamýšleli rozvinout ve dvou směrech: jednak se vracet ke klasikům, od nichž dosud nevyšlo nic nebo ne všechny podstatné tituly (tedy splácení dluhů a doplňování), jednak se snažit objevovat nové, převážně současné autory (tedy držet krok se světem).

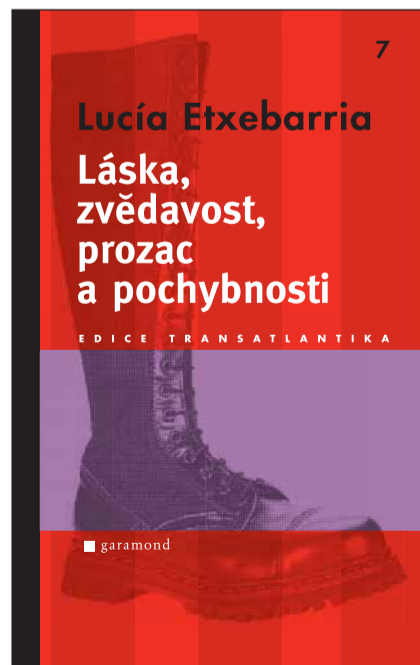
2. Výběr titulů probíhá v součinnosti s překladateli (někdy sami přinesou titul, který by si rádi přeložili), na základě doporučení španělských a portugalských nakladatelů či agentur; v rozhovorech s hispanisty a lusitanisty z filosofické fakulty, se spisovateli na návštěvě v Praze, na setkáních v Cervantesově či Camõesově institutu atd. Zkrátka snažíme se průběžně sledovat, co z dané oblasti zajímavého vychází, v jakých zemích se novinky překládají, co se o nich kde píše. Také spolupracujeme se studenty hispanistiky. Žádné posudkové řízení neprobíhá, jsme malý kolektiv a rozhodujeme se v nakladatelství společně na základě ukázky, recenzí v zahraničním tisku a názorů odborníků, studentů, čtenářů.

3. Recenze se snažíme sledovat, bohužel máme pocit, že na prodejnosti konkrétních titulů se příliš neprojevují, neboť ovlivňují velmi malé množství čtenářů, tu „nejintelektuálnější“ část; mnohdy lépe funguje „tichá pošta“, kamarádovo doporučení, výrazná obálka, vtipný text na záložce.

4. Čtenáři-sběratelé naštěstí existují, třeba na knižních veletrzích za námi někdy chodí na stánek a zapáleně s námi o edici diskutují. Takoví věrní čtenáři jsou pro nakladatele nejkrásnější odměnou a velmi potěší. Domnívám se, že začlenění knihy do nějaké edice se na prodejnosti projevuje kladně, ovšem jak vysoký (nebo do jaké míry vůbec patrný) vliv na počet prodaných výtisků má, nedokážu odhadnout.

5. Zdá se, že nejúspěšnější byly knihy nových autorů mladší generace, méně intelektuální, ne povrchní, leč vtipně napsané (Tussetův *Loupák*, Etxebarriové *Láska, prozac atd.*). Zkrátka knihy, které jsou čtivé. Příjemně nás překvapil úspěch u nás předtím neznámého Portugalce Sousy Tavarése, jehož historický román *Rovník* se dobře a rychle prodal navzdory objemnosti. Velmi nás zklamala nízká prodejnost kultovního autora Roberta Bolaña, převratného obnovitele románu, který je právě teď největší hvězdou v USA, a Vila-Matase.

6. Vzhledem k tomu, jaké knihy se lépe prodávají, se v roce 2009 zaměříme spíše na současné autory než na vyplňování bílých míst. Chystáme kubánského představitele tzv. špinavého realismu Pedra Juana Gutiérrezze, román *Bolševikova slabina* Španěla Lorenza Silvy a nejnovější knihu barcelonského autora humorných a parodických pseudodetekтивek Eduarda Mendozy *Podivuhodná cesta Pomponia Flata*.

V koloběhu Strážců a Watchmenů

O adaptacích a současné kinematografii

Komiks scenáristy Alana Moorea Watchmen – Strážci platí za milník svého média a současně je uznávaný i jako jedno ze zásadních narativních děl moderní kultury. Více než dvacet let po jeho vydání uzrál čas na filmovou adaptaci.

JIŘÍ FLÍGL

Alan Moore stvořil epos, jenž kombinuje dobovou reflexi s žánrem superhrdinských příběhů, přičemž se komplexně zamýšlí nad povahou hrdinství, relativitou práva a spravedlnosti, konceptem maskovaných hrdinů i superhrdinů a podstatou moderní společnosti či lidského rodu. Tato témata skládá do propracovaného vyprávění, které maximálně vytěžuje potenciál komiksu, především co se týče vrstvení a proplétání dějových linií na prostoru jedné kapitoly, stránky, ale i jediného panelu. Mooreovi *Strážci* se tak stali jedním z pádných argumentů pro autonomnost komiksu coby média.

Nedávno celosvětově uvedený film *Strážci – Watchmen*, režírovaný Zackem Snyderem, vyvolává celé spektrum reakcí, od pobouření či odmítání až po obdiv i nadšení, a to jak od čtenářů předlohy, tak od diváků s ní neseznámených. „Zasvěcení“ se pak předhánějí v titěrných rozbořech a hodnoceních toho, co bylo změněno či vynecháno. Tyto početné debaty se však především vyznačují nepochopením slova adaptace. Snyderovi *Strážci* si díky masivní propagační kampani, která byla cílena na fanoušky originálu, vybudovali auru doslovné kopie Mooreova díla. Jenže to je (stejně jako dříve u ságy *Pán prstenů* Petera Jacksona) pouze grandiózní tah, jehož úkolem je zakrýt přechod mezi médii. Markantní rozdíly ve vyprávění, jež vyvstávají již při zbežném porovnání filmu s komiksem, neznamenaají zpronevěření se předloze, nýbrž věrnost filmovému médiu.

Součástky ve správném pořadí

Dva dny před premiérou Snyderova filmu vyšla takřka bez povšimnutí jiná „filmová“ adaptace *Strážců*. *Watchmen: The Complete Motion Comic* je hybridní forma komiksu a filmu, jakýsi „audio-visual-book“, kde byly panely původního díla rozpořehovány flashovou animací a veškerý text čte jedna osoba. Ve světle pouhého dodání pohybu a zvuku (hlas, hudba a efekty) do původního komiksu se ukazuje propracovanost Snyderova filmového překladu. Je však potřeba vzít v úvahu, že filmaři měli k dispozici formát hraného filmu, který musí splňovat

stopáž pro uvedení v široké distribuci (přeanimovaní *Strážci* mají stopáž 325 minut) a je podřízen ekonomickým podmínkám.

Snyderův tým prokázal, že rozumí filmovému médiu a uvědomuje si možnosti filmu v novém miléniu. Jeho *Strážci* pak podobně intenzivně a maximálně využívají média, jako to činil Moore s komiksem. Na rozdíl od slepých uliček typu *Sin City* a *Spirit* filmoví *Strážci* nedávají otrocké paralely ke komiksovým prostředkům, ale ani nepřicházejí s ničím invenčním. Předlohu tedy pro své médium funkčně přizpůsobují. Vyprávění je vrstveno podle současných norem a formální zpracování je ve všech ohledech (herci, kamera, výprava, střih, efekty, stylizace) dokonalé. Přitom snímek neeliminuje výpověď a klíčová témata předlohy ani nezplošťuje charakterity. Lze namítnout, že mnohé aspekty postav, příběhu a světa jsou pouze naznačeny a divák neznalý předlohy je přehlédne, ale v dnešní době přece blockbuster nejsou určeny pro jedno zhlédnutí, nopak se počítá s opakovanou konzumací.

Lidé od hraček chtějí nové postavy

Snyderův koncept plně využívá současného pojetí filmu coby média spjatého s distribučním systémem a určitým způsobem diváctví. Film již není jen 35mm pás v kině, ale také DVD, potažmo Blu-ray vydání v různých edicích a nabízí možnost vázat na dílo přidružené produkty. Proto již dlouho před premiérou *Strážců* v kinech bylo ohlášeno, kdy vyjde výrazně prodloužený režisérský sestřih na nosičích pro domácí užití. Navíc koncem března na stejném formátu vyšly *Příběhy černé lodě* a *Pod kápí* (jako *Watchmen: Tales of the Black Freighter & Under the Hood*), tedy dvě vedlejší vyprávění z komiksových *Strážců*.

Filmoví *Strážci* tedy představují vyvrcholení tendencí v současném filmovém průmyslu. Za posledních dvacet let se vlivem nových distribučních kanálů pro filmy i jejich propagaci proměnilo složení těch, jimž jsou určeny. Tradiční kategorie věku a pohlaví dnes doplnily skupiny definované vkusem – především festivaloví diváci a fanoušci. Stejně jako první z nich ustanovila žánr festivalových filmů,

druhá zase ovlivňuje podobu současných blockbusterů. Právě proto byly áčkové akční filmy v novém tisíciletí nahrazeny spektakly s kořeny v popkultuře (komiksy, hračky, videohry, televizní seriály a nostalgické kultury). Snyderovi *Strážci* pak jsou komerční film, jak má být. Má svou jasně danou cílovou skupinu, kterou si kampaní obmotal kolem prstu (všechny její klíčové fáze byly vázané na cony, tedy velká setkání fanoušků komiksu, sci-fi, fantasy ad.). Současně filmoví *Strážci* vědí, že divákům musí dát to, co je od nich požadováno – nesmějí se zpronevěřit předloze, potřebují lákavý vizuál a předně musí stimulovat posedlost fanoušků, milujících merchandising a trávících čas nekončícími přestřelkami egocentrických názorů na diskusních fórech a blozích.

Snyder a jeho tým uspěli naprosto na všech frontách. V oblasti přímých adaptací komiksů, které si vypůjčují konkrétní příběh, a ne jen postavy, se jedná o výjimečně kvalitní počín. Spokojeni mohou být také staromilští elitáři v čele s Alanem Moorem. Předloha totiž nebyla pohaněna a film k ní přivádí řady nových čtenářů.

Autor je šéfredaktor portálu o asijském filmu rejze.cz.

Strážci – Watchmen. USA 2009, 163 minut. Režie Zack Snyder, scénář David Hayter, Alex Tse. Hrají Malin Akerman, Billy Crudup, Jackie Earle Haleyová, Jeffrey Dean Morgan, Patrick Wilson, Carla Guginoová, Matthew Goode ad. Premiéra v ČR 5. 3. 2009.

Strážci – Watchmen. Foto Bontonfilm

„Celuloidový svět celý shoří.“

Výbor z publicistiky Andreje Stankoviče

V loňském roce začalo nakladatelství Triáda vydávat ediční řadu Spisy Andreje Stankoviče. Jako druhý v ní vyšel výbor z autorovy publicistiky, obsahující mimo jiné filmovou kritiku, studie, rozhovory a vzpomínky.

KAREL KOLAŘÍK

Asi nejvýznamnější součástí publicistiky Andreje Stankoviče jsou jeho filmové kritiky, jímž se nejintenzivněji věnoval po roce 1988. Tuto plodnou fázi předznamenalo krátké, ale výrazné kritické entrée na konci šedesátých let, v němž demaskoval estetické stereotypy filmového jazyka a nedostatek etiky některých představitelů nové vlny (Jiří Menzel, Miloš Forman). Srovnáním Menzelovy adaptace Hrabalových *Ostře sledovaných vlaků* s knižní předlohou (s přihlídnutím k *Legendě o Kainovi*, první verzi spisovatelova textu) Stankovič odhaluje režisérův sklon k upřednostnění a vyzdvižení líbivých prostředků („vůle ke kýči“), do nichž kritik vedle některých strukturálních postupů (např. „předznamenání, expozice určitého stěžejního momentu, což má zaručený dramatický efekt“) zahrnuje třeba zidyličtění a tendenci k přímočarosti („eliminace všech drastických, retardujících epizod“). Podobně odmítavě přistupuje k Formanově recepci a distribuci všednodenních motivů a banality (mj. i jazykové absurdity). Režisérovu pozici shledává povýšeneckou; obzvláště zavrhuje manipulativní charakter jeho debutového snímku *Konkurs*. Originalita výrazu (jeho adekvátnost či autenticita), účelnost a přiměřenost kompozice a etičnost látky a jejího uchopení patří mezi stálá kritéria Stankovičových hodnocení. Jeho kritiky jsou výstižné, pečlivě vyargumentované a mají dar pronikavé analýzy.

Andrej Stankovič se právem ptal, kam kráčí český film i jeho kritika. Foto barrandov.cz

„Rozpraskaj se stářím staré filmy.“

Dalším výrazným Stankovičovým tématem se stává česká filmová kritika. Její obraz je v jeho podání značně neutěšený: spíše než autonomní hodnotící prostor, axiologicky vyhraněný, připomíná lobbistické frakce. „Kritik“ přestává být nezávislým interpretem či posuzovatelem díla, ale figuruje jako činná součást trhu. Komerencializace filmového psaní se těsně dotýká grantové

filmový zápisník

Kultura pro blbce

MICHAL PROCHÁZKA

Je to taková povíadačka z mediálního prostředí. Mladý šéfredaktor z jednoho moderního deníku, který věří na to, že trh všechno vyřeší, údajně nedávno prohlásil, že je potřeba posunout kulturu v listě „do popiny“. Tedy psát ještě víc o populárních spektáklech a méně o menšinové tvorbě, jestliže to půjde. Shodou okolností jsem se nedávno seznámil s jedním francouzským novinářem, který připravoval velký text věnovaný indonéské kinematografii. Bylo to ještě předtím, takže jsem se ho zapomněl zeptat, jestli je také stále v nějaké menšině.

Dost na tom, že v českých médiích zůstává slovo kultura v názvu rubriky spíše ze setrvačnosti. Ekonomický trend velí, že zatím-

co stránky názorů a komentářů snesou poučenější úvahy a sem tam i nějakého učenice, „kulturní“ texty se musejí psát tak, aby jim rozuměl kdejaký blbec. Nemohu zapomenout na kulantní vysvětlení jednoho editora, že by článek neměl nechávat žádné otevřené otázky, ale všechny je čtenáři zodpovědět. Nic na tom nezmění ani skutečnost, že materiály věnované filmu, hudbě, divadlu, literatuře či výtvarnému umění nečtou v našich denících už ani ti, kteří se právě tímhle děním sami zabývají.

Slova jednoho z mediálních kapitánů mi připomněla dobu, kdy jsem se seznámil s marketingem. Musel jsem na sebe natáhnout oblek, vzít stojan a následovat přiděleného šéfa, který se vyznal a byl s každým kamarád. Mně stačilo pokyvat za ním a přitroubit se usmívat. Na náměstí jsme rozbalili kolo štěstí, načež šéf se jal hulákat na celou ulici a vábit kolemjdoucí, aby se zastavili hodit si šipku a vyhráli třeba tričko, propisku nebo dokonce český hrnec. Netrvalo dlouho a ovládl tím celé náměstí, až se u nás mačkal dav rozjařených čumilů. Přece nekup to, je to zadarmo.

Když byl konec, smekl jsem před ním klobouk. Tohle bych nikdy nedokázal. Načež šéf se nakloní a šeptá jako kolotočář: To nic není. To je ulice, prostě debilové. Na ně stačí osvědčený triky, nemá cenu nic nového vymyslet.

Psát kulturně „pro debily“, pro něž se nemusí nic nového vymyslet a stačí jim popína, obnáší zajistit na stránku slavné ksichty, přepsat kulturní přehledy a pokrýt tiskovky, aby byl čtenář v obraze současného dění. A zatímco se redaktoři štítivě brání tomu být označováni za bulvární, nic není vděčnějšího než trocha škodolibosti či pokryteckého pohoršení, zvláště když jejich terčem může být významná osobnost, která se nechala nychytat na švestkách, anebo naopak outsider, jenž nemá moc ani konexe, aby se mohl nějak bránit. Nepřehlédnutelným objektem, do něhož se mohou všichni strefovat, se tak stane třeba „domýšlivé“ moderní Kaplického blob nebo podezření ohledně minulosti „povzneseného“ Milana Kundery, který se s nikým nebaví.

V případě filmu přibude pilnému pisálkovi ještě jeden úkol, aby takzvaně pomáhal českému filmu, na který naši politici nevráží

problematiky, se kterou se Stankovič důvěrně seznámil jako člen Rady Státního fondu pro podporu a rozvoj české kinematografie. V textech bilancujících její činnost vedle hodnocení dotovaných projektů otevřeně rozkrývá mechanismy udílení grantů a podobnou skepsi jsou podloženy i jeho glosy k filmovým cenám.

„Ušchly jilmy. I my.“

Stankovičovu filmovou kritiku pojí s dalšími žánrovými poli jeho publicistického díla množství spojnic. Vedle vztahu filmu a literatury (mj. při posuzování filmových adaptací literárních děl, např. Hrabala, Vančury, Váchala, Erbena nebo Demla) a úrovně domácí filmové publicistiky nebo grantové problematiky jsou to převážně témata vyplývající z charakteristik jeho kriticismu. Odmítá zejména zkeslování českých dějin dvacátého století. Nejde jen o historické nepřesnosti či prohřešky, ale především o zatvrzele nekritické zobrazování „obyčejných“ Čechů, které podle něj motivuje nechuť zabývat se hříchy a zločiny minulosti a raději zapomenout. Tento nešvar nachází i v dalších sférách české kultury a politiky (nejvýrazněji u spolupracovníků StB a odtajňování spisů).

Přes tematickou pestrost vyznívá Stankovičovo publicistické dílo sevřeně. Spíná ho mimovolně utváření iluzivního společenství „outsiderů z přesvědčení“, bytostí lišících se ze své vlastní vůle a potřeby, nekompromisně žijících pro život sám a pro své dílo, které se stává výrazem jejich touhy a které bývá pro běžné vnímatele příliš nepřístupným. Je to bezčasý prostor otevřený všem cupovaným mimochodcům (od Stanislava Mráze po disidenty a emigranty). Andrej Stankovič byl kritik dobrovolně stojící na okraji, skeptický k úspěšnému (čili průměrem adoranému), věrný svým zásadám a hodnotovým kritériím, precizní ve svých formulacích a nekompromisní ve svých argumentech.

Autor je bohemista.

Citace v textu pocházejí ze Stankovičovy „cinefilní“ básně *The End* ze sbírky *Osvobozený Babylon*. Slovenský Raj.

Andrej Stankovič: Co dělat, když Kolja vítězí. Editor Michael Špirit. Triáda, Praha 2008.

a jemuž chybějí peníze. To znamená trochu fandit, ocenit úsilí, občas zavřít oko nad námětovou plytkostí, nefilmovým zpracováním nebo se lísat k některému z režisérů, marketingových zástupců či předních herců. Třeba bude výživný rozhovor! Co na tom, že tím netlačí ani neinspirují autory, aby točili lepší věci. Hlas tohoto mediálního spiklenectví ale velí podporovat všechno české, co je hezké, tedy kinematografii, stejně jako hokej. Poslušný redaktor si poté přijde za odměnu na raut pro chlebiček či na salát.

Ale zpátky k menšině, z které se nemáte naději vymanit, jakmile jste si získali její cejch. Ptal jsem se Francouze, jak to dokázal, že takhle velký text věnovaný filmu daleké Indonésie může v jeho novinách vyjít. Odpověděl mi, že se v Paříži chystá festival a že se čtenáři aspoň dozvědí, co lze od tvorby neznámé země očekávat. Je potřeba přinášet nové informace. Na to už jsem neřekl ani popel. Dovedl jsem si představit, co by se v českém newsroomu asi řeklo: To nikdo nezná. Nikoho to nebude zajímat. A trochu jsem se česky zastyděl.

Autor je redaktor přílohy Salonu deníku Právo.

Okolapky

Josef Sudek, Dagmar Hochová a Karel Cudlín v Torstu

Nakladatel Viktor Stoilov nepovažuje dotisky hotových titulů za velký přínos, proto se jimi příliš nezabývá. Vždy raději vyrukuje s novinkami.

JOSEF MOUCHA

Viktor Stoilov založil před devíti lety edici FotoTorst, v níž publikuje díla vynikajících českých autorů. Vlastně je to velkorysý slovník na pokračování. Před dvěma roky začal vydávat to nejlepší z odkazu Josefa Sudka: *Okno mého ateliéru*, *Portréty*, *Zátiší*, *Reklama*.

Klasika na pokračování

FotoTorst doplňují tři až čtyři svazky ročně. Zatím jich vyšlo třicet. Kniha formátu zvýšeného čtverce (18 x 16 cm) mívá na 80 reprodukcí. Brzy se dočkáme monografií Jana Ságla a Jana Reicha. Dále se připravují tituly *Jindřich Marco* a *Peter Župník*.

V širších představách má nakladatel asi patnáct tipů. Realizovat je bude podle situace, totiž sejdou-li se případ od případu finanční zdroje a tiskové podklady.

Získat autorská práva a kvalitní text může být složitější, než by se zdálo. Stoilov považuje pro ucelení edice české fotografické klasiky za nezbytné osobnosti, jakými jsou Miroslav Háek, Jan Svoboda, Jiří Sever... Jejich knihy by byly dávno na světě, kdyby šlo vše hladce.

O zakladateli fotoedic

S formálně sjednocenou řadou levných, kapesních knížek českých i světových fotografů přišel koncem padesátých let surrealismem orientovaný šéfredaktor Jan Řezáč v podniku neuvěřitelného pojmenování Státní nakladatelství krásné literatury, hudby a umění. Jakmile to bylo možné, prosadil změnu loga:

„Název tasemnice,“ řekl mi k tomu. „K zešílení. Nakonec jsem v polovině šedesátých let s Janem Fromkem, zakladatelem předválečného, avantgardního Odeonu, zakázaného 1940, vyjednal převzetí názvu, včetně Teigovy grafické značky.“ S ní rozvinul tradici, k níž se hlásí i dnešní Odeon.

Už pojmenování edice *Umělecká fotografie* byl v padesátých letech průlomový: „Starší kunsthistorické kruhy lpěly na služebnosti fotografování,“ podotýká Řezáč. „Ke své práci potřebuje historik umění dokumenty. Je zainteresován na fotograficky přesné deskriptivě architektury nebo technicky věrné reprodukci obrazu. V. V. Štech a jiní prostě umělec-kost fotografie neuznávali. Ale myšlení, které fotografii z umění vylučovalo, jsme postupně zlomili. Ublížení se snad mohli cítit jedině ti, kteří trpěli zákazem publikování. Třeba Jindřich Marco. Karel Ludwig nevyšel jen proto, že nebyl s to dodat předlohy pro tisk. Jan Pařík proto, že odešel do exilu,“ připomíná Jan Řezáč. A docela na okraj dodává: „V knižnici *Umělecká fotografie* jsme saturovali honoraře ve výtiscích.“

Tak tedy vypadal podnět k dnes pestré mezinárodní paletě podobných publikací.

Starý předvoj

Do výběru jmen, která mohou ve FotoTorstu vyjít, samozřejmě promlouvá i prodejnost. Z meziválečné avantgardy, o níž především je zájem (a to zvláště v zahraničí), jsou rozebrána alba Alexandr Hackenschmied, Karel

Teige, Jindřich Štyrský a Jaroslav Rössler. Beze zbytku se podařilo uplatnit rovněž současníky Josefa Koudelku, Viktora Koláře, Antonína Kratochvíla a Bohdana Holomíčka. Výjimečně doznal nového vydání fotografující malíř Alfons Mucha, dotisků unikátní veličán Josef Sudek a dokumentarista střední generace Karel Cudlín.

Prodej každé monografie s logem FotoTorst tihne zpravidla k dvěma tisícovkám kusů. Nebylo by úlevou zvolit poloviční náklad s rychlejší prodejností? Prý ano, tisíc exemplářů je do tři čtvrtě roku vyexpedováno. Jenže nakladatel lpí naopak na dlouhodobém udržování titulů v nabídce. Inu, tak má vlastně kulturní trh vypadat. Vždyť fotografické začátky filmaře Alexandra Hackenschmieda získaly pozornost publika právě tím, že je Viktor Stoilov nejen vydal, ale také po devět let prosazoval.

Nevidaný Josef Sudek

Aby se při stoupajících surovinových a výrobních položkách nevyhoupla cena fotoalb nad mez přijatelnosti, sází nakladatel na neokázalost. Sudkovská knižnice mívá 70 až 90 reprodukcí (při formátu 28,5 x 22,5 cm). Objemnější budou nyní připravované svazky *Praha* a *Svatý Vít*. Jistě po nich totiž sáhnou nejen uměnímilovní vlastenci, ale i turisté. Nejedná se však o povrchní zpracování, nakladatel hledá v tuzemských i zahraničních institucích nevidané podklady.

K loňskému plánu patří Sudkův hold pralesu Mionší, rozpracovány jsou i další dvě fotografy kolekce: vrcholná zátiší zvaná *Labyrinty* a *Procházka po kouzelné zahrádce* (rozumí se architektka Otty Rothmayera). V dlouhodobějším výhledu míří sudkovské plány k cyklu *Strom*, k *Raným fotografiím* a k svazku s pracovním názvem *Mimo cykly*, věnovanému příležitostným umělcovým spádům, k nimž patřily třeba akty, ale také menší série a naprosto solitérní projekty. Předmluvy sice obstarávají odborníci, ale jsou vesměs laděny jako stručné uvedení do příslušného tématu, nikoli jako jeho hloubková sondáž.

Na okraj novinek

Předpoklad, že si obě uvedené knižnice najdou trvalé abonenty, vyšel s přispěním exportu, čili anglické sazby. A pak také díky tomu, že edice chtějí mít zkompletovány nejen knihovny a muzea, nýbrž i na fotografii specializované prodejny, sběratelé nebo kurátoři. Z vlastní zkušenosti vím, jak těžko by nesl bibliofil pomyšlení, že nemá všechna čísla řady. Proto si některá dopřeje spíše do počtu, než aby se nechal pokaždé okouzlit obsahem.

Torstovské fotoedice prokázaly životnost bez hospodářského zázemí velkopodniku. Proto také nejnovější model, v němž vyšly teprve dva sešity, má jednotný formát (19,5 x 21,5 cm). Spojení je tu volnější. Společným jmenovatelem alb *Cestou na východ* od Karla Cudlína a *Narodila jsem se za bouřky* od Dagmar Hochové se zdá být hlavně to, že reprodukce doprovází čtivě vyprávění fotografů. Cudlína přebásnil Jáchym Topol, Hochovou podal strážlivě (a tedy věrně) Jaromír Slomek. Tato řada není pojmenovaná ani číslována a připomíná spíše memoáry než monografie. Neobsahuje soupisy výstav ani bibliografii a zatím vychází jen česky. Běží o experiment, který teprve ukáže, zda najde dostatek adresátů.

Autor je fotograf a publicista.

Josef Sudek: Zátiší. Torst, Praha 2008, 80 stran.

Josef Sudek: Reklama. Torst, Praha 2008, 84 stran.

Dagmar Hochová: Narodila jsem se za bouřky. Torst, Praha 2008, 80 stran.

Karel Cudlín: Cestou na východ. Torst, Praha 2008, 88 stran.

Dagmar Hochová – z cyklu Děti, 1962

Španělské drama v sonátové formě

Režisér Dodo Gombár profoukl španělským klasikem ústecké Činoherní studio jako čerstvý vítr. Do hlediště přitáhl nejen nejmladší generaci.

MILAN ČERNÝ

Hostující režisér Dodo Gombár si vybral pro svou iniciaci v Činoherním studiu v Ústí nad Labem hru španělského klasika Federika Garcíi Lorky. *Dům Bernardy Alby* v překladu Antonína Přídala však spolu s dramaturgyní Johanou Součkovou radikálně zkrátil a přepracoval; konečně i podtitul inscenace samé, *Kalvárie pro sedm*, zřetelně vystihuje jeho konspekt. Gombár přijal hostování v divadle, které je v dramaturgické rovině odlišné a jasně vyhraněné vůči tradičnímu repertoáru. Soubor má již roky velké zásluhy v uvádění současných, mnohdy experimentálních a původních textů; stejně tak i textů klasických v dost neklasické podobě. Při spolupráci s Gombárem se hercům podařilo objevit nové tvůrčí polohy, které jsou v kontrastu s převládajícím realismem místního repertoáru.

Ženský rozum na hřbetu Eróta

Inszenace se díky škrtnutím vedlejších postav ustálila na délce půl druhé hodiny, což je bez pauzy snesitelné. Tisnivou atmosféru uzavřené domácnosti pěti sester a despotické matky režisér umocnil retrospektivním proházováním podstatných a klíčových dialogů v sonátových variacích, které dějovou situaci zpočátku jen matně naznačují, později však působí mnohem naléhavěji. Gombárův cit pro celkovou múzičnost inscenace

se projevil v nahrazení množství textu non-verbální akcí. Tyto jungovskými archetypálními mezihry rámovala hudební koláž Ondřeje Brzobohatého. Daleko více tak vyvstal skutečný vztah utlačovaných dcer a jejich matky, která není v inscenaci jen plochou figurkou, ale především symbolem pro logos – rozum, kdy z přehnaně pevného spojení s animem musí jednat zatvrzele a neústupně.

Osobní vklady hereček při hledání postav jsou zjevné a konečný výsledek působí přesvědčivě. Mám na mysli podivně přirozenou naivitu Angustias (Marta Vítů), zápas

s vnitřní laskavostí tělesně postižené Martirio (Nataša Gáčová), křesťansky vypjatou obětavostí Amélie (Zuzana Onufráková), skoro dětský vzdor Magdaleny (Tereza Hofová) a křehkou cílevědomost Adély (Irena Kristeková). Pro role matky Bernardy a služky Poncie přizval režisér k hostování členku liberecké činohry Divadla F. X. Šaldy Evu Lecchiiovou a Magdu Weigertovou (bez stálého angažmá), která se stala svým hereckým naturelem a dispozicí přímo zjevením inscenace – v dobrém smyslu slova. Do připsané postavy Eróta v podobě muže-hřebce obsadil Jana

Plouhara, který opakovaně vstupuje do děje jako zhmotněný mužský princip.

Oproti autorem předepsané scénografii, která se topí převážně v bílém odstínu, zvolil scénograf Josef Bolf temnosti poněkud určující uzavřený prostor se zrcadly a nezbytným nábytkem; ve větší míře pak pracuje se světlem. Podle režisérova požadavku do scény zakomponoval i kuchyňský vaříč, na kterém v rámci rutinního domácího rituálu připravují sestry skutečnou polévku. Víceměně současnou podobu mají i funkčně působivé kostýmy Lucie Labajové, zpočátku ve střízlivém a poněkud upjatém střihu, v průběhu inscenace se obměňující stále rozvolněnějším stylem.

Činoherní studio novým titulem pokračuje v zaběhnuté tradici posledních sezon, přesto se zdá, že nějak jinak. Dokladem je i opětovný zájem o toto divadlo u střední a starší generace diváků. Gombárův Lorca není násilným odklonem z umělecké cesty mladého souboru, ale zcela novou dimenzí, která potvrzuje vysokou, leč chvílemi dřímající úroveň divadla v tak specifickém prostoru, jakým Ústí nad Labem bezesporu je.

Autor je teatrolog.

Činoherní studio Ústí nad Labem – Federico García Lorca: Dům Bernardy Alby. Překlad Antonín Přídala, režie Dodo Gombár, scéna Josef Bolf, kostýmy Lucie Labajová, hudba Ondřej Brzobohatý, dramaturgie Johana Součková. Premiéra 20. 2. 2009.

Ženský Dům Bernardy Alby s Erótem, mužem-hřebcem, v pozadí. Foto archiv Činoherního studia Ústí nad Labem

Tyto „časy“ i „časy“ mimo ně podle Legátové

Zobrazování ženských postav je poznávacím znamením tvorby Květy Legátové. Vyšlo jí několik výborů dramát a dramátům se přibližují i její kratší prózy.

LENKA JUNGMANNOVÁ

Když Květa Legátová (nar. 1919) získala v roce 2002 Státní cenu za literaturu, považovala kritika její prózu *Želary* (Paseka 2001) většinou za debut. Pravda, trochu mátlu svými autorskými jmény, když občanské Věra Hofmanová nahradily pseudonymy Věra Podhoráná a Květa Legátová, ovšem faktem zůstalo, že spisovatelka, která napsala desítky titulů, se do české literatury paradoxně etablovala až s významným oceněním.

Není proto divu, že Legátové dramatická tvorba byla knižně poprvé představena až v roce 2003. Výbor z nakladatelství Labyrinth *Pro každého nebe* obsáhl osm dramát, následující výbor z Paseky (*Posedlá a jiné hry*, 2004) rovněž osm. V letech 2006 a 2007 vyšly pak v nakladatelství Pistorius & Olšanská dva soubory drobných próz *Nic není tak prosté a Mušle a jiné odposlechy*. Přečtením dramatických i prozaických textů nahlédneme, že spisovatelka ráda opakovaně krouží kolem podobných témat, že si oblíbila určité žánry (detektivka, báje, sci-fi) a konečně i to, že její kratší prózy jsou mnohdy formulovány čistě dialogicky, čímž se vlastně přibližují dramátům.

Jestli se však Květa Legátové něco výborně daří – natolik, že je to přímo charakteristické pro její rukopis –, pak je to zobrazování ženských postav. V nich autorka snoubí jakousi prostou věrnost ženskému údělu s pronikavými intelektuálními schopnostmi.

Ovšem tím, že stojí nohama na zemi, a přitom mají nadhled nad situací, Legátové ženy jednoznačně převyšují okolo se vyskytující postavy mužské. Zvláště pečlivě bývají v rámci její hry se sexistickým předpokladem o paradoxu obyčejnosti a myšlenkové výlučnosti žen vypracovány figury, které se jeví být autorčiným alter egem – můžeme dokonce postřehnout jakousi ironickou zálibu spisovatelky okořenit své postavy něčím osobně autentickým.

Žena jako spiritus agens

Z rodu sympatických ženských, kterým to neobyčejně páli, je i hrdinka zdařilé rozhlasové detektivky *Červená náušnice*, jež otevírá zatím nejnovější výbor z dramatické tvorby Legátové, nazvaný *Mimo tento čas*. V ní spisovatelka uvádí na scénu důchodkyni Čermákovou z Putic, která brilantní dedukcí odhalí pachatele vesnické vraždy dříve než policie. Podobně originální, jen trochu tvrdšího ražení, je i dospívající Jožka, u níž výjimečně detektivní schopnosti jakoby vyvažují fyzické poranění. Ve hře *Klíček* se stává pravou rukou mladého poručíka Ryšky (což je známá intertextová postava Legátové), jemuž pomůže vyřešit zabití své tety. Drama *Čtyřicet minut* je napínavý rozhovor mezi stárnoucí manželkou a mladším milencem jeho ženy, situovaný do zasypané štol. Tentokrát je žena námětem: existenciální strach ze smrti se tu prolíná s postupným objevením tajné ženiny snahy vyžrát na oba muže. I následující *Setkání* obsahuje detektivní prvky, které rozplétá medik Jarďa v závěru společně s – bystřejší – sestřenicí Andulou. Odkrývá totiž partyzánskou minulost otce, který dosud žil s pocitem viny za něco, co neudělal. A detektivní aranžmá má i pozorování feministicky laděné lékařky

ze hry *Nepřiměřená obrana*, která analyzuje frustrace znásilněné pacientky tak úzkostlivě, že nepozná příznaky destrukce vlastní osobnosti.

Všechny uvedené rozhlasové hry, které editor Vladimír Pistorius zařadil do tematické části nazvané *Nebylská* se vždy jen na časy, spojuje fakt, že obsahují otevřenou či skrytou detektivní zápletku, obvykle v nich dominuje postava bystré ženy a většinou se také, jak už to vyplývá z rozhlasových možností, veškeré pátrání odehraje během dialogu. Těmito prostředky ovšem Legátová dosahuje vypravěčsky přitažlivých příběhů, které se vždy dobře čtou a ještě lépe poslouchají.

Menší působivost i literární životnost pak vykazují rozhlasové hry sdružené do oddílu pojmenovaného *Mimo tento čas*. Texty tu totiž detektivní rysy kombinují s dalšími autorčinými oblíbenými žánrovými tendencemi (sci-fi, moralitou či utopií), čímž se někdy rozmělnuje či oslabuje jejich výpovědní hodnota. Poněkud přeplněná bizarními peripetiemi je hned úvodní detektivní komedie *Olga Jeglovičová* – spletité pátrání stárnoucí herečky po dceři, již její bona ze zjištěných důvodů i po smrti vydává za živou, ač je rozuzlení nasnadě takřka od začátku. Teze „pohádky“ *Splněná přání*, zpracovávající zázračnou, leč nezaslouženou proměnu chudé švadlenky v dámu, zase příliš moralizuje, a asi nejméně receptivní důvěry budí *Cesta do Hlušic*, líčící jakési postapokalyptické halucinace agronomky, která měla nehodu.

Knihu rozhlasových her uzavírá televizní scénář *Na zázrak je nutno si zvyknout*, který se žánrově blíží utopii a je z her druhé části nejpovedenější. Syžet operuje s absurdně uzavřeným prostorem exotického ostrova, kde jsou všechny zlé skutky osudem

potrestány, zatímco ty dobré zachraňují lidem život.

Dobové odrazy

Výbor *Mimo tento čas* obsahuje devět dramát, z nichž některá vznikla už ve čtyřicátých letech minulého století. Důležité na časovém zasazení děl je, že pokud jsme schopni určit dataci, což – jak v doslovu knihy konstatuje Vladimír Pistorius – je u textů Legátové mnohdy nemožné, můžeme zahlédnout, jak se v dílech třeba jen nepřímo odráží dobový společenský i literární kontext (obdobně jako je tomu ve spisovatelčiných prózách). Vliv okupačních čtyřicátých let bychom například mohli vidět u her *Splněná přání* a *Olga Jeglovičová*, neboť inklinují k určitému manýrismu, často příznačnému pro kulturu této doby. Existenciální „zprávě“ v zasypané štolě možno zase chápat jakožto jistou analogii stalinistických padesátých let, kdy hra *Čtyřicet minut* vznikla. O *Červené náušnici* se podařilo pouze zjistit, že byla vysílána v prosinci 1967, avšak stopy určitého uvolnění v šedesátých letech (a také již bohatších autorčiných rozhlasových zkušenostech) jí nelze upřít. Konečně i *Nepřiměřená obrana*, poslední z her, u níž se podařilo dohledat datum vzniku, nese rysy společenských změn devadesátých let, kdy byla napsána. V taktu metaforickým smyslu, i ve smyslu kontrastu ženského a mužského světa, jak o něm byla řeč výše, pak lze v souladu s titulem knihy prohlásit, že Květa Legátová dokáže zachytit nejen tyto „časy“, ale i „časy“ mimo ně.

Autorka je teoretička dramatu, pracuje v Ústavu pro českou literaturu AV ČR, v. v. i.

Květa Legátová: Mimo tento čas. Pistorius & Olšanská, s. r. o., Příbram 2008, 256 stran.

RODINNÁ POHODA

Výstava současného umění

22. 4. – 10. 5. 2009
Nostický palác (MK ČR)

zestátnění
dítěte
v přímém
přenosu

www.rodinnapohoda.cz

A2

ELEMENT

romea.cz

RADIO 1
97.9

ProMoPro

PRAGO
PLAKAT

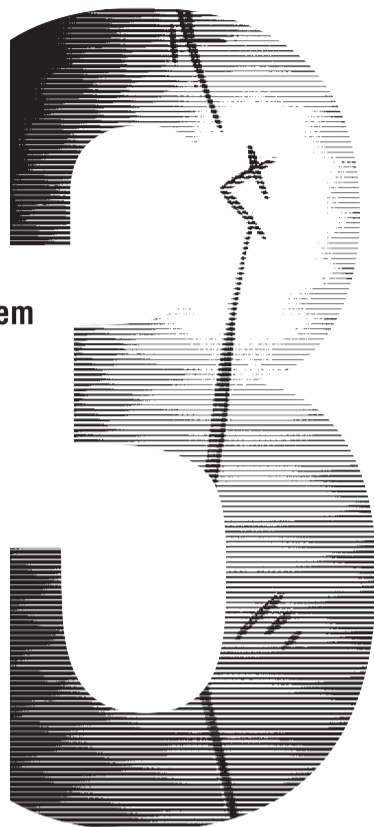
Alero

KINOSVĚTOZOR

OP TIGER

Cena Pavla Kouteckého

Hledáme
dokumentární film
s osobitým pohledem
na svět kolem nás

Přihlášku najdete na
www.cenakoutecky.cz

Uzávěrka 30. dubna 2009

METR@STAV

partner Ceny Pavla Kouteckého

JEDEN SVĚT

FESTIVAL DOKUMENTÁRNÍHO FILMU

MINISTERSTVO
KULTURY

PRAGO
PLAKAT

RESPEKT

hlavní mediální partner

A2

DOBRA
ADRESA

LITERÁRNÍ
NOVINY

Marketing
& Media

unijazz

2002 DIVADLO KOMEDIE 2009

KVĚTEN 09

PO 4.	PETROLEJOVÉ LAMPY
ÚT 5.	ZAJATCI
ST 6.	SNÍLCI
ČT 7.	PETROLEJOVÉ LAMPY OPEN MIKE SESSION V KAVARNE DK OD 21.30
PO 11.	LVÍČE
ÚT 12.	TŘI ZLATÉ VLASY DĚDA VŠEVĚDA PRO DĚTI OD 10.00 SPIKNUTÍ FESTIVAL SVĚT KNIHY NA JEVIŠTI
ST 13.	ANTIKLIMAX
ČT 14.	ALENKA V KRAJI DIVŮ PRO DĚTI OD 10.00 ZAJATCI DIALOGY O ZAJATCÍCH OD 21.15
PÁ 15.	SETKÁNÍ TŘÍ GENERACÍ POŘÁDÁ PRAŽSKÝ LITERÁRNÍ DŮM AUTORŮ NĚMECKÉHO JAZYKA
SO 16.	LA MACHINE DIVADLO MILOCO
PO 18.	STARÍ MISTRÍ
ST 20.	NADVÁHA, NEDŮLEŽITÉ: NEFOREMNOST
ČT 21.	PROCES
PÁ 22.	ZAJATCI
PO 25.	TEMNĚ LÁKAVÝ SVĚT POKUS PES ČILI POTWOR BENEFICE HELPPES, O.S.
ST 27.	UTRPENÍ KNÍŽETE STERNENHOCHA LVÍČE
ČT 28.	
PÁ 29.	

DIVADLO NA ZÁJEZDĚ:

PO 18.	ANTIKLIMAX VOLKSBUHNE BERLIN
ÚT 19.	STARÍ MISTRÍ VOLKSBUHNE BERLIN
SO 23.	PROCES TORUN, POLSKO
PO 25.	PROCES VOLKSBUHNE BERLIN
ÚT 26.	NADVÁHA, NEDŮLEŽITÉ: NEFOREMNOST VOLKSBUHNE BERLIN

ZMĚNA PROGRAMU VYHRAZENA

NEJLI UVEDENO JINAK, ZAČÁTKY PŘEDSTAVENÍ V 19.30

www.prakomdiv.cz

Činnost Divadla Komédie podporuje hlavní město Praha
provozovatelem Divadla Komédie je Pražské komorní divadlo, s.r.o.

E15 RADIO 1 97.9 A2 divadlo.cz KinyPrague.cz PRAGUEOUT.CZ

09 ČESKÁ TANEČNÍ PLATFORMA

15. ročník festivalu českého současného tance

24.-29. dubna

Tanec vás neotraví!

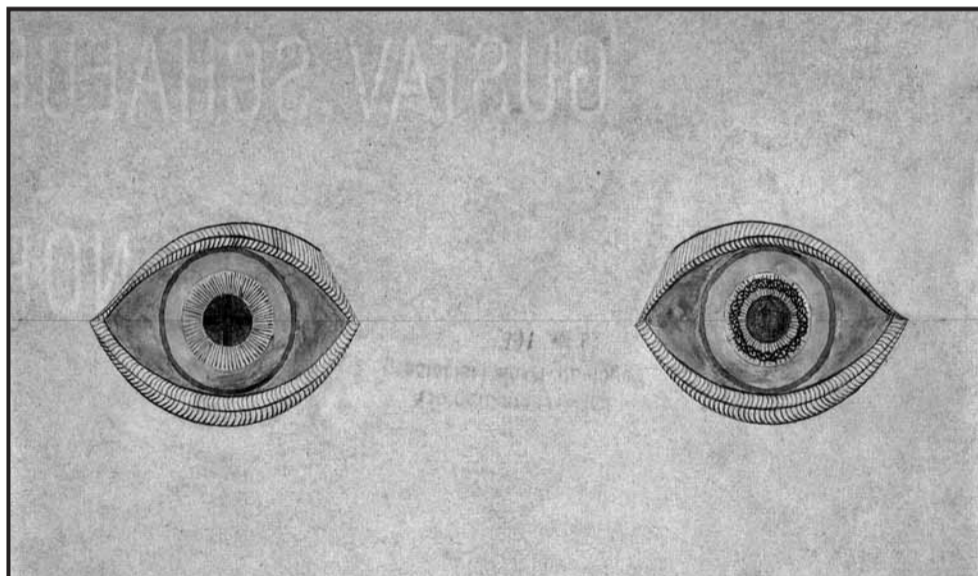

PROGRAM

Pá / Fr 24.04. / 20:00 / Ponc	Pocla Černá & Vaněk Dance: Orphans
So / Sa 25.04. / 18:00 / Ponc	Ioana Mona Popovici (RO): Úplněk / Luna Plna
So / Sa 25.04. / 20:00 / Archa	RootlessRoot Company / Jozef Fruček (SK) / Linda Kapetanea (GR): Sudden Showers of Silence
Ne / Su 26.04. / 14:00 / Duncan Centre	Kateřina Stupecká: Da Capo Lenka Bartůňková / Dora Hošťová: Do světa dvě
Ne / Su 26.04. / 17:00 / La Fabrika	VerTeDance / Tereza Ondrová: Jaja a Papus Jiří Bartovaneč: When my mind is rocking, I know it's 7
Ne / Su 26.04. / 20:00 / Ponc	NANOHAH / Nigel Charnock (UK): Miluj mě
Po / Mo 27.04. / 17:00 / La Fabrika	DOT 504 / Thomas Steyaert (BE): Hidden Landscape
Po / Mo 27.04. / 20:00 / Ponc	420PEOPLE / Václav Kuneš: Small Hour + Golden Crock 420PEOPLE / Ohad Naharin (ISR): B/olero
Út / Tu 28.04. / 17:00 / La Fabrika	Adéla Laštovková Stodolová: Malá smrt
Út / Tu 28.04. / 20:00 / Ponc	DOT 504 / Jozef Fruček (SK) / Linda Kapetanea (GR): 100 Wounded Tears
St / We 29.04. / 11:00 / Ponc	Mezinárodní den tance v Ponci / diskuze, 13:00 taneční film The Cost of Living od legendárních DV8 Physical Theatre

Ponc
Archa
Duncan Centre
La Fabrika

www.tanecniplatforma.cz

August Natterer | Mé oči v okamžiku zjevení | 1911/1913

ABCD a Galerie hlavního města Prahy prezentují v Domě U Kamenného zvonu
na Staroměstském náměstí 13 v Praze výstavu

PRINZHORNOVA SBÍRKA

art brut z legendární kolekce německého psychiatra

SAMMLUNG PRINZHORN
Universitätsklinikum Heidelberg

www.prinzhorn.uni-hd.de

abcd

www.artbrut.cz

galerie hlavního města prahey
city gallery prague

www.ghmp.cz

otevřeno od 5. února do 3. května 2009, denně kromě pondělí od 10 do 20 hodin

METR@STAV

ČESKÁ
TELEVIZE

MINISTERSTVO
KULTURY

PRAGA
PRAGUE
PRAGUE

PRAGO
PLAKAT

QUIX
COMMUNICATION

ART
CONCEPT

RADIO 1
97.9

XANTYPA

ART
CONCEPT

vytelnik.cz
TRASY-MAPY-LIBYTOVANI

A2

Společnost Topičova salonu
a 1. Art Consulting Brno–Praha
Vás zvou na výstavu

Dagmar Hochová

Fotografie – paměť všedního

Topičův salon 7. – 30. 4. 2009
Praha 1, Národní 9, 1. patro
Po–pá 10–17 hodin

Koncepce výstavy Jan Rous a Jan Vít
Kurátor výstavy Jan Rous
Pořádá Společnost Topičova salonu
www.topicuvsalon.cz
Celoroční výstavní program Topičova salonu
podpořil Magistrát hl. m. Prahy
Základní partner: 1. Art Consulting Brno–Praha
Sponzor: Avers
Mediální partneři: A2, ArtMap,
Český rozhlas 3 – Vltava

Čí vinylová budoucnost?

Mladý autor pohovořil s většinovým posluchačem

Dvojalbum Vinylová budoucnost se snaží dělat něco pro „mladé tvůrce“. Co tím sleduje a má podobná činnost vůbec šanci na úspěch?

PETR FERENC

Dostalo se mi do rukou gramofonové dvojalbum s názvem *Vinylová budoucnost*. Po radosti z toho, že i v Česku lidé opět svezou svou hudbu gramodesce, jsem se začel do sleeve-note:

„Neformální uskupení mladých lidí soustředěné kolem studentského magazínu Postřeh se již podruhé vrhlo do nelehkého úkolu nashromáždit pestrou škálu skladeb autorů do 35 let, které unikají pozornosti komerčních rádií a tím i většinovému posluchači. Vinylová budoucnost (...) je mozaikou vkusu mnoha osobností české hudební scény, jejichž nekonvenční tvorbu máme rádi a jimž jsme nabídli roli porotce. Hlavním cílem projektu je spojit úsilí mladých autorů a společně se lépe dostávat do povědomí veřejnosti bez nutnosti podřizování se dočasným módním trendům.“ Dodávám, že v porotě se sešli Dagmar Andrtová-Voňková, Iva Bittová, Pavla Milcová, Varhan Orchestrovič Bauer, Vladimír i Zdeněk Mertové, Vít Sázavský, Vlastimil Třešňák, zástupci médií, hudební publicista i hudební pedagogové, předsedou byl vedoucí festivalu Bezručova Opava Petr Rotrekl.

Dvojalbum je celkově neposlouchatelnou kolekcí imitací slavnějších idolů: Traband, Bittová, Kočko..., klavírních etud, které na své autory prozrazují, že se v lidušce nikdy nedostali za ragtime (případně za *Pro Elišku*), a specifického žánru, jemuž pracovně říkám „hudba z poetických kaváren“ – jde v něm o to, aby text byl patřičně „prodchnut“ („popálení od kopřiv stárí“, napsal „mladý autor“, přičemž zpěvačka neintonuje tak vehementně, že to zní, jako by mutovala; jinde „kohout plaší smrt“, aby bylo jasno, že jde o poezii) a hudba nijak nerušila, pokud možno zůstala zcela nepovšimnuta. Ještě dotaz, proč to ta porota vůbec dělala, a můžeme poslat celé album k čertu. Myslím si ale, že stojí za to rozepsat se trochu o ambicích, s nimiž podobné věci vznikají.

Musíme někomu pomáhat

Opět začnu očividným: jak dostat to, co se nepodřizuje dočasným módním trendům,

do povědomí většinového posluchače? Mainstreamová rádia přece nehrají ani ten Traband, natož jeho druholigové imitace. O ohlasech romantismu devatenáctého století nemluvě. Pokud tedy projekt mířil na rádia, zcela se míjí účinkem. Kromě Rádia Proglas, které skladby tu a tam odvysílá. A samotné album? Vinylová dvojedeska je sice krásná věc, pokud je ale, jak se píše na stránkách projektu gramodeska.com, neprodejná a vše je

potenciál udělat ze soutěžících nové Dylany apod.? Jsem pevně přesvědčen, že kdokoli plnoletý by neměl být hájen žádnou podobně dehonestující nálepkou.

„Pomahačské“ akce typu Gramodesky jsou dobře míněnou, ale špatně zacílenou snahou, jejímž výsledkem není nic než školní besídka, tedy událost, na níž generace rodičů téže generaci rodičů prezentuje plody své práce s mladší generací. Více než hudbu zde

kteřá touží hovořit k „většinovému posluchači“, ale musí rezonovat v současnosti, jinak bude navždy odsouzena k prezentaci adekvátní salonním koncertům a domácím schůzkám amatérských kvartet – což nic nevypovídá o možné opulenci podobných trachtací.

Hudba, především ta „nevážná“, je generační záležitost. Hudebníci a jejich posluchači jsou často vrstevníky, posluchač se svými idoly dospívá i stárne. Volba ale musí být jednoznačně na něm samém: hudebníková tvorba ho musí oslovit přímo. Navíc zde nemalou roli hrají i mimohudební faktory: sociální skupina, příchuť rebelství atd. I z takového okouzlení ale může vzniknout hudební láska na celý život. Rock'n'roll býval synonymem vzpoury, vzpomínáte? V padesátých letech po něm mládež šlela k nemalému vzteku svých rodičů, té dnešní většinou připadá jako „ta stará hudba, co poslouchá fotr“. Ne-li babička. Vzpomínají si kompilatoři alba na nudu výchovných koncertů? Lekkdo z nahnaného dětského diváctva později podobnou hudbu začal sledovat, trapnost a nucenost dopoledních dýchánek ale, jak pevně věřím, více lidí odradila.

A proto ruce pryč od mladých hudebníků! Ať klopotně hledají, perou se s úskalími své lásky a jejího vyjádření a sklízí všechny úspěchy i neúspěchy sami za sebe. Ti, v nichž „něco je“, snad budou mít dostatek štěstí a vytrvalosti, aby svůj vnitřní svět dokázali předat a někomu jím o fous zkrášlit život. Chceme slyšet ty ostatní?

Ochranná ruka mládeži. Foto christian-wallpaper.com

zadarmo ke stažení v mp3, vůbec nechápu jeho existenci.

Stojí, myslím, za to pokusit se též najít odpověď na otázku, co je zač ten „mladý autor“ a čím je tak zajímavý. Je mu do 35 let (proč zrovna do tolika?) a je evidentně zcela nesvéprávný, proto je třeba mu pomáhat. Vždycky, když narazím na podobnou iniciativu, začnou mi naskakovat údaje podobné následujícím: Jim Morrison, Jimi Hendrix a Kurt Cobain změnili svět populární hudby před svou smrtí ve věku sedmadvaceti let. Bob Dylan napsal *Like A Rolling Stone*, když mu bylo čtyřicet, Rolling Stones *Satisfaction* coby ještě mladší hoši. Členům Beatles bylo při rozpadu jejich slavné skupiny mezi třiceti a sedmadvaceti lety. Amy Winehouseová je, tuším, pětadvacet... Mají pořadatelé soutěže pocit, touhu nebo

slyším spokojené mnutí rukou: jak se ta mládež hezky baví a nezlobí.

Být romantikem své doby

Háček je jediný, zcela zásadní. Přijme-li mladý tvůrce tuto nabízenou ruku, vzdává se možnosti hovořit ke své generaci a dostává se do bludného kruhu: mluví ke generaci svých rodičů, která ho k tomu sama přiměla, a tudíž reaguje s povzbudivou shovívavostí. Pro překvapení či jakoukoli neotřelost nezbyvá místo.

Takové projekty proto v žádném případě nemohou přispět k jakémukoli hudebnímu posunu či změně, pomáhají zkrátka jen tomu, co chtějí „od mladých“ samy slyšet, a jasně z nich vyplývá, že jejich hybatelé postupovali z pozice starší, moudřejší generace, která ví, co je pro mládež dobré. Hudba,

Vinylová budoucnost. (gramodeska.com) 2008; neprodejné ZLP.

hudební zápisník

Poslouchejte pomalu!

KAREL VESELÝ

„Potřebuji si vyčistit uši. Od ledna do listopadu 2009 se pouštím do něčeho, co připomíná očistný obřad,“ vyhlásil přesně na Štědrý den na svém blogu americký hudební publicista Michaelangelo Matos. Radikálně se tak rozhodl řešit nadbytek hudby, kterou je zavalen. Jeho dobrovolná střídmost pod hlavičkou Hnutí za pomalé poslouchání (Slow Listening Movement – slowlistening-movement.blogspot.com) má přísná pravidla: „Od této chvíle si skladbu ve formátu MP3 stáhnu z internetu až v okamžiku, kdy jsem si poslechl tu předchozí staženou. Když si koupím CDčko, musím ho pořádně naposlouchat, než si budu moci koupit další.“

„Stejně jako ostatní hudební fanoušci jsem od přírody nenasyta. Hnutí za pomalé poslouchání je můj způsob, jak postavit tomuto obžerství určité hranice,“ vysvětluje Matos důvody své očistné kúry. Díky internetu je dnes nedozírné množství hudby dostupné jen jediným kliknutím myši. Otevírají se tím obrovské možnosti, ale zároveň to svádí k tékavému a povrchnému

rychlou konzumu. Podle klasika hudební kritiky Roberta Christgaua vychází za rok tolik hudby, že by k jejímu poslechu jeden člověk potřeboval roky dva. A nemusíte být ani profesionální kritik jako Matos nebo Christgau, abyste začali z nadbytku pocítovat jistou nevolnost.

Matos ve svém manifestu záměrně volí metafory jídla. Nenasytost, která u nadměrné konzumace jídla vede k bolení břicha či žlučnickovým kamenům, se v oblasti hudební publicistiky může projevit povrchností. Matos se při vyhlášení svého hnutí inspiroval u italského gastronomického aktivisty Carla Petriniho, který v polovině osmdesátých let vyhlásil pod hlavičkou Slow Food Organization válku globálním společnostem s rychlým občerstvením, jako je McDonald's nebo KFC. Hnutí se rozšířilo po celém světě a dnes se je jeho členem přes sto tisíc lidí, kteří aktivně bojují proti devastaci lokálních kuchyní a homogenizaci jídelničky. Aktivitu Petriniho skupiny inspirovaly třeba norského občana Geira Berthelsena, který na konci devadesátých let založil Světový insti-

tut pomalosti. Nebyl ale sám, po celém světě existují obdobná hnutí za pomalé cestování či pomalé čtení.

Dobrovolná dieta hudebních posluchačů není nic nového. V roce 2005 vyhlásil britský hudebník Bill Drummond 22. listopad Dnem bez hudby (No Music Day) a rozproudil debatu o ekologii poslouchání. Ostatně žijeme v éře mobilních přehrávačů, na které se vejde tolik hudby, že ji nebudeme nikdy schopni poslechnout. Šestá generace iPodu pojme 160 GB dat, což se zhruba rovná hudbě na osmnáct let nepřetržitého poslechu. Čím dál více posluchačů se snaží vzdorovat lákadlu nadkonzumace návratem k „neohrabaným“ vinylům. Vstříc jim vyšli také italská designéři ze skupiny Space NVDRS. Letos uvedli na trh stylový MP3 přehrávač, který vypadá jako stará magnetofonová kazeta a vejde se na něj jen tolik hudby, kolik dokázaly obsáhnout staré kazetové formáty 45, 60, 90, jejichž čísla označují počet minut záznamu. Málo se zdá být zase po dlouhé době více.

Autor je hudební publicista.

Výprodej politiky. Zn.: Spěchá

Bankrot demokracie nabízí ideje s výhodnou slevou

Je politika zboží jako každé jiné? Představují politické strany „nabídku“ a voliči „poptávku“? Lze politiku ovládat prostřednictvím zaklínadel ze světa obchodu? Specialisté na novou šamanskou disciplínu nazvanou „politický marketing“ naznačují, že ano.

ONDŘEJ SLAČÁLEK

Politický marketing se stal zaklínadlem dne. Kdo chce být v politice úspěšný, musí vědět, že je třeba chovat se jako obchodník – přistupovat k voličům jako ke „klientům“ a „zákazníkům“ a přizpůsobovat jejich očekáváním výsledný „politický produkt“ a především komunikaci o něm. Přesvědčování mas je pochopitelně nutné předat profesionálům s odbornou kompetencí.

Tyranie návodu k použití

Představa o tom, že se politika bude dělat vědecky, není ničím novým. Ve všech dosavadních případech ale tato představa implikovala totalitarismus. Vědecká pravda, která se může stát základem pro politiku, může být z povahy věci jen jedna – je tedy třeba sjednotit i aparát její výroby a distribuce, a pochopitelně též aparát její praktické aplikace a vynucování. Tato logika vedla k tomu, že vědecké pojetí politiky v dosavadních případech znamenalo degeneraci jak vědy (z níž se stala legitimizační hantýrka), tak politiky (z níž se stala strnulá a nesvobodná aplikace). Jak ale může fungovat politiky zaměstnaná věda v podmínkách pluralitní společnosti a stranického soupeření?

Na první pohled se role vědy snižuje. Z pánů nad politikou se stávají nápomocní experti, povolání k nalezení nejhladší cesty pro „politické zadání“. To až jejich zadavatel vynese rozhodnutí a sklídí také ovoce úspěchu či neúspěchu. Teprve po podrobnějším rozhlédnutí se situace ukáže jako odlišná. Právě experti určují logiku, v jejímž rámci se politik může pohybovat, určují mu hranice a předepisují jeho kroky. Politický marketing je prozatím poslední stadiem tohoto vývoje.

Politický marketing je především ekonomizující přístup, a jako všechny ekonomizující přístupy se tváří jako neutrální, věcný návod k použití. „Nepopisujeme svět, jak bychom ho chtěli vidět, ale jak funguje,“ uzemňuje tento přístup na potkání každého, kdo by s ním chtěl polemizovat. Aplikací ekonomizujících

pouček vzniká přitom skutečnost nová, pro někoho spíše jakási *nadskutečnost*, skutečnost skutečnější než skutečnost sama. Představa o realitě funguje jako božstvo. Rodí se skutečnost, v níž se namísto lidí s jejich horizonty pohybují „segmenty politického trhu“, v níž „marketingový mix“ roztáčí spirálu „mobilizace poptávky“... a politici následně s očima vytřeštěnými na televizní obrazovku očekávají zázrak. Přijde-li, slaví. Nepřijde-li, čekají nás rituály kajícínosti: předseda strany si zpovědí před shromážděným auditoriem a televizními kamerami nasype na hlavu popel a přislíbí větší pokoru vůči božstvu, které se zjevuje nikoli pod zkratkou JHVH, ale pod zkratkou PR.

Politický marketing tak působí především jako kolonizace politiky ekonomickým jazykem. Ekonomické imperativy, které byly už dříve uvaleny na *obsah* politiky (privatizovat! deregulovat! utáhnout opasky!), mají nyní platit i pro její *formu* (přizpůsobit se poptávce nebo ji vytvořit!). Přetahování ekonomických pojmů na politiku působí někdy trochu jako značkování, jímž si vítězný diskurs určuje další dobyté teritorium.

Jenže ekonomika sama není autonomní sférou; její logika bývá vždy podkreslena jinými sociálními logikami. V tomto případě (tak jako v jiných případech nadvlády ekonomiky) se jedná o logiku technokratickou, o nadvládu změřitelného a zvažitelného nad neuchopitelným. Technokratický projekt chtěl dosud ovládnout přírodu a „poroučet větru, dešti“, chtěl ovládnout společnost prostřednictvím aparátů nadvlády; s nástupem politického marketingu se rozhodl ztechnizovanými prostředky ovládat mezilidskou komunikaci. I ta má být měřena, vyhodnocována a řízena těmi, kteří mají dané výpočty v ruce. Pluralita politických firem-stran, které využívají techniky politického marketingu, nic nemění na totalitární povaze převládnutí této jedné logiky, naopak dodává jí náležitou drtivost.

Vraťte nám starou dobrou propagandu

Francouzský filosof Michel Foucault navrhol oproti lineární a vznešené historii psát raději *genealogii* jednotlivých institucí moderní společnosti. Ta měla upozornit na jejich kořeny, zapírané, protože „historický původ je vždy nízký“. Genealogie může být produktivní i proto, že na rozdílech mezi původní a současnou logikou lze ukázat význam daných pojmů.

Pokusíme-li se o genealogii politického marketingu, nemůžeme nenarazit na pojem, který dnešní době páchně: propaganda. Postupy vymyšlené k získání mas pro daný „politický produkt“ mohou jen těžko nepřipomenout dřívější snahy mobilizovat veřejnost ve prospěch toho či onoho cíle, soudobí inženýři lidské komunikace mohou těžko neasociovat dřívější odborníky na propagandu.

Se slovem propaganda si přitom nejspíše spojujeme jed vstříkovaný do našich myslí blíže neidentifikovaným zlem. Připomeňme si ovšem, že v devatenáctém století znamenala pro mnohá sociální hnutí „propaganda“ prostě „šíření pravdy“. Spor se spíše než o přijatelnost či nepřijatelnost propagandy vedl o jejich podobách. Když původně sociální demokrat a posléze anarchista Johann Most začal propagovat strategii atentátů, označil je za „propagandu činem“. Jiní pokládali za propagandu prostě obcházet lidi a přesvědčovat je o svých názorech. Ministerstva propagandy měly demokratické státy – ale pochopitelně také státy totalitní. Propagandy se chopily státní či kvazistátní aparáty a výsledek známe, až příliš dobře. Učíme se podrobně znát všechny triky, které propagandy minulých režimů užívaly, a ani jsme si nevšimli, že jsme logiku propagandy ustavili jako základ politiky naší doby.

Tato propaganda se ovšem od té minulé liší v jednom podstatném bodu. Dřívější propaganda byla vždy zacílena k přesvědčení ostatních o nějaké myšlence. Dnešní politický marketing s myšlenkami žongluje – představují

 T
I
P
Y
A
2

První český pivní cirkus

„Akrobacie, tanec, loutky a sportovní výkony v originálním pojetí nového cirkusu, jenž nahlíží na atmosféru české putyky skelným pohledem střízlivého půllitru,“ charakterizují inscenátoři novinku **Rosti Nováka** (performera, herce, akrobata a loutkáře z loutkářské dynastie Kopeckých) a režiséřského **dua Skutr** (Martin Kukučka a Lukáš Trpišovský) s názvem **La Putyka aneb První český pivní cirkus**. Novák sice tvrdí, že se samozřejmě inspiroval Francií, kolébku nového cirkusu, zároveň se ale snaží vycházet z českých reálií a atmosféry místního hospodského života. Do své inscenace angažoval jak tanečnický a mistry v akrobatických skocích na trampolíně, tak mistra bojového umění wu-shu. Naživo během představení hrají Vojtěch Dyk, Jakub Prachař a Jan Maxián pod hlavičkou kapely **Tros Discotekos**. Inscenátoři slibují nečekané akrobatické, hudební a pohybové jevy. **La Fabrika** (Komunardů 30, **Praha 7**), premiéra v úterý **21. 4.** ve 20.00.

-jb-

Jak se vaří dějiny

Slovenský režisér **Peter Kerekes** si svými lyrickými dokumenty získal renomé, které postupně přesáhlo hranice jeho vlasti. Po debutu *Ladomírske morytáty a legendy* a dalším snímku **66 sezon** vstoupil do slovenských kin v únoru jeho třetí (a zatím největší) dokumentární projekt, který se nyní objevuje i v kinech tuzemských. Snímek *Jak se vaří dějiny* (ve slovenském originále *Ako sa varia dejiny*) je nejdražším slovenským dokumentem všech dob. Na výrobě filmu se podílely hned tři veřejnoprávní televize (STV, ČT a ORF) a celý projekt vznikl dlouhých pět let. Ústředním tématem filmu je odlišný pohled na válku, zprostředkovaný několika výraznými osobnostmi **vojenských kuchařů**, kteří procházejí jako šedé eminence hned několika krvavými **válečnými konflikty 20. století**. Mezi protagonisty filmu se tak objevují německý kuchař Wienhart a židovský kuchař Distel (vařili „proti sobě“ za 2. světové války), Maďar Mihály a Ruska Kornevová (vařili pro sovětské okupanty v Maďarsku a v Československu), dále pak kuchaři z nedávných válek na Balkáně a v Čečensku. Každodenní vaření v polních podmínkách se stává metaforou taktiky boje a války jako takové – Kerekes se prostřednictvím hrdinů dokumentu a jejich výpovědí snaží složit obraz dějin válek 20. století a pochopit jejich principy a zákonitosti.

Premiéra ve čtvrtek **23. 4.**

-jj-

15. – 29. dubna

Literatura

Potulný dělník

Na 9. ročník literárního a hudebního festivalu, který se bude odehrávat v centru Brna, přijali pozvání mimo jiné **Vít Sláva**, **Ivan Motýl**, **Vít Janota**, **Pavel Zajíček** nebo **Jakub Čermák**. Program na www.vetusvia.cz.
Skleněná louka (Kounicova 23, Brno), od čtvrtka 16. do soboty 18. 4.

Micro-festival poetry series

Na společném čtení australských, irských a českých básníků vystoupí **Petr Borkovec**, **Pam Brown** (AUS), **Michael Farrell** (AUS), **Philip Hammial** (AUS), **Jill Jones** (AUS), **Trevor Joyce** (IRL), **Justin Quinn** (IRL) a **Maurice Scully** (IRL). Čtení bude v češtině a angličtině.
Café Fra (Šafaříkova 15, Praha 2), v pátek 17. 4. od 20.00.

Magnesia Litera ve velkém

Vyhlášené literární ankety o nejlepších knihách loňského roku, jejíž letošní ročník je rekordní v počtu přihlášek, se přesunulo do větších a reprezentativnějších prostor Stavovského divadla a jako moderátorka byla oslovena populární herečka Anna Geislerová. Česká televize bude nezkrácený záznam vysílat o den později, v neděli 19. dubna na ČT 2 od 20.00.
Stavovské divadlo (Ovocný trh, Praha 1), v sobotu 18. 4. od 20.00.

Gemerský večer

Madarské centrum připravilo autorské čtení tří madarských básníků **Árpáda Tózséra**, **Zoltána Hizsnyate** a **Zoltána Szászho**, doprovázené koncertem folkové skupiny FONÓ. **Madarské centrum** (Velký sál, Rytířská 25–27, Praha 1), v úterý 21. 4. od 19.00.

Divadlo

Handa Gote ještě žije

Still-life, tak nazvala skupina **Handa Gote research & development** třídenní festival žánrů Expanded Cinema, Noise a Engineering Theatre, který pořádá v pražské **Meet Factory**. Festival rozkročený mezi divadlo, tanec, hudbu a film zahrnuje jak projekty samotných **Handa Gote – Ekran** (multiprojekce nalezenných amatérských filmů), **Emily** a **Noise** tanečnice Veroniky Švábové, tak přizvaných hostů. Z Petrohradu například přijede skupina **AKHE** s představením nebo spíše divočinou **Plug-n-Play**. „Tohle není žádné divadlo, tohle je party,“ uvádějí sami umělci svůj večer, kombinující kabaret s Djingem a neřezanou divadelní akcí, do které se mohou, ne-li musí, zapojit i diváci. Vystoupí skupina **B4**, audiovizuální improvizáční trio **Mikroloops**, **Woo** z Bělehradu, performer **PULKY** či dvojice **BIRDS BUILD NESTS UNDERGROUND** a **Martin Ježek**. **Milan Guštar** přednáší o elektronických hudebních nástrojích. **Meet Factory** se také při příležitosti festivalu otevírá k prohlídkám, a to včetně ateliéru některých umělců, kteří v **Meet Factory** pracují.

Meet Factory (Ke Sklárně 15, Praha 5), od středy 22. do pátku 24. 4.

Film

Odpor

Snímek amerického režiséra **Edwarda Zwicka** je adaptací stejnojmenného románu židovského spisovatele **Nechamy Teca**. Tento román je postaven na skutečných historických událostech 2. světové války a zpracovává příběh skupiny židovských partyzánů, kteří umkli zkáze v koncentračních táborech a bojovali proti nacistům v nekonečných lesích východní části okupovaného Polska (dnes na území Běloruska). Ústředními hrdiny filmu jsou čtyři židovští bratři, kteří po smrti svých rodičů utíkají do lesů na východě Polska, kde se připojují ke skryté partyzánské organizaci, postupně sdružující stovky tajně přicházejících Židů. Bratři **Tuvia** (**Daniel Craig**), **Zus** (**Liev Schreiber**), **Azael** (**Jamie Bell**) a **Aron** (**George MacKay**) se postupně propracovávají hierarchií podzemní organizace až na vedoucí pozice, odpor partyzánů je stále účinnější a německé protitake na sebe nenechávají dlouho čekat...

Odpor je další velkolepý a obrazový vyřbílený epos **Edwarda Zwicka**, který se do povědomí diváků zapsal především svými filmy **Legenda o vášni**, **Poslední samuraj** a **Krvavý diamant**. Snímek se za oceánem setkal s rozporuplnými reakcemi: zatímco jedni filmu vyčítají přílišné zploštění výrazné literární látky, jiní pozitivně hodnotí vyrovnaný vyprávěcí styl a vynikající herecké obsazení. Premiéra ve čtvrtek 16. 4. –j–

Hudba

Nadšeně surfem v řítí!

Tento koncert se bez přehánění dá nazvat comebackem desetiletí. **Butthole Surfers**, jedna z nejšlepnějších kapel, které ovlivnily rockový a psychedelický zvuk posledních dvou dekád dvacátého století, se po dlouhé pauze vrací na pódiu v legendární sestavě, ve které skupina působila naposledy v roce 1989. **Butthole Surfers** jsou zakladatelé a představitelé moderní americké psychedelie. Tu od svého vzniku v texaském San Antoniu na konci sedmdesátých let dokázali rockovými postupy rozvinout a propojit snad se všemi myslitelnými žánry – od punku, hard-core přes western country a folk až třeba k taneční elektronice. Přitom nikdy neztratili svůj charakteristický zvuk, rámovaný především psychotickým vokálem **Gibbyho Haynese** a neokopírovatelnou kytarou **Paula Learyho**. **Butthole**

Surfers sice nikdy nevstoupili do mainstreamu, přesto se jim v devadesátých letech povedlo prosadit též komerčně. Úspěch psychedelického coveru **The Hurdy Gurdy Man** od hitmakera let šedesátých **Donovana** znamenal podpis s nadnárodním vydavatelstvím **Capitol Records** (EMI) a vydání přelomového alba **Independent Worm Saloon** (1993), jež produkoval **John Paul Jones** z **Led Zeppelin**. V roce 1996 **Buttholes** zaznamenali ještě větší úspěch – videosingl **Pepper** dosáhl až na první příčku žebříčku **Billboardu** a album **Electric Larryland** si vysloužilo

Výtvarné umění

Stanislav Judla

Černá, šedá, růžová. Vertikály. Špice. Tvorbu i život malíře, sochaře a kreslíře **Stanislava Judla** (1951–1989) charakterizovala zvláštní zarputilost a nekompromisnost. Tu na jeho první retrospektivní výstavě, připravené **Pavlou Pečinkovou** k dvacátému výročí autorovy smrti, okamžitě pocítíte. **Judlova** tvorba, zaměřená na existenciální a introspektivní témata, byla významnou součástí **alternativní výtvarné scény osmdesátých let**. Její myšlenková závažnost byla v dobovém kontextu naprosto výjimečná. **Judla** debutoval na začátku normalizace. Zúčastnil se řady neoficiálních projektů a výstav, jako například **Setkání** (ve Stromovce 1982), **Chmelnice** (v Mutějovicích 1983), **Obraz a objekt** (v Táboře 1984) nebo **Možnosti dotyku** („bunkru“ (MKS) v Rokycanech (1984)). Zemřel na počátku roku 1989, kdy ho otázky po smyslu života zavedly až na krajní mez pochybností a vyústily v závažnou životní krizi – a sebevraždu.

V polistopadovém výtvarném dění se jeho dílo veřejně neprosadilo; zůstal pozapomenut. Mezi závažné osobnosti českého umění osmdesátých let byl poprvé zařazen v ineditním sborní-

Televize

Zašlapané projekty: Kinoautomat

Česká televize již nějakou dobu vysílá seriál týkající se projektů vznikajících před rokem 1989, jejichž rozlet byl tehdejšími (nejen) ideology zadušen a zcela odsunut do hlubin archivních záznamů. **Kinoautomat** filmového režiséra **Raduže Činčery** takovým projektem bezesporu byl – na hravém konceptu interaktivního filmu totiž spolupracovala řada „nepohodlných“ postav kulturní scény v čele s **Pavlem Juráčkem**, jenž se společně s režiséry **Vladimírem Svítáčkem** a **Jánem Roháčem** podílel na scénáři. Přestože představení, v jejichž průběhu si diváci mohli osmkrát zvolit směr děje, měla neobyčejný úspěch a o koncept se dokonce vážně zajímala zahraniční studia včetně hollywoodských, **Kinoautomat** byl po roce promítání zakázán a odeslán do trezoru. **ČT 1**, ve čtvrtek 16. 4. od 15.25.

Konec srpna v hotelu Ozon a Jan Schmidt

Projekt výpovědí tvůrčích osobností „českého filmového zázraku“ **Zlatá šedesátá** pokračuje s režisérem **Janem Schmidtem**, u jehož celovečerního debutu **Konec srpna v hotelu Ozon** (1966) o to víc zamrzí, že společně s ním nemůže vypovídat i dramaturg, scenárista a režisér **Pavel Juráček**. Dvojice tvůrčů spolupracovala už od dob společných studií na FAMU (Schmidt studoval režii, zatímco **Juráček** scenáristiku a dramaturgii), kdy **Juráček** psal scénáře ke **Schmidtovým** školním cvičením. Společně vytvořili také výbornou středometrážní kařkovskou grotesku **Postava k podání** (1963), parafrázující strnulost komunismu a jakékoli slepé ideologie. **Konec srpna** v hotelu **Ozon** patří u nás k nepřítli frekventovanému žánru katastrofické sci-fi – ukazuje svět po

Rozhlas

Italský večer

Itálie mě osvoabila od imaginace aneb Cesty na jih se jmenuje páteční tematický večer na **Vltavě**, jehož předmětem mají být francouzští a čeští umělci mířící ke studnicím evropské kultury. O svých italských cestách a pobýtech pohovoří francouzský malíř **Balthus** (1908–2001), básník, překladatel a esejeista **Yves Bonnefoy**, malíři **Ivan Theimer** a **Mikuláš Rachlík**, sochař **Miloslav Chlupáč**, básník a historik umění **Jan M. Tomeš**, italský esejeista a odborník na cestopisnou literaturu **Attilio Brilli** a hudební historik **Jaroslav Míhule**. Pořad se natáče ve švýcarském **Rossinière**, v italských městech **Pietrasanta**, **Vejjano**, **Arezzo** a v **Praze**. Účinkují **Otakar Brousek**, **Rudolf Pellar** a **Jana Franková**. Večer doprovází hudba **Bohuslava Martinů** inspirovaná italským výtvarným uměním. **Připravil Miloš Doležal**. **ČRo – Vltava**, v pátek 17. 4. ve 20.00.

Den s češtinou

Esejemi jazykovědky **Pavla Eisnera** bude rámováno celodenní sobotní vysílání stanice **Vltava**, které se přehoupne až do ranních nedělních hodin. Eisnerovo **Slovo o chvalořech** odstartuje celý blok už v 7:41 ráno, poté následuje první vstup **Jany**

SVOBODA ANIMACE

INTERNATIONAL FESTIVAL OF ANIMATED FILMS

MEZINÁRODNÍ FESTIVAL
ANIMOVANÝCH FILMŮ

Třeboň 1.-4. 5. | Teplice 7.-10. 5. 2009

WWW.ANIFEST.CZ

MEZINÁRODNÍ SOUTEŽ krátkých, celovečerních, studentských, zakázkových filmů, internetových animací a snímků vytvořených dětmi

SOUTĚŽNÍ PŘEHLIĐKA nových **ČESKÝCH** animovaných filmů

PÁSMO PREZIDENTA A POROTCŮ

Giannalberto Bendazzi, Michael Barrier, Paul Driessen, Bärbel Neubauer, Petr Sís

ITALSKÁ RETROSPEKTIVA ve výběru prezidenta festivalu

Velcí mistři: Luční kobyly (B. Bozzetto), Pulcinella (E. Luzzati), Sexylinea (D. Cavandoli), DEDALO (M. Manfredi) a další
Nová vlna: Vzpomínky na psa (S. Massi), La Funambola (R. Catani), Pinocchio (G. Toccafondo), News (U. Ferrari) a další

POCTA EDUARDU HOFMANOVI

SVOBODA ANIMACE, komentovaný blok krátkých filmů k 20. výročí pádu Berlínské zdi (E. Dutka, J. Kubíček)

OPOŽDĚNÁ PREMIÉRA (Rusko)

Unikátní dokument o Alexandru Širjajevovi

POKLADY RAKOUSKÉ ANIMACE

SKUPINA ČEZ

EU2009.CZ

Státní fond pro podporu a rozvoj české kinematografie

MINISTERSTVO KULTURY

MĚSTO TŘEBOŇ

MĚSTO TEPLICE

Jihočeský kraj

MEDIA

COMFOR

ČESKÁ TELEVIZE

DNES

SD Pomáháme

cinema

SUPERMARCAT

score

VIDEO DVD DOMÁCÍ KINO

Marketing & Media

ProMoPro

newton media

Křišťálová hvězda

Academy Awards (Oscar) Nomination

Asociace českých filmových klubů uvádí

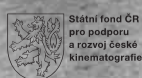
Nezvaný host

Jen jeden člověk stačí, aby vám obrátil život naruby.

V kinech od 9. dubna 2009.

asociace českých filmových klubů

Státní fond ČN pro podporu a rozvoj české kinematografie

MINISTERSTVO KULTURY

RESPEKT

houser

25 fps

RADIO 1 91.9 MHz

A2

CINEPUR

Imaginací proti životním prohrám

pro něj pouhé funkční prostředky, které lze ve správný čas zapojit, podle podoby veřejných nálad, aby byla získána podpora. Názory je možné střídát jako kapesníky, dřívější vyjednávač o radaru se může stát jeho přesvědčivým odpůrcem, bojovník za finanční spoluúčast pacientů tribunem boje proti komercializaci zdravotnictví. Jestliže propaganda se přeče jen organizovala okolo nějakých idejí, politickému marketingu jsou ideje lhostejné a jeho smyslem je prosadit k moci nějaké lidi. S postoji vycházejícími z propagandy bylo lze diskutovat, samu propagandu bylo možné demaskovat; jak ale diskutovat s postoji zaujímanými čistě pro vyvolání pozitivní odezvy? Jak demaskovat přístup, který se hrdě hlásí ke své instrumentalitě a říká: *já jsem politická technika, kdo je víc?*

Simulace třídy a nová diktatura

Ideálem logiky politického marketingu je takzvaná *catch-all party*, strana, která je schopna oslovit všechny voličské skupiny. Politice založené na kolektivních zájmech jako kdyby odzvonilo – je třeba prostě „sbírat preference“ různých „segmentů volebního trhu“. Oboje poslední české volby ale usvědčují tento přístup z iluze – mašinerie politického marketingu se zde (možná poprvé od roku 1989) pokusily o velké třídní mobilizace. Na jedné straně plebejská rétorika proti hrozbě „panské“ vlády, na straně druhé antikomunistické verbování na stranu dobra a přesvědčování ke statusové volbě: voliči levicových stran jsou jen nemakačenkové závislí na státním přerozdělování, chcete-li patřit ke světu bohatých a úspěšných, volte pravou rukou. Jestliže se na poslední chvíli podařilo z voleb 2006 částečně vytěsnit politiku a přetvořit je v detektivku, neznamená to potvrzení teze o konci sociálního základu politických voleb. Třídní otázky, které plukovník Kubice vyhodil celostátními dveřmi, se v posledních volbách vrátili velmi přesvědčivě krajským oknem.

Volby jsou tak konečně zábavné, konečně se zdají představovat konfrontaci. Při bližším pohledu je ale vidět, že se konfrontační styl hraje a třídní obsah simuluje. Nejde ani tak o to, že předáci těchto stran patří ke stejnému třídnímu světu, mají stejné cíle a stejné horizonty, mnohdy jsou dokonce zavázáni stejným mafianům. Ačkoli politici a politické strany jsou oním „politickým produktem“, který se v politicko-marketingovém souboru „prodává“, nepředstavují vlastně o mnoho důležitější složku „politického marketingu“ než politické ideje, které se při jejich prodeji tahají jako králíci z klobouku. Důležité nejsou rozdíly – v idejích, názvech stran, tvářích lídrů či dokonce v třídních zájmech –, ale společný jmenovatel: technokratická logika, již museli všichni zúčastnění osedlat, která představuje připouštěcí podmínku a za jejíž opuštění se vylučuje.

Kdo chce „chytit všechny“, nemůže se sice vzdát přinejmenším stínové reprezentace třídních zájmů některých, musí ale ze sociálních požadavků udělat pouze obsahovou složku něčeho, co se formálně pokud možno zcela přizpůsobí sdílenému požadavku *normality*. Právě tato normalita, kterou lze definovat jako všeobecné přizpůsobování všeobecné představě o všeobecném přizpůsobování, se v epoše politického marketingu stává nevolným a nesaditelným diktátorem. Vyjít vstříc normalitě přitom znamená vyjít vstříc většině (a potažmo nějakou podobu demokratičnosti), i když se koncept normality opírá o předpokládaná vyjádření většiny v každodenních pomyslně probíhajících plebiscitech. Vyjít vstříc normalitě znamená podřídit se mimopolitickým instancím, které většinu ovlivňují a normalitu produkují – médiím, expertům, tvůrcům módy – zkrátka samohybné síti „strážců zdravého

rozumu“. To, co mělo být nástrojem k účinnějšímu prosazování té či oné politiky, jakkoli politické vyjádření kolonizuje. Ocas nejenže vrtí psem, ale především si jej neustálým vrtěním připodobňuje obrazu svému.

Dvojitý pojetí politiky aneb Zabít diktátora

Prosazovatelé politického marketingu jej představují jako objektivní nezbytnost (musíme přijmout tyto prostředky, jinak uspěje konkurence!) a vedle toho jej obhajují poukazem k jeho údajné demokratičnosti: už žádné elitářské přesvědčování, politický produkt se přizpůsobí požadavkům politických zákazníků, tedy voličů bloudících po čtyři roky s nákupními košíky v nekonečném hypermarketu plném zázračných nabídek. Měla-li demokracie znamenat střetávání různých názorů na společné dobro, je definitivně ve výprodeji. Veřejný prostor okupují v éře politického marketingu propagandistické aparáty sehrávající velké komerční show. Výsledek voleb pak má přibližně stejnou legitimitu jako výsledek soutěže *Česko hledá Superstar* nebo ankety *Zlatý slavík*: jestliže na ten či onen okamžik přesvědčila podbízivá šmíra někoho o „uměleckém dojmu“, znamená to cokoli jiného, než že v daný okamžik dokáže udat více lístků?

Je možná ještě jiná legitimita? Doba politického marketingu dává na výběr dvojitý pojetí politiky. To první nabízí vítězství – a přizpůsobení se. Je to klasická stranická poli-

tika, která usiluje o získání pozic ve státní mašinerii. Aby je získala, musí na sebe nutně brát formu politického marketingu a přizpůsobovat se politické selekci podle kritérií „normality“. Když projde dostatečnou mírou selekčních instancí, ke státní moci se skutečně dostane – aby zjistila, že s ní nemůže prakticky nic udělat. Normalita, onen neviditelný diktátor, určuje takové formaci zhruba analogický manévrovací prostor, jaký vytýčila KSČ za minulého režimu ostatním stranám v rámci Národní fronty.

Druhé pojetí politiky kašle na zisky a pozice, jde mu spíše o nastolování témat a posouvání hranic normality. I ono lze připodobnit k divadlu, ale k takovému, v němž jde spíše o sebevyjádření aktérů a nalezení nového pohledu než o přizpůsobení se očekávanému vkusu. Neprojevuje se totiž kontinuální snahou o zaujetí pro tu či onu stranu, ale mnohem více jednotlivými akcemi a kampaněmi vzájemně se překrývajícími sociálními hnutí. Jeho přesvědčovací strategie lze nazvat nanejvýš „guerillovým politickým marketingem“: vysmívá se totiž tomu klasickému a parazituje na něm svými parodickými strategiemi. Úspěchy tohoto pojetí politiky se nedají spočítat získanými mandáty, předpokladem jejího úspěchu naopak často je vzdát se politické moci v její klasické podobě. Výsledky takové politiky se ale zapisují do vědomí společnosti, ruší předpokládané samozřejmosti a otevírají nové možnosti představitelného a myslitelného.

Když Johann Most prosazoval svého času „propagandu činem“ jakožto anarchistický terorismus proti vládnoucím, většina anarchistů vcelku brzy pochopila, že se jedná o neúčinnou a hluboce kontraproduktivní cestu. Dvojnásob to platí dnes: normalita je diktátor, kterého nelze zabít, politický marketing představuje ideologickou armádu, již nelze vojensky porazit. Přesto právě v současné situaci získává heslo „propagandy činem“ dráždivou aktuálnost. Může být inspirací, když je pochopíme v širším slova smyslu, tedy jako výzvu postavit proti virtuálním propagandistickým aparátům konkrétní tvořivé akce v konkrétním čase a prostoru. Akce, které se nebudou ohlížet na „legitimitu“ vzešlou z marketingových voleb, ale nebudou s ní ani soupeřit, budou prostě představovat sebevyjádření, aniž by se přizpůsobovaly tomu, „co dá rozum“, a tomu, „co se očekává“.

Autor je politolog.

Dagmar Chaloupková
Dora Hostová
GAIA TORE
28. a 29. 4. 2009 - 20:00
Divadlo Duncan Centre
Branická 41, Praha 4 - Braník, 147 00
PŘEDPRODEJ VSTUPENEK / KONTAKT
Produkcce DC
Tel.: +420 244 461 342
e-mail: produkcce@duncanet.cz
web: http://www.duncanet.cz
ZA PODPORY / SUPPORTED BY
Ministerstvo kultury
Česká republika
A2
PRAGUE OUT.CZ
THE PRAGUE POST
radiowave
RADIO 1
FEKT

fringe festival
Klobouk Praha
22.5. - 30.5. 2009
www.fringe.cz
TICKETSTREAM®
www.ts1.cz +420 224 263 049
Divadlo Na Prádle, Kostel Sv. Jana Křtitele
Na Prádle, Kavárna 3+1, U Malého Glena,
A Studio Rubín, Divadlo Inspirace
fanda GROUP.CZ
EXPAT-CENTER
Embassy of Canada
PRAGUE TV
THE PRAGUE POST
radiowave
RADIO 1
PRAGUE OUT.CZ
A2
FEKT

DEZILUZE
Konec šedesátých a co bylo potom
ZUTOPIE
XI. Seminář archivního filmu
23.–26. 4. '09
Uh. Hradiště, kino Hvězda & kino Mír
Filmové cykly: Reflexe 60. let, Vietnam, Erotika,
Květinové děti, Revoluce a revolta, Anti-melodrama
60. let, Demýtizace, Zpochybnění amerického snu,
On the road, Anti-hrdinové, Drogy | Doprovodné
akce, kinolektoráty, hudba, divadlo, výstavy.
www.archivniseminar.cz | www.mkuh.cz
městská kina
UHERSKÉ HRADIŠTĚ
asociace
Českých
filmových
klubů
EUROPA CINEMAS
MEDIA PROGRAMME OF THE EUROPEAN UNION

Čtu raději originály

S Dagmar Steinovou, která v letech 1952–1968 působila v nakladatelství Odeon, hovoříme o rozdílech v nakladatelských podnicích včera a dnes: jak se změnila nakladatelská práce, nároky na redaktory a výběr zahraničních knih k vydání.

ONDŘEJ KAVALÍR

Nakladatelství Odeon je považováno za téměř legendární značku české překladové literatury. Ovšem rád bych náš rozhovor začal z druhé strany – otázkou, zda si myslíte, že je současná situace v nakladatelském světě v něčem lepší, než byla tehdy. Pozitivní posun je zřejmě v tom, že se vše nemusí tak pečlivě plánovat. Změny v edičním plánu jsou podstatně snadnější. Pokud jde o vlastní nakladatelskou práci, musím přiznat, že žádný velký kladný vývoj nevidím. Když vezmu do ruky dnešní knihy, je tam více tiskových chyb, což je dost nepříjemné. Mám dojem, že redakční práce je mnohem omezenější, než byla tehdy, protože většina nakladatelství má málo redaktorů, v některých případech nemají žádné. Nedávno jsem zažila, že jisté nakladatelství, které vydává jeden z mých překladů, mi poslalo korektury, které údajně přečetl jejich korektor. Div jsem neomdlela. V knize, která je dost objemná, bylo od korektora pět oprav, z toho čtyři špatně. Přitom na každé stránce byla nějaká tisková chyba.

Takže jste si musela udělat vlastní korektury.

My jsme na to byli zvyklí a myslím, že to byla jistá výhoda. Korektury četl autor, ať už to byl překladatel nebo původní autor, a redaktor, a to minimálně dvakrát, protože četli sloupcově i stránkové korektury.

Vy jste v Odeonu neměli jazykové korektory?

Neměli, ale v té době měly korektury tiskárny, a většina tiskáren měla dokonce vynikající korektory. Ti byli s námi v kontaktu; když přišli na něco, co se jim nezdálo, tak telefonovali. Pamatuji si, že jsme jednou tiskli Thomase Manna a korektor volal a říkal: Tady je postava, která se na straně deset jmenuje Ernst a na straně tři sta Franz. Tak jak se vlastně jmenuje? Myslím, že dneska v tiskárnách už žádní korektoři nejsou. Jinak by v knihách nemohlo být tolik tiskových chyb.

Myslíte, že se liší i požadavky na kvalifikaci redaktorů? Byla tehdy přísnější měřítko na to, kdo se jim mohl stát?

Pokud to bylo možné, hledali jsme odborníky na jednotlivé národní literatury.

Předpokladem byla jazyková kompetence...

Ano, ale existovaly samozřejmě jazyky, kde to nešlo. Neměli jsme například redaktora, který by uměl maďarsky. Měli jsme sice redaktorku na rumunštinu, ale ne na finštinu nebo turečtinu. Ovšem hlavní literatury jsme pokryté měli.

Vy jste do nakladatelství nastupovala se specializací na anglickou a francouzskou literaturu.

Ne, já jsem se od začátku starala pouze o románské literatury. A teprve když odešel germanista Rudolf Vápeník, který vedl anglo-germánské oddělení, jež zahrnovalo také všechny tři skandinávské literatury a rovněž holandštinu a islandštinu, obě redakce se spojily. Pak jsem asi šest nebo sedm let vedla tuto velkou redakci, která vlastně znamenala polovinu nakladatelství.

Kolik lidí ji tvořilo?

V románské redakci asi pět, v té velké dvakrát tolik.

Bylo povolání nakladatelského redaktora tehdy prestižnější než dnes? Jak jste vnímala svůj společenský status?

Myslím, že ani tehdy redaktori neměli žádný zvláštní společenský status. Možná jen větší na lidi, kteří tehdy pracovali v kultuře, byla o něco váženější než dneska.

Projevovalo se to i ve finančním ohodnocení?

Redaktori nebyli nijak zvlášť dobře placení, zlepšilo se to, až když se v nakladatelství zavedly prémie.

Ani překladatelé na tom nebyli lépe než dneska?

Kdybychom počítali, že tehdejší koruna odpovídá deseti dnešním, tak nepochybně na tom byli lépe. Postupně se to vyvíjelo, vůbec nejnižší honorář činil asi tři nebo čtyři sta korun za autorský arch. Nevím, které nakladatelství

dnes platí čtyři tisíce korun za autorský arch, což je osmnáct stránek.

Předpokládám, že jste úzce spolupracovali se svými překladateli, kterým jste díky jazykovým znalostem byli rovnocennými partnery v dialogu.

Přinejmenším jsme se snažili. Převážná většina redaktorů byla absolventy filosofické fakulty, kde například anglistika za profesora Vančury nebo orientalistika pod vedením profesora Průška měly výbornou úroveň.

Podle jakých kritérií jste tehdy vybírali překlady z menších jazyků, z oně maďarštiny, finštiny, turečtiny nebo z orientálních jazyků?

Měli jsme dobré externí spolupracovníky, většinou překladatele či odborníky na tu kterou literaturu, na jejichž soud jsme se mohli spolehnout. A někdy jsme pro posuzování sáhli k překladu v nám dostupném jazyce.

Co bylo vaším hlavním záměrem? Mapování současné světové literatury? Zároveň jste tehdy měli edice klasiků...

V Knihovně klasiků jsme se snažili zachytit velké autory, pochopitelně to neznamenal vydání sebraných spisů, ale toho podstatného. A soudobou literaturu jsme se snažili v rámci daných možností vybírat co nejlepší – zejména v edici Soudobé světové prózy a pak v Klubu čtenářů.

Měli jste tedy širokou síť spolehlivých referentů z řad překladatelů... Anebo literárních vědců.

„Vydat knihu do roka se pokládalo za docela dobrý úspěch.“ Dagmar Steinová. Foto Karel Šuster/A2

RPG (ROLE PLAYING GAME)

Počítačová hra o myším zpěvu, lásce, dlani Václava Klause i o notoricky (školsky) známých tónech poezie dvacátého století začíná.

Level 1

lepší zítřky

je po krizi
od včerejška nebo předvčerejška je to už dávno
voda opadla
není zima
chléb náš vezdejší

neskončil

maso nedochází
jako bychom už neměli být

vegetariáni

je po krizi
práce je fůra
i na zítra a pozítří a popozítří
svítěj ti očička
jako bys byla opilá
děti si hrajou a pobíhají s pištěním ulicemi
a žádný není cizí

je po krizi
a mezi námi je tolik lásky
alespoň jednou za
14 dní pro každého
všude je neustále tolik lásky
Kupředu! Je po krizi
jako by už nikdy neměly přijít kočky
a přiletět dravci
od rána do večera je
po krizi od stmívání do svítání
vidíš tolik šťastných úsměvů
a krásných baculatých
cupitajících těl
je odpuštěno
je po krizi
zpívá Josefína
je po krizi
zbav nás od zlého

potkani
& krysy

Level 2

odesílatel: blanka6@centrum.cz
předmět: re:budes tam?
Jo. Budu tam na beton. Blanka

Level 3

inventura

Prospal jsem vedle tebe 17 885 hodin
Snědl jsem s tebou 962 kilo masa, zhruba 4 a půl tuny
brambor, rýže, knedlíků, těstovin a tak
Spotřeboval jsem 580 m³ vody na mytí, pití, holení,
toaletu a kytky
Milovali jsme se spolu 1135x a v 73 % případů nešlo jen
o sex aspoň doufám
Máme 2 děti, to první... ne, do toho nikomu nic není
Dcera přijíždí alespoň každou druhou neděli
Syna jsme poslali spát v 10
Máme spolu byt 3 + 1 o rozloze 119 m²
a v něm 13 květin, 22 sklenic, 12 vidliček a 12 nožů a 12 lžic,
16 hrnků, 4 kastroly, 7 pokliček, 5 ostrých nožů, 3 stoly,
7 židlí, 2 křesla, 6 obrazů, 843 knih, klavír a notebook

Řekl jsem ti 4 113 277 slov a ty mně 5 035 153 slov
Jsi mi dlužna 420 odpovědí a já tobě 1587 otázek

odpovědi, které ti dlužím, neznám
otázky, které mi dlužíš, neznám

počítal jsem to

Level 4

takazle.rtf

¹Nic nemá určenou chvíli
a žádné nyní pod nebem *svůj* čas
²čas rození ani čas umírání
čas sázet ani čas trhat
³čas zabíjet ani čas léčit
čas bořit ani čas budovat
⁴čas plakat ani čas smát se
čas truchlit ani čas poskakovat
⁵čas kameny rozhazovat ani čas kameny sbírat
čas objímat ani čas objímání zanechat
⁶č. hledat ani č. ztrácet
č.opatrovat ani č.rozhazovat
⁷roztrhávat ani sešívát/ mlčet x mluvit
⁸mil.nenáv.☹️🐱

Level 5

Jdu Jde za mnou
Otočím se Běž domů povídám
Zavrtí ocasem Jdu dál Jde za mnou
Jsem doma Sedí vedle mě
a pozorně mě sleduje očima
Nejsou to psí oči
Každý den odcházím ráno
a večer se vracím Jde pořád za mnou
a sleduje mě očima Nakrmil
bych ho ale nežere Jen vrtí
ocasem Je veselý jako štěně
ale nežere Na zahradě jsem
začal nacházet mrtvé kočky
Byly roztrhané ale
nechyběl ani kousek Zakopávám
je dozadu pod kaštan Sleduje
mě pozorně očima Nejsou
to psí oči V noci něco
zakouslo souseďovic vlčáka Sedí
vedle mě Když na něj promluví
vrtí ocasem ale žrát mi nechce
Už dva týdny mi nepřišlo
nic do schránky Volal jsem na poštu
Prý si mám jít dopisy vyzvednout
sám Jak ti mám říkat? ptám se ho
vrtí ocasem a snad jako odpověď
nebo aby mě pozlobil trochu
zavrčí Má velké ostré
zuby Vrtí ocasem
Dívá se na mě Nechce žrát Dívá
se na mě Ale nejsou to psí
oči

Level 6

Na podzim
minulého roku
při příležitosti
výzbroje armádní přehlídky
na Vítězném náměstí
v Praze 6 si prezident

šel potrást občany
s pravicí
Když to viděl můj
dobrý přítel Pavel
šel si potrást pravicí
taky
předtím si ale
v puse udělal
plivanec a
ten plivanec si plivnul
do dlaně
S prezidentem
si srdečně a rychle
potřásli pravicí
Prezident si
pak Pavlův plivanec
s úsměvem muže
z lidu otřel
do pravic
lidu
Nevěděl o tom
Nikdy by ho
to ani
nenapadlo
Pavla taky ne

Level 7

Tahle báseň je flexibilní
dynamická
kompatibilní úplně s každým
a se vším
např. Karla opustila Milena
byl docela v pohodě
pak to na něj ale přišlo
přečetl si tuhle flexibilní báseň
přizpůsobila se mu
otevřela mu oči
dodala mu jistotu
v tomhle šíleném světě
už je zas v pohodě
nebo
Terezka se strašně bála
že přijdou
a oni přišli
přečetla jim tuhle báseň
něco si řekli
mávli rukou
a zas šli
popř. včera tam ještě byl
dneska už tam není
chybí důvod, příčina
i rozuzlení Báseň aplikovat
třikrát denně po jídle
pomodlit se vyčurat a jít spát
a zítra
to už tam zas bude
(možná pozítří)
a poslední exemplum:
Vstala jsi, slupla
snídani a byla pryč.
Pět hodin jsem
seděl a přemýšlel
a pak jsem napsal
ne!
čtyři hodiny jsem
seděl a přemýšlel
a pak jsem napsal
ano.
za hodinu potom
jsi přišla
a najednou tu jsi.

Tohle je flexibilní báseň
nikdo se nemusí stydět před ní
ani za ni
je tu pro všechny
i pro tebe
klidně se jí svěř.

Ondřej Buddeus

Foto Hana Kratochvílová, 2008

Level 8 le discours maniaque (The Dejvicka Stream)

Nezdálo se ti že už slyším pučet
tu nažloutle kořenou vůni gerber ze suchých
rukou čekající prodávající postávající ve vestibulu
mezi trasou shora a negativem
téhož v bleděmodrém? Milenci z Verony šílí
za tímhle ruským přízvukem na vokálech tak
dlouho až jsou z transu
v trapu a zpátky to už nejde jen tak obzvlášť
když stejné řeky – myšleno obrazně – do tebe
podruhé ne a ne a dál
si vedou svou až tam kde by se o vlnách
dalo mluvit stejně jako
o rukách naší čekající prodávající
stojící ve vestibulu hluboko pod sošnou botkou kterou
prorůstají vousy dávno zrecyklovaného
Lenina co právě tady stál jak
zlatý tele (zatímco Mojžíš byl v prachu
a proroci ještě na houbách) a čumáčkem ukazoval
mé mamince i tatínkovi že tudy soudruzi tudy
do prdele čumáčkem ukazoval směr až
zakořenil snad proto tu a tam můžeš
najít a opatrně vyříznout z podhoubí hříbek halucinogen
a až se vrátíš z pralesa
nakrájej na plátky a dej na noviny sušit (je toho
hodně a je to zadarmo) a to především proto že tady
hluboko za
hranicí limes přijde někdy najednou tak krutá zima že
sto let tráva neroste a zásoby se můžou hodit a všechny
děti z dejvických průjezdů se už těší na
tenhle nukleární eintopf jak se ho
zdejší domorodci naučili v holubičích i kuních
dobách minulého století když pak ale zima skončí mráz
pomine a i na ledy přijde
tržení čekáme nakonec všichni pán nebo kmán předem
osvícení na jaro které jeden veronský milovník

nedělá ale za ním přijde druhý třetí čtvrtý až se z toho
skládá nová báječná dekáda plná tolerance pohody
a vypasené prosperity s ikeovým štěstím jak puzzle
s motivem koťátek
a štěňátek
v heboučkém trávníčku.

Level 9 spoušť

Zmáčknu spoušť
Otočím a dívám se
na displej
Zmáčknu spoušť Otočím
a dívám se na displej
Zmáčknu spoušť Otočím a dívám se na
displej Jsem to já

Zmáčkneš spoušť
Otočíš a díváš se
na displej
Zmáčkneš spoušť Otočíš
a díváš se na displej
Zmáčkneš spoušť Otočíš a díváš se na
displej Jsi to ty

Vyhrnu si tričko Zatínám
břišní svaly a zmáčknu
spoušť Otočím a dívám se na
displej To jsem já
řeknu a ukážu ti
Vyhrneš si tričko
Z podprsenky vylovíš prso a zmáčkneš

spoušť Otočíš a díváš se na
displej To jsem já
řekneš a ukážeš mi

Bude láska

Level 10 (bouře)

Pr+
š-
í...

GAME OVER

Start new game?
Ano Ne

Ondřej Buddeus (nar. 1984 v Praze) absolvoval na FF UK překladařství – němčinu a dokončuje studium norštiny. Texty a překlady publikoval v A2, Revue Pandora, Souvislostech, ve Tvaru a Wellesu. Jako dobrovolník se podílí na chodu Skandinávského domu, působí jako redaktor Psiho vína a atemporevue.cz. Nyní je na stipendijním pobytu v Oslu.

Balet 21. století
Národní divadlo Brno, premiéry 20. a 21. 2. 2009 v Janáčkově divadle

Nové vedení baletu brněnského Národního divadla dosud spíše přebíralo osvědčené tituly a modely inscenací z Prahy (viz A2 č. 4/2009), teprve nejnovější premiéra s názvem Balet 21. století má punc originality. Složený program zahajuje obnovené D.M.J. 1953–1977 – skupinová choreografie Petra Zuský, úzce vycházející ze skladeb Dvořáka, Martinů a Janáčka (odtud iniciály v názvu díla), stále okouzluje vynalézavou prací se scénickými objekty a celkovou posmutnělou atmosférou, tentokrát jí ale chybí výrazná interpretace. Druhou část s názvem Barocco připravil Polák Jacek Prybyłowicz. Choreograf, jehož umělecký názor do značné míry formovalo angažmá v Kibbutz Contemporary Dance Company, uvedl první verzi Barocca před pěti lety na Biennale de la Danse v Lyonu. Choreografie je abstraktním vystižením Bachovy hudby, místy doplněné a svérázně parafrázované violoncellistou Josefem Klíčem. Večer uzavírá Okamžik pro jahodová ústa Němce Maria Schrödera. Láme se do tří samostatných, příliš se nedoplňujících částí. V první dominuje mužná energie – dynamický tanec skupiny tanečníků ukazuje sílu i touhu po křehkém protějšku, druhá část přináší pohybově vynalézavý duet a ve třetí je dán prostor skupině tanečnic, které si bezstarostně užívají radováněk s lavory vody. Efektivní, ale i banální půlkruhy střikající z namočených vlasů. Pokolikáté byl už tenhle nápad k vidění?

Roman Vašek

Divadelní revue 1/2009

První letošní číslo Divadelní revue otevírá studie Jana Hynvara Idea geneze v české divadelní historiografii. „Základem mého zamýšlení nad otázkou pramenů a geneze je nepopíratelné a značné oslabování historického vědomí, na které narážím v každém kroku. Toto oslabování historického vědomí v současných teoretických přístupech jde ruku v ruce se slábnoucím zájmem mladé generace o historii, zvláště tu českou,“ uvádí Hynvar svoji studii a tímto prizmatem se zamýšlí nad teoriemi Richarda Schecherna, Ervinga Goffmana, nad divadelní antropologií i tím, kam jednotliví historikové kladli počátky divadla – do antiky, starého Egypta, Mezopotámie či k rituálům. V další teoretické studii čísla, Po roce o jevištní interpretaci, se Jan Čisář zabývá interpretací a dramaturgií. Štěpán Vácha zkoumá Pražské divadlo pro operu Costanza e Fortezza (1723) v kontextu evropské divadelní architektury 17. a 18. století a doplňuje svou studii několikastránkovou obrazovou přílohou. Petra Ježková se vrací ke vzniku Ottova Divadelního slovníku ve studii Z úsvitu české divadelní lexikografie. O divadelní reformě v Polsku a dramatické Leona Schillera píše Jan Jiřík. V rubrice Rozhledy najde čtenář či čtenářka například recenzi třetího dílu korespondence Voskovce a Wericha od Vladimíra Justa, knihy Posedlost divadlem / Evžen Sokolovský od Zdeňka Hořínka, recenzi Rousseauova Dopisu d'Alembertovi od estetiky Tomáše Hlobila nebo výstavy ke stému výročí narození řeckého režiséra Karolose Kouna v Aténách od Evy Stehlíkové a Aleny Sarkissian.

Jana Bohutínská

Deanna Templeton
Scratch My Name on Your Arm
NRW-Forum, Ehrenhof 2, Düsseldorf, do 10. 5.

Institute NRW-Forum v Düsseldorfu prostřednictvím výstavy Deanny Templetonové (1969) Scratch My Name on Your Arm nahlíží do světa kalifornského životního stylu, posedlosti a vyznavačství – bruslení, skateboardingu a pěstování těla pod žhavým sluncem. S tím jsou spojeny různé druhy kreslení a záznamů přímo na odhalenou kůži (branding, tagging). Autorčiny černobílé snímky dovolují intimním pohledem proniknout k dospívajícím dívkám a chlapcům, kteří na svém těle vystavují na odív jména skateových idolů, jejich „podpisy“ či loga známých firem (sport, oblečení, nápoje). „Lidé jako nosiči reklamy – něco, co zní jako temná vize budoucnosti – jsou v Kalifornii již uskutečňovanou realitou,“ referuje německá publicistka Irit Bahleová. Ty tam jsou doby, kdy byli v módě uměření tetování motýlci na zádech. Celkem 56 fotografií přibližuje posun ve zdobení těla a zachycuje jeho radikalizaci, ale i dočasnost (na rozdíl od tetování). Více než kdy jindy je tu kladen důraz na kult těla, které se stává skrze skateboardovou scénu projektní plochou přímých komerčních zájmů sportovního establishmentu, ale i rychlé „subkulturní a sexuální komunikace“. Připomeňme, že bývalý manžel fotografky – Ed Templeton – je sám skateboardovou legendou. Odtud také autenticita celé vystavené tematické fotosérie.

Petr Vaňous

Fjodor Michajlovič Dostojevskij
Zločin a trest
Radioservis 2009

Jakkoli byla dramatinizovaná četba ČRo z roku 1981 v režii Josefa Melče původně prezentována jako seriál, ve formátu MP3 si teď každý může 5,5 hodiny porcovat a rytmizovat vnímání po libosti. Z románu je drama, z knihy audiokniha. Ano, především v tomto druhově-žánrovém posunu od prózy a epiky k dramatu spočívá vklad tohoto fonografického díla: umožňuje jedinečné přínosy celé sestavě skvělých interpretů, skutečné elitě tehdejšího rozhlasového herectví. Moderátorem veškerého dění je vypravěč Eduarda Cupáka, na kterého teprve ve stylovém sjednocení navazuje Raskolnikov Václava Postráneckého. Dostojevského vedlilo nijak nezestárló, naopak, už nejméně sto let se i v kulturách stojících na křesťanských základech setkáváme nejenom s jednotlivci, ale celými národními či internacionálními hnutími – na Kubě, v Baskicku i v Irsku –, která v podstatě sdílejí výchozí Raskolnikovovu tezi, že „výjimeční lidé mají právo páchat zločin, pokud je to nezbytné pro uskutečnění jejich myšlenek“. Lidé si dovedou zabíjení svých sousedů omluvit ledasčím; Dostojevského etická nekompromisnost je rafinovaná právě tím, že vrahem je de facto kladný, nesobecký hrdina, zatímco zabita je nesporně záporná postava, neslitivná lichvářka. Žádné „vyšší cíle“ pachatele ani nemravnost oběti nemohou „posvětit“ vraždu!

Petr Pavlovský

EUROGLOBE UVÁDÍ FESTIVAL 180 STUPŇŮ MEZINÁRODNÍ FESTIVAL KULTURY A HORIZONTŮ

<p>DRAMATA</p> <p>W. SHAKESPEARE – TIMON ATHÉNSKÝ, 15. 05. 2009 V 19:00 V DIVADLE ROKOKO</p> <p>W. SHAKESPEARE – ROMEO A JULIE, 16. 05. 2009 V 19:00 V DIVADLE ROKOKO</p> <p>D. PAPULA – BATŘI GRIMMOVÉ, 19. 05. 2009 V 19:00 V DIVADLE ROKOKO</p>	<p>PŘETRY SLAM</p> <p>EUROGLOBE POETRY SLAM BATTLE, 13. 05. 2009 VE 20:00 V NOD-ROXY</p> <p>JAZZ BATTLE</p> <p>THE SOUND OF EUROPE, 12. 05. 2009 VE 21:00 V A-STUDIU RUBÍN</p>
--	--

HRAJE NĚMECKÝ SOUBOR SHAKESPEARE UND PARTNER.
PŘEDSTAVENÍ BUDOU V NĚMECKÉM JAZYCE SE SIMULTÁNNÍM PŘEKLADEM DO ČESTINY.

OPENSTAGE SHAKESPEARE A PROSTOR DIVADLA GLOBE,
14. 05. 2009 VE 12:00 V BALETNÍM SÁLE DAMU
V RÁMCÍ FESTIVALU ZLOMVAZ

FESTIVAL VZNIKL ZA PODPORY EVROPSKÉ KOMISE

VÍCE INFORMACÍ NA WWW.EUROGLOBE.INFO

creative commons

**Sdílej
Sampluj
Remixuj**

legálně s licencemi na
www.creativecommons.cz

Co je Creative Commons?

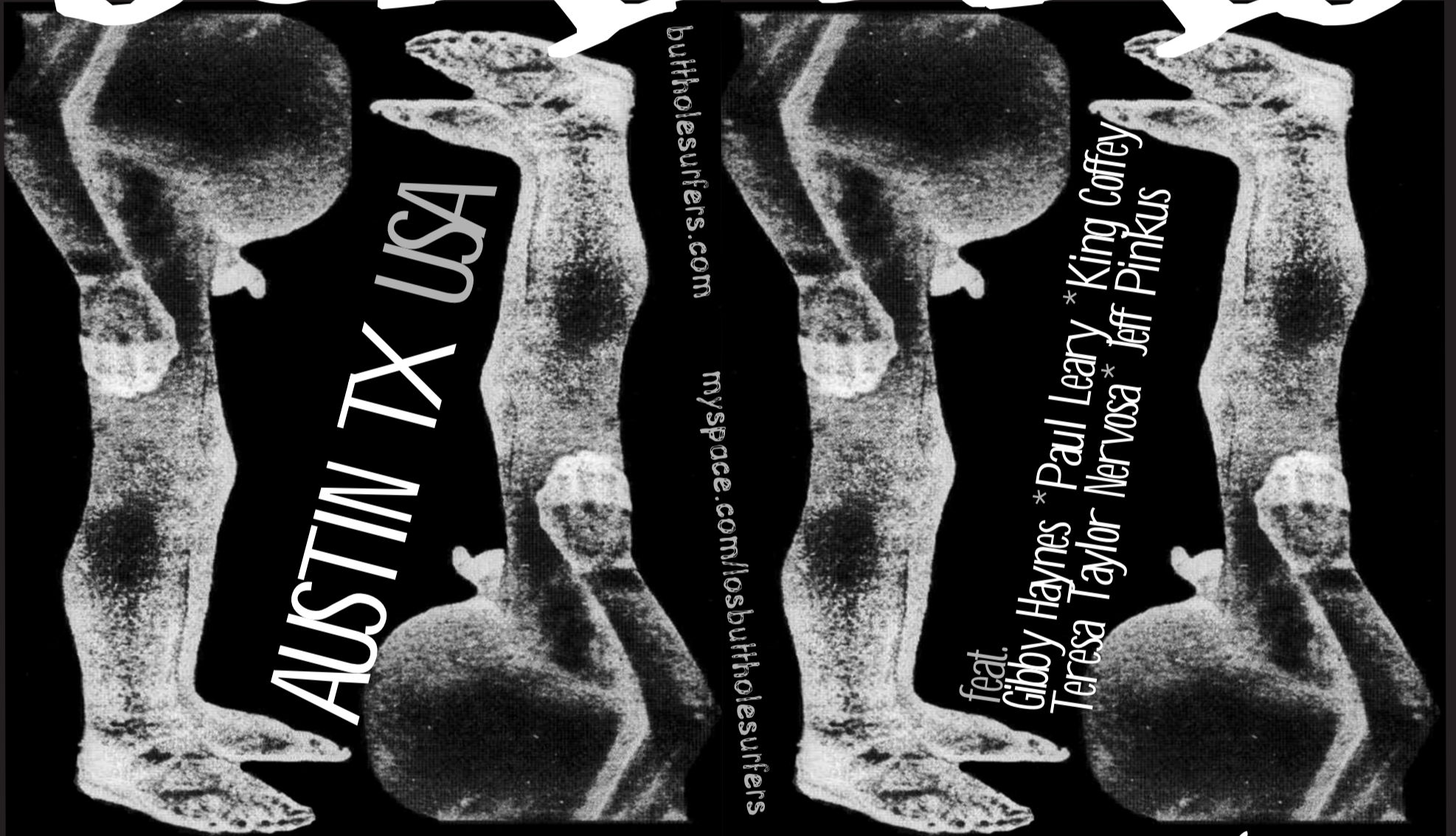
Creative Commons (CC, česky zhruba tvůrčí společenství) je neziskové hnutí, které si klade za cíl podporovat tvořivost v oblasti kultury, vzdělávání a vědy zpřístupňováním autorských děl veřejnosti k legálnímu užívání a sdílení. Organizace Creative Commons, nabízí za tímto účelem autorům zdarma škálu licenci, které umožňují plošně nabídnout některá práva k užití díla a jiná si vyhradit. Motívem je především snaha překonat bariéry, které platné autorské zákony kladou neformálnímu sdílení informací.

Tento projekt podpořil:

Scrape Sound & Stimul Festival present

BUTTHOLE SURFERS

AUSTIN TX USA

buttholesurfers.com

myspace.com/losbuttholesurfers

feat. Gibby Haynes * Paul Leary * King Coffey
Teresa Taylor Nervosa * Jeff Pinkus

special guests

BLACK DICE (New York/USA)

ZKOUŠKA SIRÉN (CZ)

ST*WED 22*4* START 19:30 THEATRE*DIVADLO ARCHA

Na Poříčí 26, 110 00 Praha 1 tel.: +420 221 716 333 předprodej * tickets TICKETPRO / TICKETPORTAL / DIVADLO ARCHA

stimul-festival.cz

myspace.com/scrapesound

archatheatre.cz

Hitler v korespondenci

Pochopit vzestup Adolfa Hitlera a budování Reichu, zakončené apokalyptou totální války, nelze pouze analýzou historických faktů. Přihlédněme k atmosféře soudobé německé každodennosti, z níž vyrůstala podpora nacistickému režimu v rámci nejširších společenských vrstev.

TOMÁŠ VUČKA

Atmosféru doby z pohledu německého obyvatelstva zčásti ilustruje kniha *Dopisy Hitlerovi*, jež vychází z archivních materiálů, odvezených Sověty do Moskvy. Bohatá korespondence, pod jejíž výběr i komentář se v roli editora podepsal Henrik Eberle, sleduje v chronologickém uspořádání postupný růst Hitlerovy popularity, jeho proměny v kult i následné oslabení sympatií tváří v tvář blížící se porážce. Autory dopisů nejsou jen příslušníci NSDAP a jejích složek, výběr korespondence odráží náladu nejširších společenských vrstev. Nalezneme zde jak naivní a špatným slohem psané děkovné listy nezaměstnaných dělníků nebo invalidů, kultivované adorace intelektuálních či podnikatelských špiček, tak oslavné hymny, náčrty eposů či divadelních her, fanatická provolání, přísahy věrnosti i fantastní zlepšovky zbraňových systémů k odvrácení porážky.

Udeřte železnou pěstí

Prosebné listy vdov i nezaměstnaných dělníků dojmají zoufalostí tónu i mrazí falešnou iluzí, s níž k Hitlerovu systému vzhlíželi. Zatímco řada dopisů neskrývá věcné i euforicky vyjádřený fanatismus a absolutní odevzdání svých pisatelů Říši („Adolfe Hitlere, jemuž dáváme svou krev: udeřte železnou pěstí...“), v jiných nelze nezachytit tragickou absurdnost, vystupující zpod fatální víry: „Naše malá Rita by ráda pozdravila vůdce Heil Hitler! (...) Je jí 10 měsíců a je nejmladší z 5 sourozenců. Když jí ukážeme obrázek strýčka Hitlera, dělá hned Heil.“

Z obsahů většiny dopisů se zdá, jako by převládal obraz Hitlera coby mírotvůrce a zakladatele morálně vyššího řádu, nicméně v listech dominují konkrétní otázky sociálních jistot, zatímco politicko-společenské vize nového uspořádání se rozplývají v nejasných představách, zformulovaných do floskulí a frází. Proto také navzdory bojovným proklamacím nalezneme explicitních

projevů antisemitismu či militarismu ve zveřejněných dopisech méně, než bychom čekali. Mnoho Němců mezi nacismus a antisemitismus rovnítko nevkládalo, konečně i někteří Židé zprvu spatřovali v Hitlerovi morální autoritu. Narážíme zde na tragické nepochopení podstaty Hitlerovy ideologie, na neschopnost domyslet hlubší směřování nacionálního socialismu. Antisemitské výpady – pokud překračují dobovou zobecňující dikci („lakotní Židé“) – jsou pak motivovány osobními zájmy, jejichž společným jmenovatelem je v drtivé většině finanční profit.

V malém počtu jsou v *Dopisech* zastoupeny také protesty a stížnosti na násilnosti složek SA či SS, řada listů prozrazuje rozčarování, jež plyne z konfrontací s reálnou politikou, tato prohlédnutí však tvoří jen výjimky vprostřed všeobecné identifikace s nacistickou ideologií. Editor k některým dopisům připsal nejen komentář odhalující další osudy pisatelů i jejich korespondence, ale v mnoha případech přiložil i odpověď Hitlerovy kanceláře. Reakce, pod nimiž je často podepsán Albert Bormann, jsou věcné, chladné, byť v intencích slušnosti, většinou však omezené na repetici ustálených frází.

Pohlčení iracionalitou

Velká část korespondence tihne k primitivní formě vyjádření lásky k vůdci, identita autorů dopisů ustupuje obecně sdílenému znaku Hitlera, metafory se opakují (Hitler jako naděje, spása, světlo atd.), a to i v listech, jež svým jinak kultivovaným jazykem prozrazují vyšší intelektuální schopnosti svých pisatelů. Nejmarkantněji je redukce Hitlera v jednotný, masově sdílený obraz patrná v básnických pokusech: „Ruce vzhůru k Bohu letí! / Modlí se za vlast, za národ, / a vůdce jak jitřenka hledí, / Bůh seslal ho pro náš rod. Heil Hitler! Sieg Heil!“ Vedle konvenčních adoračních nalezneme v *Dopisech Hitlerovi* i zcela osobní vyjádření (přechod od poníženého lokajství k tykání, podtrhujícímu kamarádství,

rodinnost atd.), v nichž se pisatelé dovolávají vůdce coby kmotra svých dětí, svého metafyzického otce nebo patrona. Prosbu o fotografii führera nebo jeho autogram dokládají uhrančivost Hitlerova kultu, jeho apoteóza je obecně sdíleným prožíváním dané doby jako momentu historického znovuzrození Německa. Hitler není chápán jako politik, ale je vyjmut z běžných lidských rozměrů a postaven do role spasitele: „Věřím v Boha otce, všemohoucího stvořitele nebe a země, a v Adolfa Hitlera, jeho vyvoleného syna (...).“ Drtivá většina dopisů ztrácí na své autority absenci kritické reflexe. Mezi reálnou politikou strany a mýtem je rozevřená propast, bez ohledu na sociální postavení a intelektuální schopnosti pisatelů.

Dopisy Hitlerovi poodkrývají kolektivní psychologii německého obyvatelstva, ukazuje, jakými formami se utvářel Hitlerův kult, a upozorňuje na ztrátu racionálního korelátu, vycházející z potřeby mýtu jako specifického způsobu existence v době hospodářského i politického kolapsu, doprovázeného reminiscencemi na první světovou válku. Současně také dokládají znepokojující fakt, že ztrátě soudnosti zdaleka nepropadají jen mlátičky SS, ale v určité dobové konstelaci i lidé, jež bychom za jiných okolností považovali za normální.

Autor je literární komparatista.

Dopisy Hitlerovi. Editor Henrik Eberle, přeložil Vladimír Čadský. Ikar, Praha 2008, 418 stran.

Od imaginárních národů k virtuální realitě

Politolog a historik Benedict Anderson, specialista na kultury jihovýchodní Asie, přispěl v osmdesátých letech do debaty o nacionalismu svou neobvykle pojatou monografií, která až nyní vychází v českém překladu.

LUKÁŠ BOROVIČKA

Co je národ, ptal se už Ernest Renan (*Qu'est-ce qu'une nation?*), a odpovídal si: o tom rozhoduje jakýsi každodenní plebiscit. Zhruba o sto let později konstatoval Arnošt Gellner (*Národy a nacionalismus*), že národ je konstrukt, který je spjat především s moderní industriální společností. Miroslav Hroch (*V národním zájmu*) srovnal dějiny evropských národních hnutí a rozdělil je do tří fází z hlediska jejich sociální struktury a politického vlivu. A s čím přišel Anderson?

Nacionalismus vznikl v Americe

Předností jeho knihy je především rozsáhlý záběr. Anderson si všímá mechanismů vzniku nacionalismu v různých podmínkách a uvádí příklady nejen z evropských dějin. Dokonce je tomu kvůli jeho orientaci na Indonésii či Filipíny spíše naopak, jak se přiznává v jedné z hovorových jazykem psaných poznámek pod čarou: „Nepředstírám žádnou odbornou znalost střední a východní Evropy a v rozboru, který následuje, se ve značné míře spoléhám na Setona-Watsona.“

Další pomyslnou ranou eurocentrické perspektivě je autorovo tvrzení, že nacionalismus vznikl v Jižní a Střední Americe a nikoli v Evropě. Podle Andersona rozdělení amerických kolonií do samostatných správních a ekonomických jednotek vedlo k tomu, že obyvatelé takového území začali pociťovat sounáležitost.

Důležitou roli sehrála zkušenost *prostorová* – pro domorodce byly možnosti kariérního vzestupu omezeny a metropole představovala nedosažitelný bod. Anderson tvrdí, že v takovém kolektivu zákonitě vznikla představa *ohraničeného* společenství, ukotvená především v *tiskových* novinách či „moderních“ románech.

Banální nacionalismus

Autor dostává ideologii „na zem“, podle něj totiž nacionalismus vzniká čtením novin u ranní kávy. Čteme o událostech, které se odehrály v „našem“ světě, a dokonce i „světové události“ vidíme ze své perspektivy, a proto je určitým způsobem interpretujeme.

Ironie dějin spočívá v tom, že tyto představy jsou poněkud nechtěným důsledkem mocenské strategie, která měla původně úplně jiné záměry. A tak nacionalismus „oficiální“, který měl sloužit vládnoucí skupině k udržení vlastních pozic, zpravidla ústí do nacionalismu „lidového“. Sčítání lidu vymezující jisté „kategorie identity“ vede ke skupinové identifikaci lidí zahrnutých do daných „položek“.

Anderson ovšem věnuje rozsáhlé pasáže médiu národního jazyka, který nahradil „nadnárodní“ latinu a umožnil artikulovat

naši zkušenost naším způsobem a zároveň se vymezit vůči „jiným“, kteří náš jazyk neovládají. Bez slovníků, mluvníc a vyprávění dějin by se evropská „probuzení“ neobešla. Naopak „v amerických národních hnutích nebyl jazyk nikdy zásadním tématem“. Především proto, že upomínal na koloniální minulost.

Andersonův koncept představuje zajímavý nápad, ale má i své meze. Tak především autor pracuje s pojetím jakéhosi homogenního národního diskursu a poněkud naivně předpokládá shodu těch, kteří jej sdílejí. V kritikách jeho knihy už bylo poukázáno na to, že v kulturním poli daného národa fungují i „konkurenční“ diskursy, například menšinové. Ostatně i samotný akt četby Anderson dost schematizuje: čteme údajně proto, abychom si potvrdili svou národní identitu. Čtení kvůli získávání informací, zábavě či estetickému prožitku ustupuje kamsi do pozadí. Ne vždy tomu tak přitom opravdu je.

Nacionalismus na internetu

Debata o nacionalismu v osmdesátých letech sugerovala dojem, že daná záležitost se už brzy stane antikvárním tématem. Anderson byl už tehdy jiného názoru. Mimo jiné se mu podařilo najít dokument, v němž je nacionalismus smíšen s marxistickou ideologií, která proslula svým holedbáním, že zaostalý „buržoazní nacionalismus“ nahradila pokrokovým „proletářským internacionalismem“. Anderson cituje text japonského revolucionáře Kity Ikkiho, který se v roce 1924

dožadoval nápravy „současných nespravedlivých rozdílů“ formou mezinárodní války. Ve jménu mírového úsilí chtělo „Japonsko – proletář“ získat Austrálii a východní Sibiř.

Během dvacátého století byly noviny jakožto dominantní médium vystřídány rozhlasem, televizí a nakonec internetem. Nacionalismus se však pružně přizpůsobil jinému způsobu zprostředkování. Anderson v rozhovoru, který poskytl v norském Stavangeru v roce 2005, zmínil existenci „mobilního“ nacionalismu „na dálku“, který se utváří prostřednictvím webových stránek. Díky nim si třeba takoví Argentinci mohou ponechat svou představu Argentiny a sdílet ji s druhými, i když se zrovna nacházejí na druhém konci světa. The Independent nedávno otiskl článek jistého A. W. Smithe, který chce využitím „síly internetu“ změnit politickou situaci v Británii: zastupitelé zvolení podle jeho modelu mají lépe než dosud reprezentovat „národní zájmy“.

Nacionalismus nás tedy jen tak neopustí. Pokud jde o imaginární komunity a jejich odlišnost od „reálných“ spolků založených na osobním kontaktu, jenom se dnes zvýraznil rys podtrhnutý Andersonem: „příslušníci ani toho nejmenšího národa nikdy nepoznají většinu ostatních jeho příslušníků, nikdy se s nimi nesetkají a ani o nich neuslyší. Přesto v představách všech přežívá obraz jejich sounáležitosti.“

Autor je bohemista.

Benedict Anderson: Představy společenství. Přeložil Petr Fantys. Karolinum, Praha 2008, 274 stran.

Bezpečnostní dilemata světa

Odzbrojení, nebo jen další závody ve zbrojení?

Prezident Barack Obama úspěšně domlouvá s Moskvou další snížení počtu jaderných zbraní a balistických střel. Nejde jen o to, že letos v prosinci vyprší smlouva START 1, někdejší americko-ruská dohoda o omezení strategických útočných zbraní. K redukci jaderných arzenálů zavazuje velmoci i Smlouva o nešíření jaderných zbraní (NPT) z roku 1968.

LUKÁŠ KANTOR

Posílení mezinárodního režimu založeného na smlouvě NPT zdůraznil Barack Obama ve svém pražském projevu, jehož ambiciózní poselství oprávněně rezonuje ve světě. Hmatatelné výsledky uvidíme snad už za rok na již sedmé hodnotící konferenci NPT. Tě se bohužel až dosud nedařilo naplnit hlavní cíl, ke kterému se přesto Obama v Česku jednoznačně přihlásil: takzvaný jaderný klub podstoupí odzbrojení a poskytne bezpečnostní záruky ostatním státům, které se výměnou za to zřeknou snahy o vlastní jaderné arzenály. Všichni přitom dostanou možnost využívat atomovou energii k mírovým účelům.

Ne jaderným zbraním

Americký prezident šel ovšem ještě dál a předestřel na Hradčanském náměstí vizi „světa bez jaderných zbraní“. Nepřišel přitom

s nějakým novým a zázračným řešením. Vzal ale vážně již existující závazky a dlouhodobé návrhy řady iniciativ, z nichž zaslouží zmínit především síť vědců sdružených v organizaci Pugwash, oceněné Nobelovou cenou míru za rok 1995.

Obama osobně přislíbil učinit v dohledné době několik konkrétních kroků, které významně zvyšují věrohodnost jeho na první pohled snad až příliš podezřele líbivých slov.

Předně veřejně prohlásil, že Spojené státy jsou jedinou zemí, která kdy použila atomovou bombu, a už jen proto nese zvláštní zodpovědnost. Nová demokratická administrativa chce stát v čele procesu odzbrojení, omezit roli jaderných zbraní v národní bezpečnostní strategii Spojených států a přimět k tomu i ostatní země. Obama se distancoval od „studenoválečného myšlení“ a znovu vyjádřil ochotu ke konstruktivnímu dialogu s Ruskem i Íránem. Také výslovně ujistil, že Washington po letech Bushova zdráhání „okamžitě“ ratifikuje Smlouvu o zákazu testů jaderných zbraní (CTBT). Rovněž podpořil vznik mezinárodní banky jaderného paliva, projekt navržený před čtyřmi lety Mezinárodní agenturou pro atomovou energii a pozitivně přijatý Teheránem. V neposlední řadě americký prezident v Praze vyhlásil plán zajistit během následujících čtyř let veškeré nechráněné jaderné materiály po celém světě a zamezit nelegálnímu obchodování s nimi. Existující iniciativy působící na tomto poli hodlá Obama přeměnit v plnohodnotné mezinárodní instituce. Spojené státy mají navíc příští rok hostit „Globální summit o jaderné bezpečnosti“.

Raketová obrana

Celosvětovým snahám o odzbrojení stojí do určité míry v cestě plánovaný americký protiraketový systém. Upozorňuje na to například nedávno vydaná tzv. bílá kniha čínské národní obrany. Raketový deštník nutně vyvolá protiopatření států, které se jím budou cítit ohrožené, lhostejno, zda oprávněně či nikoliv. Čistým výsledkem tak nebude zvýšená bezpečnost kohokoliv, ale jen větší počet zbraní na všech stranách pomyslné barikády. Nebezpečí této v podstatě nekonečné řetězové reakce označuje teorie

mezinárodních vztahů jako takzvané bezpečnostní dilema.

Před ním varuje i původně utajená souhrnná zpráva amerických tajných služeb z roku 2000, tedy z počátků realizace projektu protiraketové obrany. Systém podle zpravodajské komunity pravděpodobně odstartuje ve světě vlnu nového zbrojení. Logickou odpovědí bude rozšíření a modernizace jaderného a raketového arzenálu ze strany Číny, Ruska a v návaznosti zřejmě i Indie a Pákistánu. Tato spirála zasáhne nakonec i blízkovýchodní region a posílí tendenci k další proliferaci zbraní hromadného ničení. Současně rozvoj americké protiraketové obrany naruší spolupráci v oblasti kontroly zbrojení a zavdá Moskvě příčinu k odstoupení od některých smluv.

Obamův tým si možná uvědomuje, že se tyto predikce v podstatě potvrzují, byť naštěstí zatím jen v zárodku, ostatně ani americká raketová obrana není plně rozvinuta. Moskva však již pohrozila odvetným rozmístěním raket v Kaliningradu a vypověděla Smlouvu o konvenčních ozbrojených silách v Evropě, kterou NATO nikdy neratifikovalo. Prezidenti Ruska a Číny vydali společné prohlášení odsuzující americký raketový deštník, který tak přispívá k sblížení obou eurasijských velmocí, čehož se vždy obával Obamův poradce, známý geopolitický stratég Zbigniew Brzeziński. Severní Korea dál provokuje.

Indie se mezitím začala zajímat o americké jaderné i protiraketové technologie, Sýrie se zase s pomocí Moskvy vyzbrojuje v reakci na protiraketové systémy Izraele. Japonsko spolupracuje na tichomořské části amerického štítu, Čína demonstrativně sestřelila vlastní satelit, Pentagon udělal totéž, Írán své družice naopak vypouští na oběžnou dráhu. Závody ve zbrojení se tak pomalu, ale jistě hrozí přenést i do vesmíru.

Za této situace je politika důsledného a všestranného odzbrojení nikoli pacifistickou utopií, ale jedinou rozumnou a realistickou alternativou. Příkladem však musí jít ti, kteří udávají směr a tempo ve vojenství, tedy především Spojené státy.

Autor je student politologie FF UK a mezinárodních vztahů FSV UK.

Kresba Jiří Franta

veřejné osvětlení

Lekce Obama

PETR FISCHER

Pražský projev amerického prezidenta Baracka Obamy byl něčím mezi uměleckou show a politickým divadlem. Vzbuzoval nadšení, spojené s vnímáním něčeho, co tu ještě nebylo a co překračuje dávno vymezené hranice (to je také definice Vznesena); oslovoval patosem a étosem, které z projevů českých politiků vymizely jako zbytečné haraburdí.

Estetika se v Obamově projevu spojovala s proklamativní politickou etikou, souhra gest a řečnických technik s apelativním obsahem, jemuž vévodily věty jako – „jsme tady, abychom řekli, že to dokážeme“; „pravidla se musí dodržovat“; „slova musejí zase něco znamenat“. Jazyk politiky se tu slyšitelně překrýval s řečí marketingu a reklamy, připomeneme-li si třeba dvacet let starou reklamu firmy Adidas (*If you want you can* – Když chceš, dokážeš to), bije to do očí. Právě pro tento kalk je Obama nejčastěji kritizován jako sofistický řečník, který sice vládne rétorickou technikou, do níž umí zabalit líbivá slova, ale

právě jako jeho dávní řeční učitelé se pramálo stará o uskutečňování či možnost reálného naplnění slov.

Prober se! Vrat se na zem! – doporučil Obamovi po projevu v Praze Wall Street Journal v dosud nejdrtivější kritice působení nového prezidenta. Známý konzervativní deník upozornil právě na nerealističnost Obamova řečnění, které se vyznačuje tím, že vykresluje svět takový, jaký nikdy nebude. Politika, shrnuje WSJ, je pragmatická činnost, kde se počítá jen to, co doopravdy je „tady a teď“. Vize jsou krásné, ale s realitou nemají co dělat, ba dokonce jí někdy škodí, to když místo tvrdého zadupání na Severní Koreu prezident navrhuje další jednání.

Obamova kariéra stojí a padá s idealistickým nábojem. Politické hnutí, které Obama během demokratických primárek vytvořil, je poháněno právě myšlenkou, představou, že politika se může změnit tím, že „velká slova“, kterých má každý americký prezident plné kapsy (vzpomeňme na Bushovy projevy přeplněné svobodou, pravdou, dobrem a zlem nebo darebáckými režimy), začne každý, tedy i politici, brát vážně. Neboli: že z nich začne vycházet při vlastním rozhodování (např. řekne-li se svoboda, právo, řád, pak všude a pro každého atd.).

Americe není toto idealistické až náboženské nadšení cizí. Splnit si svůj sen o bohatství,

úspěchu, štěstí, spravedlnosti – to je přece motor Ameriky. Bez tohoto idealismu by se o Americe nikdy nemohlo mluvit jako o Novém světě. Jak podivné je, že tento idealistický základ americké společnosti přehlédne právě tradicionalistický deník zaměřený na byznys, na symbol možnosti naplnění amerického snu!

Obama je idealistický sofista v jiném smyslu, který obvykle při probírání řečnického umění ve starém Řecku bývá opomíjen. Sofisté jsou líčení jako šarlatáni svého druhu. Jejich kouzla jsou ovšem z tohoto světa: jsou to techniky tvoření a skládání slov, jejich řazení do větších celků, metody výrazu a herecké sugestivnosti, systémy argumentů. Je tu ale ještě jiná sofistika, kterou shrnuje věta – *činit slabší logos silnějším*.

Magická moc přesvědčovacího umění, které je jádrem politiky, ačkoliv se zdá, že tímto jádrem je rozhodování a čin v konkrétním sporu, spočívá v tom, že i zdánlivě nerealistické věci, které se v pragmatickém světě každodenního obstarávání a pachtění jeví jako čirá fantazie a hloupost, se mohou nakonec uskutečnit. A to jenom proto, že je *démos* (lid, masa, dav) díky výmluvnosti *politika-sofisty* vezme za své. Idealistická bláznivost, logos, který je vůči tvrdému obecnému mínění na první pohled naprosto bezbranný, se nakonec překvapivě prosazuje.

Takový sofistický řečník není žádný populist, protože nenadbíhá obecnému mínění, skepsi politických cyniků, že s věcmi nejde pohnout, neboť svět bude vždy zlý a nespravedlivý. Sofista tohoto druhu kráčí v opačném směru, nabourává zaběhnuté stereotypy, láme zdravý selský rozum ve jménu ideálu, který lze naplnit, když budeme chtít. Slabší logos – idea se stává silnějším tím, že si jej přivlastňuje stále více lidí.

Obamův pražský projev ukázal, že v menším okruhu „městské komunity“ by to nemusel být zase takový problém (vrací se tu otázka po množstevních mezích demokracie). Přímý kontakt se sofistickou hvězdou byl nejlepším důkazem o jeho přesvědčivosti. Globální působení tohoto sofistického charismatu už tak bezproblémové není, protože mediální zprostředkování vždy po čase vytváří dojem, že jde ryze o démonický efekt média, který Obama pouze ovládá lépe než ostatní.

Ale i tady platí, že realita bude nakonec to, co za realitu přijmeme. Realita není v podstatě jiná, než jakou ji chceme mít. Idealismus, ani ten politický, se v takovém kontextu nejvíce jako bláznovství somnambula, nýbrž jako aktivní přístup ke světu. Probudte se a vraťte se na zem, kde i slabší logos může být silnějším.

Autor je komentátor Hospodářských novin.

Ježíš je normální... Nebo snad ne?

Křik zanedbané spirituality

Jak se dívat na výchovu dětí v alternativních křesťanských skupinách? Může být manipulativní a pro děti škodlivá? Měl by zasahovat stát? Jak vlastně vnímat expresivní náboženský projev v České republice, běžně považované za nejateističtější zemi Evropy?

ANEŽKA MISAUEROVÁ

Film slovenské režisérky Terezy Nvotové *Ježíš je normální* pojednává o svérázných náboženských organizacích Triumfální centrum víry. Do českých kin byl uveden 15. ledna 2009 a kupodivu se mu nedostalo takové pozornosti, jakou si zaslouží.

Autorka sama v dětství navštěvovala v Bratislavě tzv. Školu budoucnosti, vedenou organizací spadající pod Hnutí víry. Snímek začíná připomínkou této zkušenosti, pak sledujeme různé výjevy z aktivit pražského Triumfálního centra víry, jež z Hnutí víry také vychází. Jednotlivé scény jsou prokládány rozhovory s mladou dívkou, která v centru víry našla nejen samu sebe a své životní poslání, ale také svého manžela. Dále vidíme věřící téže organizace na „Konferenci víry a ohně“, kde už naplno propuká náboženská euforie a kde za doprovodu sugestivní poprockové hudby a frenetických, opakujících se výkřiků kazatele dochází k takovým věcem, jako je mluva „andělskými jazyky“ či uzdravování dotykem. Jedná se o momenty plné emocí a „katarzních“ prožitků, zkrátka o záležitostech zvenčí jen obtížně pochopitelných.

Jen s mikrofonem

Nejkontroverznější jsou ve filmu scény náboženského vedení dětí v jakémsi dětském kroužku pod hlavičkou téže organizace. Jedno z dětí tu naplno podléhá silným emocím vyvolaným vedoucí kroužku; klesá k zemi, pláče, prý se – jak později vypráví – setkala s Ježíšem. Tak je otevřeno nejpálčivější téma

Děti, výchova a manipulace

Snímek *Ježíš je normální* divákovi příliš nepomáhá s orientací ve sporných otázkách výchovy a manipulace. Nabízí setkání s nejednoznačnou realitou, kterou nenechává zpřehlednit s pomocí odborníků, jak je to běžné hlavně v televizních dokumentech. U mnoha diváků tak může vyvolat poměrně bouřlivé reakce a vést k prohloubení paušálně odsuzujícího postoje vůči náboženským organizacím obecně.

Problematika radikální náboženské výchovy dětí hraničící s indoktrinací je v některých evropských zemích poměrně frekventovaná. U nás bývá považována za okrajovou, ve srovnání se situací například ve Francii nebo Spojených státech opravdu nedosahuje takové úrovně závažnosti.

Jak vypadaly dosavadní veřejné reakce na dokument Terezy Nvotové? Experti z oborů psychologie a religionistiky se ve svém hodnocení záběrů náboženské výchovy dětí rozcházel. V pořadu České televize 168 hodin z 26. října 2008 je psycholog Slavomil Hubálek viděl jako „drsnou a emočně velmi vypjatou manipulaci, v rámci níž se děti zjevně snaží zavděčit tím, že popisují vidiny nebo paranormální jevy“. Religionista Zdeněk Vojtíšek se vyjádřil neutrálně: konstatoval, že se děti podle jeho zkušenosti nechovají nijak výjimečně. Prý „registrují, že rodiče mají nějakou hodnotu, mají ty rodiče samozřejmě rádi, takže by ty hodnoty s nimi rádi sdílely“.

Je třeba pečlivě zkoumat, jak skandování nábožensky laděných hesel, vystupňovaná emocionalita a sugestivní vedení působí na psychiku dětí.

dokumentu: kde končí svoboda a kde začíná manipulace?

Už forma onoho dětského náboženského kursu se může zdát leckomu zarážející. Mladá vedoucí kroužku k dětem až na výjimky promlouvá prostřednictvím mikrofonu, ačkoliv by vzhledem k malému prostoru školní třídy a ani ne desítky posluchačů určitě nemusela. Pomáhá jí další mladá žena, která chvílemi hraje na kytaru. Díky podmanivé hudbě a dramaturgii celé výchovy působí pronášená slova na děti jednoznačně silněji než suchopárné sdělování faktů. Osvojit si informace o Adamovi a Evě tu ale rozhodně není prvořadým cílem. Primární je emocionální prožitek a „setkání s Bohem“. Akční vedoucí děti často povzbuzuje ke skandování a provolávání různých slov či hesel („Haleluja!“ nebo „Ježíš je absolutně nejlepší!“) a celkem se jí to daří. Některé děti se do dění zcela zapojují a jsou se svou vedoucí takřka na jedné vlně, jiné (ty menší) si čas od času odpočinou malováním.

Dotázaná mluvčí Služby kriminální policie a vyšetřování Pavla Kopecká se k otázce možného zásahu úřadů v případě kontroverzní náboženské výchovy dětí vyjádřila takto: „Jednání opravdu nenaplnuje znaky skutkové podstaty trestného činu.“

Zdravá a nezdravá víra

Je třeba pečlivě zkoumat, jak skandování nábožensky laděných hesel, vystupňovaná emocionalita a sugestivní vedení v nových náboženských hnutích působí na psychiku dětí. Určitá literatura již existuje, stejně jako ta o obtížně uchopitelné problematice „patologie“ v náboženství, kde se lze dočíst i o znacích „zdravé“ a „nezdravé“ víry. Konkrétní výzkumy zaměřené přímo na oblast dětí vyrůstajících v alternativních náboženských skupinách u nás však neproběhly. Důvodem je určitě již nesnadnost takového výzkumu, který vyžaduje úzkou a dlouhodobou spolupráci s jednotlivými organizacemi.

Na citlivost pojednávání problematiky naráží i česká legislativa. Ačkoliv ne každá náboženská skupina plní kritéria státu pro to, aby byla jako taková uznána a registrována, neexistují žádné zákonem definované mechanismy, které by existenci problematicky vnímané skupiny případně omezovaly. Vzhledem k mlhavosti termínů jako „nátlak“ či „závislost“, které se v platném zákoně o svobodě náboženského vyznání a postavení církve a náboženských společností objevují, je to možná dobře. Hodnotová a náboženská výchova dětí zůstává soukromou zónou rodičů a krajně citlivou záležitostí.

Jesus Camp... a co dál?

V některých ohlasech v tisku i na internetu byl film *Ježíš je normální* asociován s americkým dokumentem *Jesus Camp* z roku 2006, který nabízí nesrovnatelně silnější a kontroverznější záběry, vzbuzující obavy z promyšleného a totálního zfanatizování dětí nejen na úrovni náboženské, ale i v rovině světonázorové a politické. Děti zde bez váhání hovoří o svém odhodlání stát se součástí „Ježíšovy armády“, uctívají papírovou maketu George Bushe a v některých chvílích se chovají skutečně jako sebejistí „obroditelé“ hříšného lidstva. Bez ohledu na to, jak alarmující pocit zděšení v divákovi během sledování tohoto filmu narůstá, ani v tomto případě není možné celou věc posuzovat bez znalosti širších souvislostí. Každopádně ale *Jesus Camp* jasně ukázal, k čemu mohou erupce fundamentalismu uvnitř nových náboženských hnutí vést, a postavil společnost před nálehavou otázkou po příčinách těchto jevů.

Nabízí se – na první pohled vzdálená – analogie s celostní medicínou. Podle ní je v léčbě nemoci efektivní působit na její příčinu, nejen na symptom. I v případě, že symptom vypadá závažně a léčba příčiny jako mrhání časem.

Náboženský fundamentalismus je zrovna takovým symptomem. Jeho závažnost tkví v tom, že i v otázce náboženství tvrdí: „já vím“ namísto „já věřím“. U symptomu tohoto kalibru je třeba působit hlavně na jeho podstatu. Snažit se jej „zatlouct kladivem do země“ by znamenalo, že se zanedlouho objeví zase. Třeba na jiném místě, ale s obnovenou silou. Zaměřit snahu pouze na rozumné legislativní řešení problematiky dětí vychovávaných v prostředí kontroverzních náboženských komunit je na místě, samo o sobě však zůstává právě „léčením symptomu“.

Kde je příčina

Psychoterapeut Thomas Moore se domnívá, že naše spiritualita ztratila svou hloubku a podstatu. Přišla o svou duši. A „ztratili spiritualita duši, bere na sebe často stínovou podobu fundamentalismu“. Podle tohoto autora je fundamentalismus „obranou proti spodním tónům života, proti bohatství a pestrosti imaginace“.

Dnešní doba má horečné tempo, v němž na jakýkoliv „život duše“ nezbyvá mnoho času. Jako potlačený rozměr života se čas od času někde objeví a vezme na sebe nečekanou, agresivní podobu. Jak ale navracet zanedbané spiritualitě její duši tak, aby její zneužívání bylo co nejtěžší? Možná by stálo za to dětem i mladým lidem víc ukazovat, že člověk je nejen bytost cítící a myslící, ale že často potřebuje a může být také bytostí „věřící“. Spiritualita se nevznáší kdesi v éteru, ale je jednou z lidských potřeb. Když se cítí „zahananá do kouta“, bere na sebe své převleky a masky. Dryáčnický křičí na ulicích, prezentuje se jako zaručená vědecká metoda nebo se tváří jako jediný správný politický názor...

Autorka je doktorandka na Katedře pedagogiky FF UK. Zabývá se vztahem výchovy a spirituality.

TANČÍME V K R W H V

Naše freetekno subkultura stále bobtná a sdružuje už kolem dvou stovek soundsystémů, čímž převyšuje jejich počet asi kdekoliv jinde na světě. Lidí příliš neubývá ani mezi tanečníky, ale čeho se zoufale nedostává, je kreativita, která by tuhle neřízenou subkulturu posouvala někam dál.

LUKÁŠ RYCHETSKÝ

Popisovat vývoj a současný stav komunity sdružené kolem českých soundsystémů je nevděčná práce, která se podobá hledání změn tam, kde nic nového vlastně už drahou dobu není k vidění. Početní síla zkrátka neznámá sílu v kreativité a snaze přinést v rámci této alternativní kultury něco nového. Mnohaleté spory uvnitř komunity mezi staršími zástupci českých soundsystémů a mladší generací už taktéž připomínají jen mlácení prázdné slámy, neboť kreativita chybí na obou stranách stejně. Plačtivé vzpomínání na staré dobré časy, kdy to všechno bylo lepší, k ničemu není. Nevede k žádným viditelnějším činům a je tak pouze sentimentem, jenž od každé aktivity odrazuje už tím, že tvrdí: dobré už to bylo, a dnes ani v budoucnu už být nemůže.

Kam zmizeli nomádi?

Zatímco na Západě lze stále mluvit o dvou směrech freetekno kultury, a sice o městském a travellerském, u nás vlastně nikdy pořádně žádná nomádkská část nevznikla, a pokud existovala, byla vždy prezentována jen několika málo jedinci. Česká scéna je tak až na výjimky ochuzena o vysloveně konstitutivní prvek této subkultury, která vznikala jako kultura v pohybu a v mnoha případech se přelila až do života v pohybu a stala se životním stylem, jenž byl jedním z mnoha projevů kontrakultury. I u nás se stále najde pár lidí, pro něž je tento životní styl důležitější než samotný akt freeparty, už ale rozhodně nelze mluvit o celých kmenech, které by tuto cestu volily.

Na druhé straně je třeba zmínit, že úbytek těch, kteří víkendovou zábavu proměnily v životní styl, klesá i za hranicemi České republiky. Už je to pár let, co ti, kteří chtějí myšlenku nomádkského stylu žití posouvat někam dále, míří se svými nákladáky a karavany mimo Evropu, která se stala v mnoha ohledech nehostinným místem pro tuto divokou elektronickou kulturu a v lečem se prostě zkazila, což je osud naprosté většiny subkultur, jež se stanou masovými. S velkou oblibou jako by přicházela i velká povrchnost, ztráta kontinuity provázená věčným opakováním téhož, bez nějaké snahy o posun někam dál. Nelze také zamlčovat, že mnoho původních travellerů utopilo svůj ojedinělý život v konzumaci jedů.auta se zastavila, staly se z nich s jedním místem svázané bungalovy svého druhu a jejich obyvatelé v řadě případů podleli svodům tvrdých drog, které dnes nejsou na mejdanech ničím neobvyklým, zatímco v minulosti jednoznačně převládaly ty

Snaha vyjádřit svůj neskrývaně politický názor se poprvé objevila ve větší míře až minulý rok při příležitosti pořádání tradičního DIY karnevalu. Foto hypno.cz

taneční. Mnoho „travellers sites“ v Evropě dnes připomíná spíše domovy duchodců, kteří v opojení vzpomínají na slávu minulosti. Pokud se především na konci devadesátých let dalo mluvit o stovkách technotravellers, tak dnes se ukazuje, že sice existují, ale z většiny už nejde o nomády svázané s freeteknem, ale spíše o tradiční hippie nomády a pak lidi, kteří z mnoha důvodů zvolili skromnější způsob života.

Bojíme se politiky?

Něco málo se ale přece jen stalo i u nás. Není žádným tajemstvím, že naprostá většina českých technařů vždy zdůrazňovala svůj primárně apolitický náboj a nezájem o věci veřejné. Šlo to až tak daleko, že to budilo dojem zaklínadel, která se v poslední době od řeči politiků zase tolik nelíšila. Ostatně nikde na světě nedošlo v rámci této subkultury k tak blízkému propojení státních úřadů a freetekna jako u nás, při příležitosti posledního oficiálního Czech-Teku, jenž se odehrál pod taktovkou vlády a před zraky policistů, kteří měli pro jednu svůj velín přímo na místě a dění tam dole jako na dlaní.

Snaha vyjádřit svůj neskrývaně politický názor se poprvé objevila ve větší míře až minulý rok při příležitosti pořádání tradičního DIY karnevalu, který se pro tentokrát stal zároveň i hlasitým protestem proti slídilství úřadů a firem ve všech jeho

podobách. Opět se mluvilo a psalo o tom, zda vůbec může freetekno subkultura vyjadřovat nějaký názor a zda se účastníci vlastně nestávají rukojmími nejrůznějších nevládních organizací, potažmo dokonce nějakých radikálně levicových politických hnutí. To, co je na Západě samozřejmostí, bylo u nás předmětem sporu, což možná svědčí o opatrnosti, ale spíše o apatii, která s politikou nechce mít společného nic, neboť by musela vést k přemýšlení a nedej bože i k vyjádření jasného názoru. Nakonec se to ale přece jen povedlo, tanečníci zase jednou protančili centrem Prahy a k tomu ještě zazněl jejich nesouhlas s podobou společnosti, v níž už nic není soukromé, natož intimní a člověk se stává objektem nejrůznějších sledovacích zařízení. Předpovědi, které varovaly před zneužitím jedné subkultury, se nevyplnily a navíc se podařilo formou protestu alespoň částečně propojit do té doby zcela oddělené až nepřátelské skupiny mladých. DIY karneval pod názvem „Freedom not fear“ totiž nezněl jen v rytmu techna, ale také punku a dokonce i hip hopu. Léta oddělené subkultury se tedy potkaly pod jedním mostem a právě propojování zdánlivě zcela rozličných skupin se ukázalo jako cesta, která má snad budoucnost a může vpsledku přinést kreativitu, která jako by chyběla všem bez rozdílu.

Dá se toho dělat víc

Dalším počinem hodným zaznamenání byl festival Freeze fest, jenž nezůstal jen u tradiční party pod širým nebem za zvuků elektronických rytmů, ale prezentoval nejrůznější podoby DIY kultury, od videoprojekcí přes street art a graffiti až k sítotisku a žonglování. Najednou bylo lze vidět kreativitu, která jinde tolik chybí, a byl to možná právě průnik vícera druhů alternativního umění, který zcela nedogmaticky ukázal možnou cestu k obrození subkultury, jež jako by se stále točila (v jejím případě spíše tančila) v kruhu. Z ohlasů lidí lze dovodit, že jakékoliv ozvláštňení tradičních technomejdanů je vítáno a má velký úspěch. Nemusí se tedy za pomoci malých, až takřka privátních mejdanů snažit vracet v čase zpět a tak oživovat něco, co tu dříve bylo. Místo toho lze ustoupit z ortodoxních pozic a ukázat návštěvníkům trochu víc než jen hudbu a mejdan, jehož hlavním kladem i nadále zůstává, že je neziskový, nadmíru svobodný a tak i nezávislý. Repetitivní rytmus by se neměl stát jediným osudem subkultury, která jako by byla odsouzena k věčnému opakování.

Léta oddělené subkultury se tedy potkaly pod jedním mostem. Foto hypno.cz

Inventura před volbami

Co slíbila a nesplnila minulá vláda

Co přinesla podle ekologických, protikorupčních a kulturních organizací padlá vláda a jak se chystají nevládní organizace na blížící se předvolební kampaň?

FILIP POSPÍŠIL

Vláda je sice již pár týdnů v demisi, avšak zatím ještě nevznikla nová. Politické strany se ale shodují alespoň na uskutečnění předčasných voleb. Konat by se zřejmě měly 20. října. Stranické sekretariáty tak budou mít v nadcházejících týdnech a měsících plné ruce práce, protože v podstatě současně s přípravou kampaně a programu k předčasným volbám do poslanecké sněmovny musí připravovat i kampaň a program k volbám do evropského parlamentu. Ty jsou naplánovány na 5. až 6. června. Předvolební období je však zásadním okamžikem i pro nevládní organizace, které se mohou pokoušet podsunout politickým stranám svou agendu. Nebo jinak řečeno, mohou politickým stranám nabízet, že se od nich nechají obsahově a programově vykrást. Tuto taktiku už politické strany v minulosti úspěšně využívaly, problém ovšem podle názoru řady nevládních organizací spočívá v tom, že političtí vůdci sice převzali od nevládek hesla, ale k jejich naplňování se po zvolení mnohdy neměli.

Ekologická nota

Velmi populární mezi politickými stranami se v minulém předvolební kampani stalo zdůrazňování ekologických témat. Podle organizace Greenpeace se programové prohlášení minulé vlády dokonce dalo označit za nejzelenější od roku 1992. Vláda pak během svého funkčního období přislíbila neprolamovat limity hnědého uhlí a deklarovala snahu řešit

kritizuje: „Většinu peněz za emisní povolenky budou i nadále paradoxně dostávat zadarmo ČEZ a další velcí znečišťovatelé, ačkoli peníze mohly jít do grantového programu, který by statisícům českých domácností pomohl lépe izolovat domy, a snížit tak účty za vytápění.“ Považuje přitom za ostudné, že minulá vláda trvala na tom, že bude žalovat „Evropskou komisi za údajně malé množství emisních povolenek pro období 2008–2012, přestože Česká republika dostala povolenky na více emisí, než vyprodukuje.“

Podle Vojtěcha Koteckého z Hnutí DUHA rozporuplný přístup vlády k ekologickým tématům souvisel s odlišnými názory jednotlivých ministrů. „Hlavně Martin Říman se často netajil, že ani koaliční smlouvu nebere moc vážně, a že kdyby mohl, začne na Mostecku vystěhovávat lidi z domů, bourat obce a rozšiřovat uhelné doly. Proto vláda sice podnikla užitečná opatření tu či onde, ale chyběl jí koncepční plán razantní modernizace ekonomiky, inovací, rozhybání zelených odvětví a snižování závislosti na dovozu ropy a plynu,“ tvrdí Kotecký.

Ekologické organizace by samozřejmě rády inspirovaly programové cíle i budoucí politické reprezentace a prosadily změny, které se vládě minulých nepodařily. Určitý náskok v jejich definování má Hnutí DUHA, které ve stejný den (!), kdy padla vláda, představilo svou Velkou výzvu. V jejím rámci chce prosadit, aby příští sněmovna schválila nový zákon po britském vzoru, který závazně stanoví, že Česká republika bude snižovat exhalace skleníkových plynů o 2 % ročně.

Bojovníci s korupcí

Před minulými volbami nebylo politické strany, která by ve svých programech opomněla téma boje proti korupci. Zvláště ODS a Strana zelených se profilovaly výrazně protikorupčně. Tomáš Kramár, předseda občanské

kteřá by normalizovala současnou divokou situaci v hospodaření územních samospráv. „Neakceschopnost vládních stran dokresluje neschopnost skoncovat s porcováním medií, ačkoli tuto praxi před volbami též napadaly,“ dodává Kramár. Podrobnou strategii oslovování politických stran před předčasnými volbami nevládní organizace prý ještě vypracovanou nemá, její ředitel však prohlašuje, že představu o svých prioritách chce předat všem parlamentním stranám ještě do začátku léta.

Kulturní procento

Podobně odhodlání jako v případě boje s korupcí deklarovaly všechny politické strany před minulými volbami i v otázce podpory kultury. Jedno procento na kulturu se stalo mantrou programů, která ovšem vyzněla naprázdno. Dlouhodobě podfinancovaná kulturní sféra, zahrnující všechny umělecké oblasti (literaturu, výtvarné a audiovizuální umění, hudbu, divadlo, tanec, umění nových médií), se po letošních rozpočtových škrtech ocitla podle umělců i zástupců v odborných grantových komisích ministerstva na pokraji zániku. „Z podnětu ministerstva kultury a za účasti jeho zástupců i desítek osobností českého kulturního života vznikl v roce 2006 podrobný a kvalitní dokument *Koncepce účinnější podpory umění na léta 2007–2013*. Ve vládním usnesení z 31. 5. 2006 ke schválené Koncepci účinnější podpory umění na léta 2007–2013 Vláda ČR ukládá ministru kultury zajistit ve spolupráci s ministrem financí při přípravě státních rozpočtů na léta 2007–2013 finanční prostředky na realizaci této koncepce. Za poslední bezmála tři roky od schválení tohoto závazného materiálu však naprostá většina úkolů vyčtených koncepcí nebyla realizována. Její finanční ukazatele ministerstvo nedodržuje,“ popisuje selhání minulé vlády poslední programový dokument

napětí

Počátkem března poslali Starostové a nezávislí českému premiérovi Mirku Topolánkovi dopis, v němž požadovali rovnoměrnější a transparentnější rozdělování peněz obcím. „Mirek Topolánek musí odpovědět v zákonné lhůtě třiceti dní. Pokud nám nebude vyhověno, tak starostové jsou ochotni jít za tuto věc protestovat před Úřad vlády,“ prohlašoval 4. března předseda hnutí Petr Gazdík, který je zároveň starostou Suché Loze na Uherskohradištsku a krajským zastupitelem. Premiér neodpověděl, k ohlášeným protestům ale nedošlo. „Nebylo by dobré, kdybychom na něj tlačili kvůli několika dnům zdržení. Věřím, že dopis nezapadne, a že se jím bude zabývat i nová vládní agenda,“ nechal se v listu Můj kraj slyšet senátor Jaromír Štětina z Klubu otevřené demokracie, který se na předání dopisu podílel.

Návštěvu amerického prezidenta Baracka Obamy v Praze doprovázely nejrůznější protestní akce. Na rozdíl od předchozích nepokojů v Londýně (během zasedání G20) a Štrasburku (zasedání NATO) však proběhly zcela klidně a bez násilností. Účastník se jich také mnohem menší počet protestujících. Zatímco 5. dubna před šestou ráno čekaly tisícovky občanů před Pražským hradem na vystoupení amerického prezidenta, utvořilo tam asi dvacet lidí živý protiválečný transparent z písmen namalovaných na holá těla. Ve stejné době se z Nuselského mostu spustilo několik aktivistů Greenpeace, kteří na dohled od Kongresového centra, v němž měly delegace EU a USA mimo jiné koordinovat své postoje před prosincovou klimatickou konferencí v Kodani, vyvěsili transparent „Bail Out The Climate!“ – Vykupme klima! Průvod zhruba tří set stoupenců iniciativy Ne základnám se odpoledne téhož dne vydal přes zákaz magistrátu z Václavského náměstí až do ulic pod Kongresovým centrem. Zde se účastníci v klidu rozešli. Po pražských ulicích se také pohybovaly asi dvě desítky demonstrantů z hnutí Nenásilí v bílých maskách a oblecích, nesoucích nápisy jako Chceme demokracii, Konec zbrojení či Jsme neviditelní.

Na apríla ukončil po půl roce svou stávku školník základní školy z Hrušovan nad Jevišovkou na Znojemsku, František Kučera. „Mám podle tabulek dostat přidáno asi 1800 korun,“ řekl Kučera novinářům deníku Právo. Jeho stávku za zvýšení platu (po zvýšení dosáhne cca 14 tisíc hrubého) původně vedení školy odmítlo. Nakonec ředitelka školy Blanka Soukupová protest akceptovala. O případu totiž referovala média a za školníkem přijeli v listopadu i sociálnědemokratičtí poslanci Zdeněk Škromach a Jiří Petrů. Následovala úprava nařízení vlády 564/2006, které řeší platy zaměstnanců ve veřejných službách a správě.

-fp-

Vláda během svého funkčního období přislíbila neprolamovat limity hnědého uhlí. Foto Václav Vašků

problémy obcí, které se nacházejí na území dobývacích prostorů, prostřednictvím novely horního zákona. Zavázala se také nestavět další jaderné bloky. Zásluhou ministra životního prostředí začala také Česká republika hájit právo členských států EU zakázat na svém území pěstování geneticky modifikovaných plodin. Greenpeace rovněž pozitivně hodnotí program na zateplování domácností z výnosu z prodeje emisních povolenek Japonsku, který již po pádu vlády představilo MŽP. Celkový postoj vlády k otázkám ochrany klimatu ale Martin Kloubek z Greenpeace

ho sdružení Oživení, které se věnuje otázkám řádné vlády, však tvrdí: „Protikorupční program Topolánkovi vlády byl ze začátku na české poměry ambiciózní, střet s realitou ale neustál. Z dnešního pohledu se jednalo spíše o velkohubý pamflet, jehož nejdůležitější body byly postupně z legislativních plánů vyškrtávány.“ Kramár kritizuje, že nebyla provedena očista českého legislativního procesu regulací lobbingu, poslancům nebylo zamezeno v předkládání pozměňovacích návrhů ve třetím čtení a nedošlo k novelizaci zákonů o obcích, krajích a Praze,

iniciativy Za Česko kulturní (zaceskokulturni.cz). S tímto hodnocením iniciativa seznámila odcházejícího ministra a počítá přitom zároveň s tím, že splnění navržených bodů k nápravě bude požadovat i po jeho nástupci. Podle divadelního režiséra Petra Šourka, který se na iniciativě podílí, pak mají její účastníci v plánu uspořádat k programovému dokumentu panelovou diskusi se zástupci politických stran. Ovšem způsob, jak budoucí vládu přimět k dodržení toho, co před volbami naslibuje, však žádná z výše popsaných organizací zatím nevymyslela.

Uvnitř a vně (vykřičené) Čtvrti

Rezignované osudy japonských kurtizán

Čtyři texty básničky a spisovatelky Higuči Ičijó tematizují nelehký úděl ženy v Japonsku na sklonku 19. století. Kurtizány, milenky a mladé dívky provdané za staré muže jsou zde vylíčeny jako bezmocné oběti bídy.

ZDENKA ŠVARCOVÁ

Na dnešní Japonsce se spisovatelka Higuči Ičijó (1872–1896) dívá z bankovky v hodnotě pět tisíc jenů, stejně jako se na nás dívá Božena Němcová (1820–1862) při každém setkání s českou pětistovkou. Na dvou od sebe hodně vzdálených místech planety se tak dostalo stejné pocty dvěma ženám, jimž je společný nelehký úděl, předčasná smrt a posmrtná sláva. Co napsaly, prošlo vítězně

nám překladatelka nabízí ještě dvě kratší autorčiny povídky, *Za úplňku* (Džúsanja) a *Rozcestí* (Wakaremiči). Všechna čtyři díla vznikla v letech 1895–1896 a jsou spojena motivem specifického ženského údělu. Ať už je to prodej dívky do nevěstince, naivnímu děvčeti-dítěti vnucený nerovný sňatek s boháčem, mající neblahé následky, nebo svobodné rozhodnutí mladé ženy stát se

Jazyk Ičijó je pro devadesátá léta 19. století příznačným kompromisem mezi starším literátským stylem, jak jej Ičijó znala z četby, a současnou mluvenou japonštinou, objevující se v dialogích. V osobním díle *Můj deník* (Ičijó nikki, 1912) autorka mj. uvádí, že od sedmi let náruživě četla, od čtrnácti si psala deník a skládala básně *waka*, v šestnácti už suverénně vládla literárním jazykem. Její zápisky jsou považovány za svěbytné dílo žánru *nikki* („literární deník“), rozvíjeného v japonské literatuře od 10. století. Zpověď, která údajně nebyla určena pro publikum, evokuje po více než sto letech nejen atmosféru méněcívho se Tokia, ale i proměnu vztahů a způsobů komunikace mezi lidmi, takže například soukromé zápisky o několika setkáních začínající spisovatelky Ičijó s tehdy známým tvůrcem Tósuiem jsou současně působivým příběhem o slepé důvěře, naději a procitnutí mladé ženy.

Zápolení v kalném proudu

Literární začátky Higuči Ičijó, spadající do doby kolem roku 1890, jsou spojeny se jménem Nakaraie Tósue (1860–1926), autora zábavných románů *gesaku*, který ve svém časopisu *Musašino* uveřejnil v roce 1892 její povídku *Sakura ve tmě* (Jamizakura) o potlačovaných citech dospívající dívky. O pár let později, právě v novele *Zápolení*, vytvořila Ičijó v postavě dívky Midori ještě složitější a dokonalejší obraz dívčího dospívání na pozadí osudového předurčení následovat starší sestru – nevěstku prodanou kdysi majiteli podniku ve Čtvrti. V autorčině mistrovském díle vnímá čtenář toto „předurčení“ jako předzvěst nešťastného osudu, zatímco hlavní hrdinka ve svém ještě dětském uvažování vidí jen „lesk“ sestřina žívobytí, zatímco jeho „bídu“ zahlédne jen krátce v den slavnosti, kdy se brány Čtvrti krátce otevrou veřejnosti.

Celková úprava a vybavení českého překladu má řadu předností. Obálku zdobí reprodukce něžného portrétu Midori, jež v roce 1918 vytvořil Kaburaki Kijokata. Překladatelčin Úvod, obsáhlé vysvětlivky a závěrečné hodnocení čtyř děl v kontextu přerodu japonské společnosti, jazyka i literatury v druhé polovině 19. století umožní čtenáři hlouběji chápat slova hrdinů Higuči Ičijó a lépe rozumět jejich počínání. Čtenářovy představy o místech, kde se tyto postavy pohybují, budou korigovány reprodukcemi více než sto let starých fotografií Tokia ze sbírek Náprstkovy muzea. Z nich je – v souvislosti s obsahem novel *V kalném proudu* a *Zápolení* – nejpůsobivější snímek na s. 119, s nevěstkami vystavenými pohledům případných zákazníků za dřevěným mřížovým verandem, připomínající velkou klec. Ze snímku číší stejný smutek a bezmocnost, s jakou na svůj úděl rezignují hrdinky, jež Higuči Ičijó obdařila fatalismem provázeným vytrvalou snahou prožít naplno každou malou radost, každý projev přátelství, dobrodiní, laskavosti, přicházející poskrovnu, ale přece.

Odkaz Higuči Ičijó čítá jednadvačet titulů – básní, kratších próz a deníkových zápisků. Ještě za otcova života získala v soukromé škole Haginoja pod vedením básničky Nakadžimy Utako (1841–1903) základní literární vzdělání, které spolu s velkou čtenářskou zkušeností a nadáním zúročila v díle, jež ji vyneslo na piedestal nejtalentovanější spisovatelky doby Meidži (1868–1912). Z uznání svého díla a přijetí do uměleckých kruhů se mohla těšit jen poslední rok před smrtí. Zemřela ve dvaceti čtyřech letech na tuberkulózu.

Autorka je japanistka.

Higuči Ičijó: Zápolení. Přeložila Miriam Jelínková. DharmaGaia, Praha 2008, 198 stran.

Kuniyoshi Utagawa: Žena s vějířem, polovina 19. století

zkouškou času; díla obou autorek jsou opětovně vydávána, čtena, citována, dramatizována, filmována a zkoumána. Obě zanechaly osobní zápisky (deník, dopisy) jako svědectví o vlastních prožitcích svého světa v určité době a na určitých místech. Stopy těch prožitků nesou i jejich díla. Tak jako je příběh Barunky a babičky nerozlučně spojen se Starým bělidlem u České Skalice, je příběh dospívající dívky Midori, hlavní postavy titulní novely ze sbírky *Zápolení* (Takekura-be), spjat s uličkami starého Tokia v blízkosti čtvrti „Č“, svého druhu ghetta vyhrazeného podnikům sloužícím kvetoucímu odvětví prodejné lásky.

Nevěstky, milenky a manželky

Jako „místo děje“ jsou v *Zápolení* drahé i laciné nevěstince s přílehlými čajovnami jen atraktivní, zvenčí viděnou sousední „Čtvrtí“. Dovnitř se dostáváme až s kurtizánou Riki, hlavní postavou tragické novely *V kalném proudu* (Nigorie), která je druhým titulem obsaženým v tomto, u nás nedávno vydaném výboru. Kromě uvedených novel

vydržovanou milenkou, vše je motivováno bídou či vidinou hmotného zajištění nejen sebe, ale především rodičů a sourozenců.

Procitnutí mladé ženy

Vzdělaná básnička a spisovatelka Higuči Ičijó poznala na vlastní kůži chudobu, sama prožila boj o holé žívobytí, když v osmnácti letech zůstala po otcově smrti s matkou a mladší sestrou sama, když se musely odstěhovat do nuzné čtvrti v sousedství vykřičené tokijské Jošiwary, kde si jako žívitelka rodiny k hubeným honorářům za publikace svých děl v časopisech přivydělávala šitím a psaním dopisů diktovaných negramotnými nevěstkami. Těžce tak sbírala látku ke svým novelám. Rozuměla chudobě a bezradnosti dospělých i trápení a snům dospívajících dětí. Při vyprávění příběhů byla otevřena soudobým literárním trendům, směřujícím k modernímu realismu. Při čtení jejích novel a povídek si však také uvědomujeme, že realitou Tokia z konce 19. století byla i hluboce zažitá tradice, patrná nejen z houževnatě se držícího zdobného jazyka, ale i z narážek na japonské i čínské klasiky.

Předplaťte si A2 během několika vteřin!

objednávka přes SMS

platba převodem

Jak postupovat: kód zvoleného tarifu předplatného zašlete v SMS ve tvaru:
ADVA KOD JMENO PRIJMENI ULICE CP MESTO PSC EMAIL na číslo: 903 09 08

Obratem obdržíte potvrzující SMS s informací o platbě převodem.

Příklad: tarif „standard-student“ má kód STS, zpráva tedy bude znít:
ADVA STS JOZKA LIPNIK NA ZTRACENCE 5 PRAHA 1 11000 JOZKA@LIPNIK.CZ

DALŠÍ MOŽNOSTI OBJEDNÁNÍ:

internet
www.advojka.cz

e-mail
send@send.cz

telefon
225 985 225 (fax: 225 341 425)

písemně
vystřihněte kupon na s. 2 a zašlete na adresu:
SEND, Předplatné, P. O. Box 141, 140 21 Praha 4

tarify předplatného na s. 2

Objednávky přijímá jménem vydavatele firma SEND. Provozovatelem SMS systému je Agmo cz, s.r.o., cena SMS je 8 Kč vč. DPH, tel.: 234 718 555, e-mail: distribuce@advojka.cz
 Předplatné pro Slovenskou republiku zajišťuje Mediaprint Kapa – Pressegresso, a.s. Bratislava, e-mail: predplatne@abomkapa.sk, bezplatná linka: 0800 188 826. Cena jednoho předplaceného výtisku 2,30 €

MONSTRKABARET FREDA BRUNOLDA UVADÍ
 HOVORY Z REZIDENCE
 SCHLECHTFREUND

eskalátor

Ministerstvo kultury (MK) zaškrtilo granty na českou živou kulturu a pořádalo Fórum pro kreativní Evropu. Delegáti si mohli v předsálosti vzít česko-anglickou publikaci Státní kulturní politika České republiky 2009–2014, kterou MK čerstvě vydalo. Vypadala úžasně, tak jsem si ji dovezla domů. A začala se: „Chceme, aby v roce 2015 byla kultura chápána ještě více jako odvětví, do kterého je nejen vhodné, ale i výhodné investovat čas, energii a lidský i finanční potenciál,“ deklaruje Václav Jehlička. Kdo mu věří? MK by si navíc na takovou publikaci, reprezentující zásadní záměry, mělo najmout jazykového redaktora. Snad je to hnidopišské, ale u knihy MK bych čekala, že bude tip top – nebude obsahovat překlepy, špatně rozdělená slova, jazykové kostrbatosti, bude dodržovat mezery za tečkami a čárkami atd. Nicméně budme rádi, že závaznou kulturní politiku máme. Teď jen donutit odpovědné, aby ji používali jinak než jako futráž pro delegáty.

J. Bohutínská

Ještě neopeřená smlouva o velké koalici, pod kterou se omylem podepsali i poslanci některých malých stran, přinesla první podivné plody. Kromě druhého premiéra k nim patří i dohoda o zavedení šrotového na automobily ve výši 30 tisíc korun. Zcela

pochopitelně vyvolala pozornost. Jedni se ptají, zda máme aut na silnicích málo, druhí pak, proč vláda neposkytuje doplatky i na jejich produkty. Další vládní iniciativu předběhla polostátní společnost ČEZ, která ohlásila, že svým zákazníkům bude vyplácet tisíc korun šrotového při nákupu ekologicky šetrných praček či lednic. Tajemník Asociace českých nábytkářů Tomáš Lukeš zcela oprávněně oslovil ministerstvo průmyslu a obchodu a požadoval příspěvek od státu ve výši 15 tisíc korun, který by měl být poskytnut každému v případě likvidace starého a nákupu nového nábytku. Nechápu, proč Svaz českých knihkupců a nakladatelů dosud nepožaduje zavedení stoupovného – za jednu použitou knihu sleva 100 korun na nákup knihy nové?

F. Pospíšil

Měly by v knihovnách být papírové encyklopedie, nebo stačí elektronické? Tento spor se rozhořel v rámci jedné zahraniční webové konference. Účastníci se shodli na jednom: elektronické databáze jsou při vyhledávání pohodlnější, mají vzájemně propojená hesla a jsou aktuálnější než jejich papírové verze. Stejně by si ale knihovna měla alespoň jednu encyklopedii na papíře nechat a pravidelně ji aktualizovat. V případě výpadku proudu či připojení je elektronická encyklopedie k ničemu a navíc: papír má dnes stále větší prestiž než elektronický zdroj. Učitelé na některých českých středních školách

po svých studentech chtějí, aby v použité literatuře citovali alespoň jeden papírový zdroj. Přesto se zdá, že všechny snahy o vydávání české, pravidelně aktualizované encyklopedie zmizely. Že si musíme vystačit s Wiki...

J. G. Růžička

Jisté rozčarování z návštěvy mediální supernovy Obama v Praze se dalo mezi přívrženci vojenské expanze Spojených států očekávat. V komentáři Teodora Marjanoviče z MF Dnes 6. 3. se projevil tak mocně, až se vnučuje přirovnání k ublíženému kvičení. Podle Marjanoviče se mohlo do roka a do dne začít v Brdech kopat, a ejhle, Obama prý drze mlží: „A vy nám přímo tady budete říkat, že děkujete, že se ale ještě uvidí, co vlastně s tím, protože záleží i na Íráncích? To je neseriózní a povýšené, tak spojenci mezi sebou nemluví. Čiší z toho arogantní přístup, že na Češích vám vlastně nezáleží.“ Ještě dodat, že Obama není mezi prezidenty USA žádnou výjimkou a autorovo probuzení po letech snění bude dovršeno.

J. Knitl

Soudní spor mezi pražským magistrátem a organizátory karnevalového průvodu Svoboda místo strachu, konaného 11. 10. 2008 (A2 č. 43/2008), má za sebou další dějství. Městský soud totiž 9. 4. 2009 uznal, že magistrát nepostupoval podle práva, když svolavatel zakázal trasu přes pražskou magistrálu. Soudu se do verdiktu příliš nechtělo.

Už dříve se postavil na stranu úřadu: přejal jeho apokalyptickou vizi kolapsu dopravy, který by v případě průvodu zasáhl snad i České Budějovice. Nejvyšší správní soud mu pak rozsudek mu vrátil. Vítězství u městského soudu je dobrá zpráva. Ukazuje totiž, že právo shromažďovat se nemusí mít menší váhu než různé sportovně-reklamní akce typu půlmaratonu, za nimiž stojí pražský magistrát a které mají na dopravu výrazně větší dopad. Teď si ještě musíme počkat, co nového přinese novela shromažďovacího zákona.

P. Korovský

Přestože si pražský návštěvník Febiofestu už zvykl na popcornové prostředí sedaček Village Cinemas, letošní ročník přinesl jiné „multiplexní“ rozčarování. Lidé chodí do sálu zásadně až v průběhu prvních dvaceti minut již promítaného filmu. Nepřestávají přitom hlasitě hovořit, přičemž za svitu a ruchu mobilních telefonů přepadávají přes diváky. Kino Světozor má jednu skvělou znělku o uvaděčce Jarmilce s dvouhlavňovou brokovnicí, která vyprovodí frajířka s půlmetrovou krabicí popcornu z kina slovy „asi jste si spletl kino!“ a průstřelem jeho popcornového „megabalení“. Po návštěvě několika letošních představení Febiofestu chci brokovnici jako bonus ke vstupence pro včas příchozí. Popcornová „kultura“ se bohužel nešíří jen žvýkáním kukuřice.

T. Pivoda